

BELEIDSBOEK MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

ISD BOLLENSTREEK 2013

VOORWOORD

Inleiding

Deze nieuwe beleidsregels vormen met de nieuwe verordening een trendbreuk met de oude regels (ooit verstrekkingsboek geheten), zoals die gehanteerd werden onder de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) en sinds 2007 onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Was onder de Wvg sprake van een zorgplicht en tamelijk nauwkeurig omschreven voorzieningen, de compensatieplicht van de Wmo vraagt om een andere aanpak. Die andere werkwijze heeft de VNG samen met de Chronisch zieken en gehandicapten Raad (CG-Raad) en CSO (koepel van ouderen organisaties) ontwikkeld. Kernbegrippen zijn nu het leveren van maatwerk, uitgaan van te bereiken resultaten en eigen verantwoordelijkheid. Bij de beoordeling van een aanvraag, of al tijdens het gesprek voorafgaand aan de aanvraag, komt eerst het resultaat dat bereikt moet worden aan de orde, daarna passeren de verschillende oplossingen de revue, en niet alleen de individuele op indicatie. Omdat maatwerk nodig is vindt een uitgebreid gesprek plaats ter verkenning van de mogelijkheden, ook de eigen.

In de allereerste richtingbepalende uitspraak van 10 december 2008¹ heeft de Centrale Raad van Beroep helder uiteengezet hoe zij aankijkt tegen de compensatieplicht en wat van de gemeente bij de uitvoering mag worden verwacht. Kenmerkend is daarbij de grote invloed van de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager op het gemeentelijk onderzoek.

Art 4 van de Wmo geeft allereerst aan op welke terreinen resultaten bereikt dienen te worden.

Daarnaast geeft dit artikel aan dat het in de Wmo gaat om maatwerk. Daar was onder de Wvg veel minder sprake van. De nadruk zal nu veel meer moeten liggen op zorgvuldig onderzoek van het individuele geval. En ook al is het eindresultaat gelijk aan dat wat het onder de Wvg geweest zou zijn: de onderbouwing en motivering moeten er geheel anders uit zien. En aan die onderbouwing toetst de rechter het besluit.

Algemeen

De Wmo beoogt het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid voor, en het bieden van ondersteuning bij, de participatie en zelfredzaamheid van alle burgers in de samenleving, ongeacht hun eventuele lichamelijke, sociale, verstandelijke of psychische beperkingen.

De kerngedachte hierbij is dat de burgers meer verantwoordelijk worden voor hun eigen situatie en een beroep moeten kunnen doen op familie, kerken en maatschappelijke verbanden, de zogenaamde "civil society". Vervolgens heeft de gemeente als taak om een zodanig vangnet te realiseren waardoor iedere inwoner volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij. De uitvoering van de Wmo is door de wetgever opgedragen aan de gemeenten. De gemeente heeft in het kader van de Wmo van de wetgever een compensatieverplichting gekregen op grond waarvan de gemeente middels eigen lokaal beleid kan bepalen welke voorzieningen zij hiervoor, afgestemd op de lokale situatie, acht het beste in te kunnen zetten. Deze opdracht tot compensatie door het verstrekken van individuele voorzieningen is vastgelegd in artikel 4 van de Wmo en luidt:

"1. Ter compensatie van de beperkingen die een persoon als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder g, onderdeel 4°, 5° en 6°, ondervindt in zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie, treft het college van burgemeester en wethouders voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning die hem in staat stellen:

a. een huishouden te voeren;

b. zich te verplaatsen in en om de woning;

c. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;

d. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

2. Bij het bepalen van de voorzieningen houdt het college van burgemeester en wethouders rekening met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager van de voorzieningen, alsmede met de capaciteit van de aanvrager om uit een oogpunt van kosten zelf in maatregelen te voorzien."

De gemeenten die deelnemen aan de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek hebben in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegd dat de verstrekking van individuele voorzieningen in het kader van de Wmo wordt uitgevoerd door de ISD Bollenstreek.

¹ Zie LJN BG6612.

Op grond van artikel 5 van de Wmo moet de gemeenteraad een verordening vaststellen, waarin de regels over de in het kader van de Wmo te verstrekken individuele voorzieningen zijn vastgelegd. De gemeenteraden binnen de Gemeenschappelijke Regeling hebben een dergelijke verordening vastgesteld: "de Verordening maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek 2013".

Eigen verantwoordelijkheid

De Wmo is uitsluitend bedoeld om mogelijkheden te bieden door middel van voorzieningen als het niet in iemands eigen vermogen ligt het probleem op te lossen. Ook die eigen verantwoordelijkheid komt tijdens het gesprek aan de orde.

Mantelzorgers en vrijwilligers

Een bijzondere groep onder de Wmo vormen de mantelzorgers en vrijwilligers. Zij vallen onder de werking van prestatieveld 6. De vraag is of dat leidt tot 'eigen' aanspraken van mantelzorgers in het kader van dit prestatieveld, of dat het gaat om afgeleide aanspraken, omdat er een persoon is waarvoor de mantelzorger zorgt en ook de mantelzorger op naam van deze persoon aanspraak kan maken op individuele voorzieningen. Nadrukkelijk moet een gemeente immers rekening houden met de belangen van de mantelzorger en diens dreigende overbelasting. Bij de verschillende onderdelen komt dit aan de orde. Het gaat hierbij overigens om een principiële verschil van inzicht, waarover de jurisprudentie tot op heden nog geen uitsluitel heeft gegeven². Tot dat gebeurt wordt er door de VNG voor gekozen, vooral uit uitvoeringstechnisch oogpunt, uit gegaan van een afgeleid recht op voorzieningen. Het Dagelijks Bestuur sluit aan bij dit uitgangspunt. Beschikkingen zullen dan ook op naam staan en gericht zijn tot degene die de mantelzorg ontvangt.

Beleidsboek

De Verordening is een kaderverordening die de algemene gemeentelijke bepalingen die uit de Wmo voort vloeien bevat en waarin door de gemeenteraad de hoofdlijnen van het recht op individuele Wmvoorzieningen zijn vastgelegd. De Verordening is duidelijk kaderstellend en de nadere regelgeving zal verder dienen te worden uitgewerkt.

De financiële aspecten van de verschillende voorzieningen worden in die zin nader vastgesteld in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek.

De gemeentelijke beleidsvrijheid vraagt om een uitgebreidere aanpak dan alleen de algemene bepalingen als verwoord in de Verordening om het gemeentelijke uitvoeringsbeleid verder gestalte te geven. Dit is vastgesteld in het Beleidsboek. Dit is een uitschrijving van de Verordening en geeft een uitgebreide weergave c.q. verdieping en nadere invulling van het gemeentelijk beleid weer.

In tegenstelling tot de Verordening worden het Besluit en het Verstrekkingsbeleid, als zijnde uitvoeringsbeleid, vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders, in casu dus het Dagelijks Bestuur van de ISD Bollenstreek. Dit betekent uiteraard wel dat het Besluit en het Beleidsboek niet in strijd mogen zijn met de Verordening.

² Bij uitspraak van 22 september 2010 heeft de Centrale Raad, omdat de aanvraag was gedaan door de persoon met een handicap en niet door de mantelzorgers, geen oordeel gegeven over de mogelijkheid een huis van ouders aan te passen (bezoekbaar te maken) terwijl hun dochter het hoofdverblijf in een andere plaats heeft. Dit zou een rechtstreeks recht op individuele voorzieningen voor mantelzorgers zijn geweest. (LJN BO0285)

HOOFDSTUK 1 BELEIDSUITGANGSPUNTEN, VOORWAARDEN EN BEPERKINGEN

ALGEMENE BELEIDSUITGANGSPUNTEN

1.1 Eigen mogelijkheden gaan voor op collectieve-, algemene- en individuele voorzieningen. Collectieve en algemene voorzieningen gaan voor op individuele voorzieningen.

Dat wil zeggen dat we eerst kijken welke problemen iemand ondervindt en zo ja, hoe, betrokkene zelf deze problemen of met hulp van het eigen sociale netwerk, kan oplossen. Lukt dat niet, dan kan een algemene of collectieve voorziening. Een algemene voorziening is per definitie geen individuele voorziening en de Wmo regels rond eigen bijdragen / eigen aandeel gelden niet. Als ook hiermee niet de beperkingen gecompenseerd kunnen worden en het beoogde resultaat derhalve niet wordt bereikt kan een individuele Wmo-voorziening een oplossing bieden.

Een oplossing van problemen kan bijvoorbeeld al aanwezig zijn in die zin dat deze feitelijk al jaren behoort tot iemands normale levenspatroon. Bij problemen met het schoonhouden van het huis zijn er talloze mensen die gewend zijn daar iemand voor in te huren, zoals tweeverdieners of mensen met voldoende inkomen. In deze situatie hoeft niets te veranderen, als men op basis van leeftijd of een ongeval beperkingen krijgt. Als tegelijk met het optreden van de beperking geen inkomenswijziging heeft plaatsgevonden en er geen aantoonbare meerkosten zijn in relatie tot de handicap, is het oordeel in zijn algemeenheid dat er geen compensatie nodig is, omdat het probleem al opgelost is. Door voort te zetten wat men had ontstaat er namelijk geen probleem dat om een oplossing vraagt. Dat zou anders kunnen zijn als door het ontstaan van de beperking het inkomen daalt. Het kan dan zijn dat iemand de eerder ingehuurde schoonmaakhulp niet meer kan betalen. Dat zou aanleiding kunnen zijn wel te compenseren. Daarvoor zal een zorgvuldig onderzoek verricht moeten worden, met name naar de eerdere situatie, zowel wat betreft hulp als wat betreft inkomen, en de veranderde situatie.

Het kan ook zijn dat er (veel) meer hulp in de huishouding nodig is. Dan zou het kunnen zijn dat er wel sprake is van meerkosten en dat er daardoor gecompenseerd moet worden. Eigen verantwoordelijkheid betekent daarnaast bijvoorbeeld ook de aanschaf en het gebruik van zoveel mogelijk strijkvrije kleding om onnodig beroep op een hulp te voorkomen.

Een ander voorbeeld is het vervoer. Heel veel mensen zijn op dit moment gewend al bijna hun hele leven gebruik te maken van een auto. Als zij een beperking krijgen, door leeftijd of door een ongeval, hoeft er in feite niets te veranderen, als zij met diezelfde auto in staat blijven hun verplaatsingen te maken. Er hoeft dan niet gecompenseerd te worden. Dat zou anders kunnen zijn als zij door hun beperking veel meer verplaatsingen moeten gaan maken, of als de auto voor hun handicap aangepast zou moeten worden. In het eerste geval kan onderzoek verricht worden naar de aard van de extra ritten en de kosten daarvan, in relatie tot het eerdere verplaatsingspatroon en zou compensatie mogelijk zijn als er blijkt dat er sprake is van meerkosten. In het tweede geval, waarin sprake is van noodzakelijke autoaanpassingen, is er sprake van meerkosten: zonder beperking waren de autoaanpassingen niet nodig geweest.

Ook bij woonvoorzieningen speelt de eigen verantwoordelijkheid een grote rol. Als iemand 65 is en zijn badkamer gaat renoveren mag een gemeente veronderstellen dat hij - ook al zijn er nog geen beperkingen - rekening houdt met het gegeven dat hij "een dagje ouder" wordt. Dat betekent dat de persoon in kwestie bijvoorbeeld aan een douche moet denken in plaats van uitsluitend een bad. Daar spelen allerlei individuele factoren natuurlijk in mee, zoals: is er plaats voor, wat is de rol van het bad voor therapie e.d. Er speelt ook nog iets anders mee: weten mensen wel dat van hen verwacht wordt dat ze via het denken aan dit soort dingen anticiperen op mogelijk komende problemen? Daarover zal ook voorlichting moeten worden gegeven, duidelijk moet worden gemaakt waar verwachtingen mogen beginnen maar ook kunnen ophouden wat betreft de inzet van de gemeenten/ISD Bollenstreek in het geschikt maken van woningen.

1.2 De keuze voor een voorziening is gebaseerd op maatwerk

Maatwerk kan onder omstandigheden leiden tot het oordeel dat algemene keuzen die gemaakt zijn bij de uitvoering van de artikelen 3 (beleidsplan), 4 (treffen van voorzieningen), 5 (verordening), en 6 (keuzevrijheid en overwegende bezwaren) Wmo in het concrete, individuele geval niet kunnen worden toegepast omdat het in strijd is met de compensatieplicht.

Dit betekent dat het maatwerk kan voorgaan op de algemene keuzen, bijvoorbeeld het collectief vervoer. Dit is een belangrijk verschil ten opzichte van de Wvg. Onder de Wvg bestond de mogelijkheid om op grond van de hardheidsclausule af te wijken van de algemene regels in de verordening. Dit kon als strikte toepassing van de verordening tot onbillijkheden van overwegende aard leidde. Echter, gelet op de jurisprudentie geldt er vanuit de wet zelf rechtstreekse verplichting om onder omstandigheden af te wijken van de algemene regels in de verordening.

1.3 Voor alle voorzieningen wordt een eigen bijdrage/eigen aandeel gevraagd

In de Wmo zijn gemeenten verantwoordelijk voor de vormgeving van de gemeentelijke eigen bijdrageregeling. Gemeenten kunnen een eigen bijdrage heffen, maar hoeven dit niet te doen. Het Rijk laat de gemeente vrij in het vaststellen van de hoogte van de eigen bijdrage en de criteria tot het heffen ervan. De gemeente moet zich daarbij wel houden aan de grenzen die het Rijk gaat stellen, binnen deze grenzen heeft de gemeente beleidsvrijheid. Zo heeft de gemeente, binnen deze grenzen, de beleidsvrijheid om per voorziening een verschillende eigen bijdrage te heffen. De kaders die door het Rijk zijn vastgesteld, zijn in het Besluit maatschappelijke ondersteuning vastgelegd.

Binnen de ISD Bollenstreek-gemeenten geldt dat voor alle voorzieningen (behoudens de rolstoel) die via de Wmo worden verstrekt, een eigen bijdrage of eigen aandeel wordt gevraagd.

1.4 Alleen de meerkosten worden vergoed

Bij de subsidiëring van voorzieningen in het kader van de Wmo zal het overigens in het algemeen gaan om "meerkosten". Dit wil zeggen dat alleen de kosten die de persoon met beperkingen "meer" heeft dan de persoon zonder beperkingen voor vergoeding in aanmerking komen. Dat speelt met name bij voorzieningen die op zich algemeen gebruikelijk zijn, maar die voor de persoon met beperkingen duurder zijn omdat het gaat om een bijzondere uitvoering. Het doet zich ook voor als mensen al jaren voorzieningen gebruiken en zij vragen na het optreden van een beperking hiervoor een vergoeding of een soortgelijke voorziening aan, wat in hun situatie kan leiden tot de conclusie dat de opgetreden beperking geen aantoonbare meerkosten met zich meebrengt ten aanzien van de eerdere situatie.

Als er geen sprake is van meerkosten, dan wordt er geen voorziening vanuit de Wmo toegekend. Er valt namelijk niets te compenseren en de Wmo kent nu eenmaal het compensatiebeginsel.

1.5 Primaat stelling

Het staat een gemeente vrij in haar beleid het primaat te leggen bij bijvoorbeeld de voorziening van verhuizen en het collectief vervoer. Doorslaggevend blijft, de beantwoording van de vraag, welke (woon)voorziening in het concrete individuele geval leidt tot het resultaat dat als compensatie kan worden aangemerkt.

De CRvB stelt zich op het standpunt dat een eventueel primaat als zodanig niet in strijd komt met de artikel 4 en 5 Wmo, maar dat dit primaat in een concreet geval pas toegepast kan worden als bovenstaande vraag is beantwoord.

1.6 Uitrustingsniveau sociale woningbouw

Bij de verstrekking van voorzieningen is het uitgangspunt het niveau van de sociale woningbouw. Het uitrustingsniveau voor sociale woningbouw is vastgesteld in het Bouwbesluit 2003.

Woonvoorzieningen die op dat uitrustingsniveau worden verstrekt, zijn in beginsel van voldoende kwaliteit; duurdere of andere voorzieningen hoeven niet te worden verstrekt. Een duidelijke begrenzing derhalve. Garages bijvoorbeeld vallen daarom in principe niet onder dit niveau. Alleen in die gevallen dat bijvoorbeeld vanuit welstandstoezicht hogere eisen worden gesteld, kan het dagelijks bestuur hierop een uitzondering maken. Over de hiermee gepaard gaande kosten moeten in een concrete situatie afspraken gemaakt worden.

1.7 Respijtzorg

Mantelzorg is één van de, in belangrijkheid toenemende, pijlers van maatschappelijke ondersteuning. Deze vorm van (informele) zorgverlening voorkomt of beperkt in belangrijke mate

de noodzaak tot inzet van individuele voorzieningen aan personen met beperkingen. Het bieden van mantelzorg kan echter een behoorlijke impact hebben op iemands leven. Vanuit het perspectief van (de inzet van) individuele voorzieningen is het dus van wezenlijk belang dat de mantelzorger in staat blijft deze vorm van zorg te verlenen.

De op de gemeenten en het Dagelijks Bestuur rustende compensatieplicht strekt zich ook uit tot het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers. Deze ondersteuning kan worden geboden in de vorm van respijtzorg. Binnen de ISD Bollenstreek gemeenten zijn er voorzieningen van algemene aard beschikbaar om deze doelgroep te ondersteunen. De manier waarop ondersteuning binnen de ISD Bollenstreek gemeenten wordt geboden is per gemeente nader geregeld/uitgewerkt in het Wmo-beleidsmeerjarenplan. Naast de inzet van de algemene voorzieningen kan ook de tijdelijke inzet van individuele voorzieningen vereist zijn om te voorkomen dat de mantelzorger en/of vrijwilliger overbelast raakt. Respijtzorg betreft dus een noodvoorziening en is gericht op het (tijdelijk) ontlasten van de mantelzorger en/of vrijwilliger.

ALGEMENE VOORWAARDEN

Bij de behandeling van de aanvraag en toekenning van voorzieningen spelen enkele algemene criteria een rol:

- De ontvanger behoort tot de **doelgroep** van de verordening, te weten personen met beperkingen of een chronisch psychisch probleem of met een psychosociaal probleem;
- De noodzaak voor het te bereiken resultaat **langdurig** is, tenzij kortdurende hulp bij het huishouden leidt tot het te bereiken resultaat.
- De te verstrekken voorziening is als de **goedkoopst-compenserende** voorziening aan te merken.
- De te verstrekken voorziening draagt bij aan het **te bereiken resultaat**.

1.8 Doelgroep

In artikel 4 Wmo is vastgelegd dat de compensatieverplichting zich richt tot de personen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder g, onderdeel 4, 5 en 6.

Die personen worden in artikel 1, eerste lid, onder g Wmo als volgt omschreven:

“ 4° het ondersteunen van mantelzorgers, daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;

5° het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;

6° het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;”

Kort gezegd gaat het dus om:

- mantelzorgers, indien zij tijdelijk hun mantelzorgtaken niet kunnen verrichten;
- mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem;
- mensen met een psychosociaal probleem.

1.9 Langdurig noodzakelijk

Wat langdurig noodzakelijk is, wordt bepaald door de vraag of het probleem overgaat of blijvend is. Een tijdslijm is pas in tweede instantie relevant. Als iemand met een probleem kampt dat bijvoorbeeld acht tot tien maanden in beslag neemt, maar wat daarna weer over is, dan is er geen sprake van langdurige noodzaak. Dat geldt overigens niet bij een aanvrager die terminaal ziek is. Als de levensverwachting 4 maanden is, is duidelijk dat het geen tijdelijke beperkingen betreft, maar beperkingen die de dood tot gevolg hebben. Er wordt dan uitgegaan van een langdurige noodzaak. Een belangrijke vraag is wat de grens is tussen voorzieningen die relatief een korte periode noodzakelijk zijn en voorzieningen die langdurig noodzakelijk zijn. Hiervoor moet een onderscheid gemaakt worden tussen situaties die van ernstig progressieve aard zijn en situaties van tijdelijke medische aard. In het eerste geval betreft het voorzieningen in het kader van de Wmo en in het

tweede geval gaat het om voorzieningen in het kader van de Zorgverzekeringswet (tot 1-1-2013 AWBZ). Voor bijvoorbeeld een voorziening in de vorm van een rolstoel naar aanleiding van een complexe beenbreuk (tijdelijk nodig) kan een beroep worden gedaan op de Zorgverzekeringswet. Is een rolstoel permanent nodig, dan is er sprake van een Wmo-voorziening.

Als de grens tussen tijdelijk en langdurig niet duidelijk is, dan wordt over het algemeen een grens van zes maanden aangehouden. Is de verwachting dat de voorziening langer dan zes maanden nodig is, dan wordt deze als Wmo-voorziening aangemerkt.

Het criterium "langdurig noodzakelijk" is niet van toepassing op de huishoudelijke hulp. Ook als er voor korte tijd hulp nodig is, bijvoorbeeld na ontslag uit het ziekenhuis, dan kan deze via de Wmo worden verstrekt

1.10 Goedkoopst compenserend

Er is een onderlinge samenhang tussen de begrippen "goedkoopst" en "compenserend". De volgorde waarin deze begrippen staan wil niet zeggen dat bij de afweging die wordt gemaakt, de hoogte van de kosten van de voorziening voorop staat en pas in tweede instantie wordt gekeken of de voorziening als compensatie kan worden aangemerkt. "Goedkoopst compenserend" wil zeggen dat een voorziening op de eerste plaats geschikt moet zijn voor het doel waarvoor het wordt verstrekt (compenserend). Als er meer dan één voorziening geschikt is, dan wordt er gekozen voor de goedkoopste.

Compenserende voorziening

Bij een compenserende voorziening moet het gaan om een voorziening die zich kwalificeert als compensatie van beperkingen op het gebied van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie en die de belanghebbende in staat stelt:

- een huishouden te voeren;
- zich te verplaatsen in en om de woning;
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Compenserende voorzieningen zijn voorzieningen die doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht worden verleend. Dit is het geval wanneer:

- de voorziening de belemmeringen van de persoon in kwestie wegneemt of zoveel mogelijk vermindert zodat hij weer kan deelnemen aan het maatschappelijke leven of zijn dagelijks leven kan leiden;
- de voorziening op maat is gemaakt voor de individuele cliënt, op zijn belemmeringen en zijn omgeving;
- de voorziening ervoor zorgt dat de cliënt normaal van zijn woning gebruik kan maken;
- de voorziening een bijdrage levert aan het versterken van de zelfstandigheid van de cliënt en de mogelijkheid om zelf vorm aan zijn leven te geven;
- de voorziening de cliënt in staat stelt om zijn sociale rollen als bijvoorbeeld partner of ouder zoveel mogelijk te vervullen;
- de voorziening zo veilig mogelijk kan worden gebruikt;
- de kwaliteit van de voorziening een verantwoord niveau heeft.

Goedkoopst

De goedkoopste voorziening is de voorziening die voor de gemeente het goedkoopst is. Dit hangt af van meer zaken dan alleen de prijs. Ook het gemeentelijke beleid en de consequenties daarvan kunnen medebepalend zijn bij het beantwoorden van de vraag of een voorziening de goedkoopste is. Wat de cliënt als voorkeur aangeeft, wordt meegewogen bij de keuze van een voorziening maar is niet van doorslaggevende betekenis.

1.11 Bijdraagt aan het te bereiken resultaat

De vier domeinen van de Wmo zijn vertaald in 8 resultaten. Zo is duidelijk wat de reikwijdte van de compensatie is en wat daarom tot de verantwoordelijkheid van gemeenten (lees ISD) behoort. Tegelijkertijd weet een burger wanneer compensatie verwacht mag worden, of dat er sprake is van eigen verantwoordelijkheid.

Bij het behalen van het resultaat is niet meer een limitatief voorzieningenlijstje leidend maar een oplossing op maat. Leidend is de vraag of de in te zetten voorzieningen leiden tot het afgesproken

resultaat. Een burger doet zelf wat mogelijk is en de ondersteuning is gericht op zelfstandigheid en participatie voor zover dat redelijkerwijze van de gemeente verwacht kan worden.

ALGEMENE BEPERKINGEN

In artikel 8 van de Verordening is een aantal algemene beperkingen vastgesteld bij de verstrekking van voorzieningen in het kader van de Wmo. Enkele staan hieronder verder uitgewerkt.

1.12 Algemeen gebruikelijk

Indien een voorziening voor *een persoon als aanvrager* algemeen gebruikelijk is, wordt geen voorziening toegekend. De ISD Bollenstreek zal bij het bepalen van de grens tussen wat algemeen gebruikelijk is en wat dat niet is, de besluitvorming meten aan algemeen maatschappelijke normen en aansluiten bij de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) als het gaat om het begrip algemeen gebruikelijk.

Om te bepalen of een voorziening algemeen gebruikelijk is, moet in ieder geval vaststaan dat aan drie, door de CRvB vastgestelde, criteria wordt voldaan:

- Het moet gaan om een voorziening die niet speciaal voor mensen met beperkingen is bedoeld; met andere woorden een voorziening die ook door niet-gehandicapten normaal wordt gekocht.
- De voorziening dient in de reguliere handel verkrijgbaar te zijn.
- De voorziening moet een prijs hebben die niet buitengewoon hoog is, waardoor de voorziening voor grote groepen bereikbaar wordt.

Als op bovenstaande wijze is vastgesteld dat de voorziening algemeen gebruikelijk is, moet vervolgens nagegaan worden of dat in het concrete geval voor de *persoon als aanvrager* ook zo is. Dit impliceert een individuele toets. Om te bepalen of een voorziening voor een persoon als aanvrager algemeen gebruikelijk is, zal een individuele toets moeten plaats vinden. De toets kan leiden tot een uitzondering op het principe dat een voorziening algemeen gebruikelijk is. Bij deze toets moet leeftijd, inkomenspositie en persoonskenmerken worden afgewogen.

Bijvoorbeeld als de persoon met beperkingen qua inkomen niet in staat is de voorziening te betalen. Het moet gaan om een persoon met beperkingen met een minimum inkomen die bovendien aantoonbaar veel kosten heeft die direct verband houden met zijn beperkingen. Door die kosten ontstaat een besteedbaar inkomen onder het bijstandsniveau. Dan is er een compensatieplicht van de gemeente omdat moeilijk verwacht kan worden dat de persoon met beperkingen met zijn lage inkomen de noodzakelijke voorziening zelf zal aanschaffen. De Wmo is dan een voorliggende voorziening ten opzichte van de bijzondere bijstand.

Daarnaast kan een algemeen gebruikelijke voorziening worden vergoed als sprake is van een plots optredende handicap wat noopt tot plotselinge onvoorzienbare vervanging van zaken, die reeds recent vervangen zijn en/of anders niet vervangen zouden worden.

1.13 Ingezetene van de gemeente

In de Wmo is niet opgenomen dat de doelgroep zich beperkt tot "in de gemeente woonachtig", hoewel artikel 11 van de wet wel spreekt over ingezetenen. Daarom is in de Verordening opgenomen dat de compensatieplicht van de gemeente geldt ten aanzien van in de gemeente woonachtige aanvragers.

Woonachtig

Het kan voorkomen dat er twijfel is over waar betrokkene woonachtig is. Voor het begrip "woonachtig", zijn er de volgende criteria:

- Het adres waar betrokkene woont volgens de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en;
- Het adres waar betrokkene voor meer dan de helft van het jaar feitelijk woont.

Hoofdverblijf

De ISD Bollenstreek neemt alleen aanvragen in behandeling van inwoners van de ISD Bollenstreek gemeenten. Dat betekent dat de aanvrager zijn hoofdverblijf in één van de ISD Bollenstreek gemeenten moet hebben of zal hebben. De zinsnede "of zal hebben" doelt op de gevallen waarin de belanghebbende naar een andere gemeente wil verhuizen en in die gemeente een

woning aangepast moet worden, voordat deze daadwerkelijk betrokken kan worden. Het hoofdverblijf is een verblijfplaats die voor permanente bewoning geschikt is en de plaats is die fungeert als het centrum van de sociale en maatschappelijke activiteiten van betrokkene. Een voor permanente bewoning geschikte verblijfplaats bevat in ieder geval een keuken, en wasgelegenheid en een slaapgelegenheid.

De gemeente waar de woning staat heeft compensatieplicht. In de situatie waarin de belanghebbende verhuist naar een andere gemeente behoort het verstrekken van een woonvoorziening in de vorm van een verhuiskostenvergoeding echter tot de compensatieplicht van de vertrekgemeente.

1.14 Gemaakte kosten voor afgifte beschikking

Wie een voorziening aanschaf of met een woningaanpassing begint en daarna een aanvraag indient loopt de kans op een afwijzing van de aanvraag.

In principe mag niet eerder dan nadat de ISD Bollenstreek een beslissing over de aanvraag heeft genomen een begin worden gemaakt met de werkzaamheden of aanschaf van een voorziening. Door deze regeling wordt voorkomen dat een voorziening waar vroegtijdig mee is begonnen uiteindelijk niet overeenstemt met wat de ISD Bollenstreek als goedkoopst compenserende voorziening beschouwt. Als achteraf niet meer is vast te stellen of de voorziening noodzakelijk was, dan wordt de aanvraag afgewezen. De bewijslast ligt hierbij vooral bij de aanvrager.

Uit de jurisprudentie van de CRvB (LJN:AM5426) blijkt dat deze regel niet zonder meer mag worden toegepast. De CRvB gaat er van uit dat de regel bedoeld is om controle achteraf mogelijk te maken. Als achteraf objectiveerbaar is vast te stellen dat de voorziening noodzakelijk is, dan kan de aanvraag worden toegekend. De hoogte van de vergoeding wordt echter bepaald op de goedkoopste en meest compenserende voorziening, ook wanneer de cliënt een duurdere voorziening heeft aangeschaft.

1.15 Voorliggende voorziening

In artikel 2 Wmo is vastgelegd dat er geen aanspraak op maatschappelijke ondersteuning bestaat voor zover met betrekking tot de problematiek die in het gegeven geval aanleiding geeft voor de noodzaak van ondersteuning, een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling bestaat. In de Verordening is dit vertaald in de bepaling dat geen voorziening in het kader van de Wmo wordt verstrekt, indien er op grond van enige andere wettelijke regeling of enige privaatrechtelijke overeenkomst of verbintenis aanspraak op de voorziening bestaat.

Bij de beoordeling is het van belang om na te gaan of de voorliggende voorzieningen:

- de ondervonden beperking op kunnen lossen;
- ter plaatse wel beschikbaar zijn. Is dat niet zo, dan is er geen sprake van een voorliggende voorziening.

Het is niet relevant of men gebruik wil maken van een voorliggende voorziening

Ook is in principe niet relevant welke kosten aan de voorliggende voorziening zijn verbonden, tenzij sprake zou kunnen zijn van een zogenaamd extreem laag inkomen als geldt bij het begrip algemeen gebruikelijk: een inkomen dat door kosten op grond van de beperkingen onder de bijstandsnorm uitkomt of dreigt uit te komen door deze kosten. In dat geval zou in het individuele geval wel aanvullende ondersteuning kunnen worden verstrekt, omdat de Wmo op haar plaats namelijk weer een voorliggende voorziening is op de bijstand.

Voorliggende voorzieningen, die altijd algemeen gebruikelijk zijn, kunnen gevonden worden in het inschakelen van: kinderopvang (crèche, kinderdagverblijf, overblijfmogelijkheden op school, voor- of naschoolse opvang); oppascentrales; maaltijddiensten; hondenuitlaat-service; boodschappendiensten enz.

In sommige gevallen kan er daarom sprake zijn van een voorlopige toekenning van ondersteuning, totdat de noodzakelijke voorliggende voorzieningen zijn ingeschakeld en gerealiseerd. Daarna kan de ondersteuning aan de hand van de nieuwe situatie worden bijgesteld of, indien door de inschakeling van de voorliggende voorzieningen dit niet langer noodzakelijk is, de ondersteuning worden beëindigd.

Een belangrijke privaatrechtelijke overeenkomst die in veel gevallen als voorliggende voorziening geldt is de huurovereenkomst. Uit Boek 3, 6 en 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW) blijkt onder andere dat de verhuurder van een voorziening er verantwoordelijk voor is dat deze zich in een goede staat bevindt. Achterstallig onderhoud van de woning en aanpassingen aan de eisen van de tijd kunnen dan

ook niet in het kader van de Verordening worden verstrekt, onder verwijzing naar de verhuurder van de woning als zijnde voorliggende voorziening.

1.16 Aanvraag voor een al verstrekte voorziening /Het verloren gaan van een voorziening

Hier gaat het om een voorziening die eerder door de ISD Bollenstreek is verstrekt en waarvan de afschrijvingstermijn nog niet voorbij is. In dat geval wordt er geen nieuwe voorziening verstrekt. Behalve wanneer de voorziening waar het om gaat, buiten de schuld van de aanvrager om niet meer functioneert (lees: niet meer adequaat te gebruiken is). Als een ander aansprakelijk is voor het verloren gaan van de voorziening, moet worden onderzocht of de belanghebbende deze derde hiervoor aansprakelijk kan stellen om zodoende de kosten te kunnen verhalen.

Voorzieningen die op grond van de Verordening verstrekt zijn worden geacht toereikend verzekerd te zijn. Dit is de verantwoordelijkheid van de belanghebbende zelf. Tenminste dient de vervangingswaarde verzekerd te worden. Indien een voorziening door welke omstandigheid dan ook, te denken valt aan onzorgvuldigheid, roekeloosheid, onachtzaamheid of onderverzekering, verloren gaat en deze niet door de verzekeringsmaatschappij wordt vergoed, is verstrekking van een nieuwe voorziening, behoudens overmacht aan de kant van de belanghebbende, niet mogelijk.

1.17 Voorzienbaarheid van de te vragen voorziening.

Aanvragen voor woningaanpassingen en verhuiskostenvergoeding kunnen en moeten worden afgewezen in verband met de voorzienbaarheid van de belemmeringen en het algemeen gebruikelijk zijn van bepaalde voorzieningen. Deze voorzienbaarheid kan op vele manieren voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan iemand met een bepaald ziektebeeld die een bepaalde behandeling weigert of een eerder (medisch) advies negeert. Zo een persoon kan op een later moment voor een voldongen feit komen te staan en een beroep doen op een (duurdere) voorziening. Maar voorzienbaarheid kan ook samenhangen met leeftijd. Het is nooit zonder meer voorzienbaar óf en zo ja bij welke leeftijd dit zal gebeuren. Ongerechtvaardigd onderscheid op grond van leeftijd ligt hier op de loer. Naast en in samenhang met de factoren leeftijd, gezinssituatie of woonsituatie kunnen de volgende aspecten een rol spelen bij de beoordeling of een verhuizing algemeen gebruikelijk kan worden geacht: de soort woning; inschrijving als woningzoekende voor een seniorenwoning; de aanwezigheid van voorzieningen in de directe omgeving; het bestaan van een sociaal netwerk; het financiële vermogen (geen limitatieve opsomming). Steeds zullen alle individuele omstandigheden beoordeeld moeten worden. Het gaat altijd om een combinatie van argumenten, er moet daarbinnen voldoende rekening gehouden worden met alternatieven en het compensatiebeginsel. Een verhuizing kan dus niet alleen op basis van leeftijd, gezinssituatie of woonsituatie algemeen gebruikelijk worden geacht (LJN;BO8856).

Het voorgaande betekent natuurlijk niet dat alle aanvragen voor een verhuiskostenvergoeding of een andere woonvoorziening die verband houden met een verhuizing vanwege de normale wooncarrière zonder meer moeten worden toegekend.

De aanvraag kan natuurlijk wel nog op een andere weigeringsgrond worden afgewezen. Als belanghebbende bijvoorbeeld geen (in het kader van artikel 4 lid 1 Wmo relevante) beperkingen ondervindt maar alleen vanwege een normale wooncarrière wil verhuizen, kan de aanvraag gewoon op grond van artikel 4 lid 1 Wmo worden afgewezen. Daarnaast stelt artikel 4 lid 2 dat geen recht op maatschappelijke ondersteuning bestaat voorzover men zelf in staat is om oplossingen te realiseren. In dit geval gaat het om preventieve oplossingen voor voorzienbare problemen.

HOOFDSTUK 2. COMPENSATIEPLICHT EN DE BEOORDELING VAN DE TE BEREIKEN RESULTATEN

Bij het vaststellen van de reikwijdte van de compensatieplicht zijn artikel 2 en 4 Wmo van belang. Artikel 2 van de Wmo luidt: "Er bestaat geen aanspraak op maatschappelijke ondersteuning voor zover met betrekking tot de problematiek die in het gegeven geval aanleiding geeft voor de noodzaak tot ondersteuning, een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling bestaat". Andere wet- en regelgeving waarmee kan worden voorzien in een oplossing is daarmee voorliggend aan de Wmo. Hierbij kunnen we denken aan bijzondere bijstand wanneer bijvoorbeeld lidmaatschapsgeld een belemmering is voor participatie.

Compensatieplicht is een centraal uitgangspunt van de Wmo. Compensatieplicht houdt in dat de gemeente met de burger gaat bekijken welke beperkingen deze ondervindt, of en in welke mate hij in staat is om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen door inschakeling van zijn sociaal netwerk en algemene voorzieningen die in zijn omgeving aanwezig zijn. Komen gemeente en burger tot de conclusie dat hij niet in staat is om zelf tot een oplossing te komen voor de beperkingen die hij ondervindt, dan kan samen met de gemeente gekeken worden of een individuele voorziening verstrekt moet worden en wat die voorziening het best zou kunnen zijn. Daarbij mag de gemeente uitgaan van de goedkoopst compenserende voorziening.

2.1 Algemeen juridisch uitgangspunt

Het Dagelijks Bestuur is op grond van artikel 4 lid 1 Wmo verplicht om de beperkingen, die de genoemde personen in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie ondervinden, te compenseren door voorzieningen te treffen die de belanghebbende onder andere in staat stellen:

- een huishouden te voeren
- zich te verplaatsen in en om de woning*
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel**
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan

* Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat maatschappelijke participatie een synoniem is voor het begrip 'normale deelname aan het maatschappelijke verkeer' en dat daaronder in ieder geval "het zich in en om de woning kunnen verplaatsen" wordt verstaan.

** Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat maatschappelijke participatie een synoniem is voor het begrip 'normale deelname aan het maatschappelijke verkeer' en dat daaronder in ieder geval wordt verstaan het zich zodanig kunnen verplaatsen dat aansluiting kan worden gevonden bij regionale, bovenregionale en landelijke vervoerssystemen.

De compensatieplicht legt een resultaatsverplichting op bij gemeenten (ISD Bollenstreek). De wet schrijft niet voor hoe compensatie moet worden ingevuld, dat is beleidsvrijheid. In elk individueel geval bestaat de wettelijke verplichting om een voorziening te treffen die zich kwalificeert als compensatie van de beperking op het gebied van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. Maatwerk is het uitgangspunt.

2.2 Zwaartepunten artikel 4 Wmo

- zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie zijn doeleinden waarop de compensatieplicht gericht moet zijn;
- er moet een resultaat bereikt worden dat als compensatie kan gelden en daarbij moet maatwerk worden geleverd;
- dat kan tot gevolg hebben dat in individuele gevallen algemene keuzen die gemaakt zijn niet gevolgd kunnen worden omdat dit strijd met artikel 4 Wmo op zou leveren
- er moet een zorgvuldig onderzoek worden ingesteld naar de voor de Wmo-uitvoering relevante feiten en omstandigheden;
- dat betekent dat via een inventarisatie onderzoek gedaan moet worden naar:
 - a. de beperkingen van iemands zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie voor zover het de in artikel 4 lid 1 Wmo genoemde gebieden betreft;
 - b. iemands persoonskenmerken en behoeften en naar;
 - c. iemands capaciteit om uit een oogpunt van kosten zelf in de maatregelen te voorzien.

Zelfredzaamheid:

het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke of financiële vermogen om zelf voorzieningen te treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken

Persoonskenmerken:

- de algemene gezondheidstoestand van de aanvrager;
- de beperkingen die de aanvrager ondervindt in zijn maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid;
- de woning en de woonomgeving van de aanvrager;
- het psychisch en sociaal functioneren van de aanvrager; en
- de sociale omstandigheden van de aanvrager.

2.3 De reikwijdte van de compensatie

Het betreft de vraag waarvoor het Dagelijks Bestuur verantwoordelijk is. De compensatieplicht is een zogenaamde resultaatverplichting. Dit betekent dat burgers van het Dagelijks Bestuur kunnen verlangen hen, voor zover nodig, in alle redelijkheid bij te staan bij het:

- voeren van een huishouden
- zich in en om de woning verplaatsen. De hier beoogde zelfredzaamheid dient te resulteren in een zo lang mogelijk zelfstandig functioneren in de eigen woonomgeving van een persoon met een beperking.
- zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel
- ontmoeten van medemensen en op basis daarvan het aangaan van sociale verbanden.

Hierbij is andere wet- en regelgeving waarmee kan worden voorzien in een oplossing voorliggend aan de Wmo. Anderzijds geldt geen compensatieverplichting voor datgene dat iemand zelf kan doen, kan laten doen of geacht wordt te doen. Meer gericht op de individuele voorzieningen wordt dit aangeduid als "algemeen gebruikelijk". Bij het voeren van het huishouden vormt ook het fenomeen 'gebruikelijke zorg' door huisgenoten een begrenzing van de compensatieplicht.

De compensatie kan op verschillende manieren vorm krijgen. De keuzes zijn afhankelijk van de situatie (= persoonskenmerken en behoeften, alsmede de capaciteit om uit een oogpunt van kosten zelf in de maatregelen te voorzien) van de burger, waarbij gemeente/ISD Bollenstreek en de burger (liefst) in samenspraak en in redelijkheid tot een oplossing komen. Compensatie behelst maatwerk. Daarmee komen de oplossingen veel dichterbij de wensen van de burger en de eigen mogelijkheden worden langer benut. Een burger doet zelf wat mogelijk is en de ondersteuning is gericht op (behoud van) zelfstandigheid voor zover dat redelijkerwijs van de gemeente/ISD Bollenstreek verwacht kan worden.

2.4 Concretisering compensatie als resultaatverplichting

Het ICF-handboek omschrijft helder het menselijk functioneren en handelen en heeft daarom als leidraad gediend om de gemeentelijke compensatieplicht met betrekking tot de vier domeinen te vertalen in een achttal resultaten. Het is de wens van de wetgever geweest dat dit plaats zou vinden³. Deze concreet geformuleerde resultaten geven duidelijkheid aan zowel de burger als aan de gemeente zelf. De burger weet wat van de gemeente/ISD Bollenstreek verwacht mag worden. De gemeente/ISD Bollenstreek weet wanneer zij een vorm van compensatie moet bieden en tot welke resultaat de compensatie moet leiden.

Voor (praktische) toepasbaarheid zijn de **vier domeinen**

1. het voeren van een huishouden
2. zich verplaatsen in en om de woning
3. zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel
4. medemensen ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aangaan

dit **vertaald in 8 concrete resultaten**. Zo is duidelijk wat de reikwijdte van de compensatieplicht is.

De **resultaatsgebieden** zijn:

1. iedere burger kan wonen in een schoon en leefbaar huis
2. iedere burger kan wonen in een voor hem/haar geschikte woning
3. iedere burger kan beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften

³ Toelichting amendement van het lid van Miltenburg c.s. TK 2005-2006, 30131 nr. 65: "Voor de gemeentelijke uitvoeringspraktijk biedt de International Classification of Functions, Disabilities and Impairments (ICF classificatie) een uniform begrippenkader dat als grondslag kan dienen om de behoefte aan voorzieningen in individuele gevallen vast te stellen."

4. Iedere burger kan beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding
5. Iedere burger kan thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren
6. Iedere burger kan zich verplaatsen in, om en nabij de woning
7. Iedere burger kan zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel
8. Iedere burger heeft de mogelijkheid om contacten te hebben met medemensen en deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten

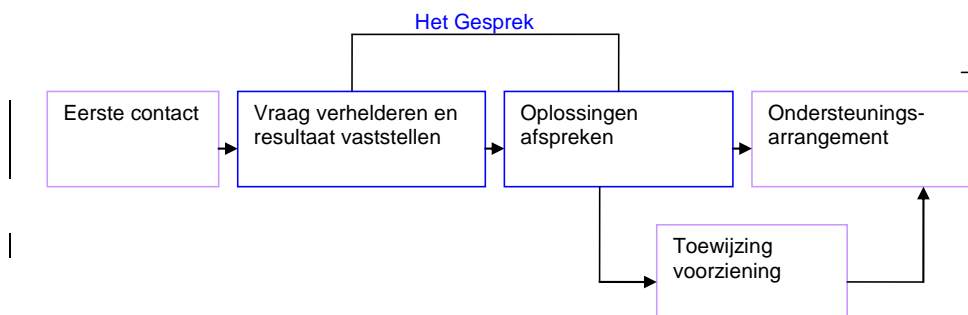
Om vast te stellen wat iemands ondersteuningsbehoefte is om een of meer resultaten te bereiken en de oplossingen die daarbij passen, alles binnen het kader van de compensatieplicht, kan een gesprek plaatsvinden.

2.5 Het Gesprek

2.5.1 Van eerste contact tot arrangement: vijf fases

De burger doorloopt verschillende fases vanaf het moment dat hij beperkingen ondervindt in zijn deelname aan de samenleving, tot het moment waarop hij passende ondersteuning heeft gekregen ter compensatie van zijn beperkingen.

Dit traject wordt onderverdeeld in vijf fases. Het traject vanaf het eerste contact tot het ondersteuningsarrangement ziet er als volgt uit.

Wanneer een burger beperkingen ondervindt in zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie zal hij zich ergens melden. Dit is het eerste contact. Als het een Wmo-vraag betreft is de volgende stap het gesprek. In het gesprek zal samen met de burger vastgesteld worden wat de ondersteuningsbehoefte is (vraag verhelderen en resultaat vaststellen) en wat hij nodig heeft om dit te compenseren (oplossingen afspreken). Het gesprek leidt niet tot een beschikking, dus er is geen sprake van een aanvraag die de regels van de Algemene Wet Bestuurrecht dient te volgen. Het gesprek staat los van de aanvraag voor een individuele voorziening in het kader van prestatieveld 6 van de wet (art. 1 lid 1 onder g sub 6). Dit is van belang om te voorkomen dat er een claimgerichte invulling van de Wmo plaatsvindt, welke invulling niet in de geest is van de doelstelling van de Wmo. Na afloop van het gesprek kan een arrangement op maat worden vastgesteld. Met arrangement wordt bedoeld het pakket van oplossingen die passende ondersteuning biedt aan de burger voor de beperkingen die hij ervaart in zijn zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie en die passen bij de individuele situatie. Het arrangement komt tot stand in samenspraak met de burger, sociaal netwerk en de gemeente en wordt dus ingezet om een resultaat te behalen.

Een gekanteld voorzieningenaanbod is gevarieerd en flexibel. Er moet dus breed gekeken worden. Het komt voor dat de burger vanuit andere terreinen zorg of ondersteuning krijgt zoals de AWBZ, Zorgverzekeringswet (Zvw) of de WWB. Beperkingen en problemen houden zich niet aan de wettelijke kaders en kunnen verschillende terreinen overlappen. Dit geldt dus ook voor de oplossingen.

In de verordening wordt uitgegaan van vier type oplossingen: eigen kracht, sociale omgeving, algemene voorzieningen en individuele voorzieningen.

Uitgangspunt is de eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van de burger. Hiermee wordt bedoeld dat eerst gekeken wordt wat de burger zelf kan doen en kan organiseren om te blijven meedoen.

Als in het gesprek blijkt dat de eigen kracht, het sociale netwerk en de algemene en collectieve voorzieningen onvoldoende mogelijkheden bieden om de burger passend te ondersteunen kan worden overgegaan tot het aanvragen van een individuele voorziening. Deze aanvraag wordt beoordeeld en toe- of afgewezen door de ISD Bollenstreek.

2.5.2 Voeren van een gesprek

Het voeren van een gesprek is een heel wezenlijke stap om tot vraagverheldering te komen. Het gekantelde gesprek met de burger staat voor: zorgvuldig onderzoek, een goede analyse, breed kijken, samen zoeken naar oplossingen. Het gaat om het afstappen van het claimdenken en het uitgaan van de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid. Het gesprek met de burger vindt plaats nadat de burger zich gemeld heeft met een ondersteuningsvraag.

De resultaten van het gesprek tussen de burger en de gesprekspartner worden vastgelegd in een verslag, dat door beide partijen ondertekend wordt.

In het verslag worden de hoofdlijnen vastgelegd.

Belanghebbende heeft de mogelijkheid in het verslag correcties en aanvullingen aan te brengen. Deze komen niet in de plaats van het oorspronkelijke verslag, maar worden aan het oorspronkelijke verslag toegevoegd. Daarbij moet men zich te realiseren dat het gesprek gevoerd wordt vanuit de belanghebbende en zijn behoeften en persoonlijke kenmerken. Van het verslag kan dan ook niet verwacht worden dat het alleen een objectieve weergave van de situatie van betrokkene weergeeft: het zal ook duidelijke subjectieve aspecten bevatten. Deze subjectieve aspecten zullen als zodanig herkenbaar moeten zijn. Bestaat er uiteindelijk behoefte aan een objectieve onderbouwing, dan zal dat na de aanvraag plaats moeten hebben.

Als de belanghebbende het verslag ondertekent en het verslag is voorzien van zijn naam, adres en een dagtekening kan het verslag functioneren als aanvraagformulier voor een individuele aanvraag, als dat (mede) de uitkomst is van het gesprek

2.6

DOMEIN 1 HET VOEREN VAN EEN HUISHOUDEN

Bedoelde resultaten zijn:

1. Iedere burger kan wonen in een schoon en leefbaar huis.
2. Iedere burger kan beschikken over primaire levensbehoeften.
3. Iedere burger kan beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding.
4. Iedere burger kan thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren.
5. Iedere burger kan wonen in een voor hem/haar geschikte woning

2.6.1 Resultaat 1: Iedere burger kan wonen in een schoon en leefbaar huis

Inleiding

Een ieder moet kunnen wonen in een huis dat volgens de algemene normen schoon is. Tot een schoon en leefbaar huis behoort het zwaar en licht huishoudelijk werk, zoals voor 2007 benoemd onder de AWBZ. Uitgangspunt is het normenkader hulp bij het huishouden, bijlage II. Het gaat daarbij concreet om het stofzuigen van de woning, het soppert van badkamer, keuken, toilet, het dweilen van vloeren en het overigens schoonhouden van de ruimten die onder de compensatieplicht vallen. Deze ruimten zijn die ruimten die - op het niveau sociale woningbouw - voor dagelijks gebruik noodzakelijk zijn. Niveau sociale woningbouw betekent dat dit niveau als uitgangspunt wordt genomen. Daarbij kunnen persoonskenmerken en behoeften het noodzakelijk maken hiervan af te wijken. Leefbaar staat voor opgeruimd en functioneel, bijvoorbeeld om vallen te voorkomen.

Afwegingskader

- Het gaat om alle activiteiten teneinde het huis, exclusief de tuin, maar inclusief balkon en berging, schoon en leefbaar te houden.
- Allereerst beoordeelt het Dagelijks Bestuur aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, alle voorliggende en algemeen gebruikelijke voorzieningen meegenomen zijn.
- Vervolgens beoordeelt het Dagelijks Bestuur of er andere eigen mogelijkheden zijn.
- Daarna beoordeelt het Dagelijks Bestuur of er sprake is van gebruikelijke zorg.
- Als al het voorafgaande niet geleid heeft tot een oplossing van het probleem, zal het Dagelijks bestuur compenseren. Bij dit compenseren wordt als norm aangehouden de systematiek zoals die tot 2007 ook onder de AWBZ werd gehanteerd. Deze systematiek bestaat uit normen uitgedrukt in uren en is indertijd tot stand gekomen in overleg met de toenmalige koepel van zorgaanbieders en is door de Centrale Raad van Beroep als niet-onredelijk aangemerkt.
- De hulp kan door het Dagelijks Bestuur worden toegekend in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget.
- De hulp bij het huishouden wordt door het Dagelijks Bestuur toegekend in uren.
- Ook bij mantelzorgers kan sprake zijn van problemen met een schoon huis. Dit is een afgeleid recht van de verzorgde, zodat geen zelfstandig recht ontstaat.

2.6.2 Resultaat 2: Iedere burger kan beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften

Inleiding

In elk huishouden zijn boodschappen voor de dagelijkse activiteiten nodig. De compensatieplicht is dus beperkt tot de levensmiddelen en schoonmaakmiddelen, zaken die dagelijks/wekelijks gebruikt worden in elk huishouden. Hieronder vallen niet de grotere inkopen zoals kleding en duurzame goederen, zoals apparaten. Deze dagelijkse benodigdheden kunnen op vele manieren in huis komen. Compensatie houdt niet perse in dat de burger altijd zelf de boodschappen moet kunnen doen. In redelijkheid moet worden gezocht naar een oplossing waarmee het resultaat wordt bereikt.

Het is heel normaal dat mensen deze boodschappen geclusterd doen door één maal per week de grote voorraad in huis te halen. Daar kan de Wmo bij aansluiten door uit te gaan van één maal per week boodschappen. Indien mogelijk wordt daarbij gebruik gemaakt van boodschappendiensten. Soms hebben supermarkten een dergelijke service. Het is ook mogelijk dat vanuit de gemeente een boodschappendienst wordt opgezet. Hierbij moet wel worden opgelet dat de supermarkt qua artikelen en prijsbeleid bij de betreffende burger past.

Ook het bereiden van maaltijden valt onder dit resultaat. In sommige situaties kan van een maaltijdservice gebruik worden gemaakt. Ook zijn er kant- en klaar maaltijden te koop in de supermarkt die soms (tijdelijk) een oplossing kunnen bieden.

Afwegingskader

- Onder dit resultaat worden gerekend de boodschappen inzake levens- en schoonmaakmiddelen die dagelijks nodig zijn en zo nodig de bereiding van maaltijden.
- Allereerst beoordeelt het Dagelijks Bestuur aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, alle voorliggende en algemeen gebruikelijke voorzieningen meegenomen zijn.
- Vervolgens zal het Dagelijks Bestuur beoordelen of er andere eigen mogelijkheden zijn.
- Daarna beoordeelt het Dagelijks Bestuur of er sprake is van gebruikelijke zorg.
- Als al het voorafgaande niet geleid heeft tot een oplossing van het probleem zal het Dagelijks Bestuur compenseren met een individuele voorziening.
Bij boodschappen is het uitgangspunt: één maal in de week boodschappen doen. Een uitzondering wordt door het Dagelijks Bestuur alleen gemaakt als volstrekt helder is dat dit niet in één maal per week mogelijk is.
- De normtijden hiervoor zijn weer de normen zoals voorheen onder de AWBZ gehanteerd, tenzij de feitelijke situatie tot een andere norm leidt. Deze normen worden uitgedrukt in uren.
- Het resultaat: beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften, als individuele voorziening, kan door het Dagelijks Bestuur in natura als ook via een persoonsgebonden budget bereikt worden.
- Het Dagelijks Bestuur houdt rekening met de belangen van mantelzorgers. Zo kan in geval van dreigende overbelasting een individuele voorziening aan de verzorgde worden toegekend. Deze voorziening kan dan niet – als het een pgb betreft – door de mantelzorger worden ingevuld: het gaat immers om diens (dreigende) overbelasting. Ook hier gaat het om een afgeleid recht. Het Dagelijks Bestuur kan ook op voorhand rekening houden met periodes van afwezigheid van de mantelzorger voor vakantie of anderszins.

2.6.3 Resultaat 3: ledere burger kan beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding

Inleiding

Ondersteunen van burgers die beperkingen ondervinden bij het op orde houden van kleding; wassen en strijken.

We spreken hier uitsluitend over normale kleding voor alledag. Bij het wassen en drogen van kleding is het normaal gebruik te maken van de beschikbare - algemeen gebruikelijke - moderne hulpmiddelen, zoals een wasmachine en een droger. Kleding kopen valt niet onder afdwingbare compensatie.

Afwegingskader

- Allereerst beoordeelt het Dagelijks Bestuur aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, alle voorliggende en algemeen gebruikelijke voorzieningen meegenomen zijn.
- Vervolgens zal het Dagelijks Bestuur beoordelen of er andere eigen mogelijkheden zijn die benut kunnen worden.
- Daarna beoordeelt het Dagelijks Bestuur of er sprake is van gebruikelijke zorg.
- Als al het voorafgaande niet geleid heeft tot een oplossing van het probleem zal het Dagelijks Bestuur compenseren met een individuele voorziening.
- De inhoud van het resultaat schone en doelmatige kleding bestaat uit het wassen en drogen daarvan.

- Wat betreft het strijken van kleding worden er geen lakens, theedoeken, zakdoeken en ondergoed etc. gestreken. Wat betreft de kleding wordt uitgegaan van een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de keuze van kleding, die in principe niet hoeft te worden gestreken.⁴
- Er zal met de mantelzorger rekening worden gehouden met het oog op dreigende overbelasting. Als er een indicatie wordt gesteld, gebeurt dat als afgeleide van de verzorgde op zijn of haar naam.

2.6.4 Resultaat 4: Iedere burger kan thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren

Inleiding

De zorg voor kinderen die tot het huishouden behoren is in eerste instantie een taak van de ouders. Zo moeten werkende ouders er zorg voor dragen dat er op tijden dat zij beide werken opvang voor de kinderen is. Dat kan op de manier waarop zij dat willen (oppasoma, kinderopvang), maar het is een eigen verantwoordelijkheid. Dat is niet anders in de situatie dat beide ouders mede door beperkingen niet in staat zijn hun kinderen op te vangen. In die situatie zal men een permanente oplossing moeten zoeken. Dit resultaat ziet dus op ouders die mede door hun beperkingen niet in staat zijn hun kinderen opvangen en dus niet op het kind met beperkingen. De Wmo heeft vooral een taak om tijdelijk in te springen zodat de ruimte ontstaat om een al dan niet tijdelijke oplossing te zoeken. Dat wil zeggen: de acute problemen worden opgelost zodat er gezocht kan worden naar een permanente oplossing. Opvoedingsondersteuning valt onder een andere voorliggende voorziening.

Afwegingskader

- Allereerst beoordeelt het Dagelijks Bestuur aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, alle voorliggende en algemeen gebruikelijke voorzieningen meegenomen zijn.
- Ook beoordeelt het Dagelijks Bestuur de mogelijkheden van ouderschapsverlof.
- Als al het voorafgaande niet geleid heeft tot een oplossing van het probleem zal het Dagelijks Bestuur compenseren met een individuele voorziening.
- Bij tijdelijke opvang gaat het om die tijden dat de partner vanwege werkzaamheden niet thuis is.
- Bij de toekenning stelt het Dagelijks Bestuur bij beschikking vast om welke tijdelijke periode het gaat en op welke wijze gezocht dient te worden naar een definitieve oplossing.
- Ten aanzien van mantelzorgers zal door het Dagelijks Bestuur rekening worden gehouden met hun belangen als het gaat om het thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren.

2.6.5 Resultaat 5: Wonen in een geschikte woning

Inleiding

In de Wmo is in artikel 4 lid 1 geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaten die bereikt moeten worden op het huishoudelijke vlak en resultaten voor wat betreft een voor de persoon en zijn kenmerken geschikte woning. De term 'voeren van een huishouden' geeft daar geen duidelijkheid over. Daarbij is er één belangrijke voorwaarde voordat er gecompenseerd kan worden: er moet een woning zijn. Als er geen woning is, is het niet de taak van de gemeente om voor een woning te zorgen. Het verwerven van een op zich geschikte woning, koop of huur, blijft uiteraard altijd een eigen verantwoordelijkheid. Van een burger mag een verantwoorde keuze voor een woning verwacht worden. Dat betekent ook dat er met bestaande of bekend komende beperkingen rekening wordt gehouden. Alleen als daaraan voldaan is, kan het Dagelijks Bestuur gehouden worden aanpassingen aan de woning te realiseren. Dus als de woning dan nog niet geschikt is kan het Dagelijks Bestuur compenseren. Met een voor de bewoner geschikte woning wordt bedoeld dat het zodanig functioneel is ingericht dat de bewoner normaal gebruik kan maken van tenminste de huiskamer, slaapvertrek, keuken en douche/toilet. Dit resultaat gaat over noodzakelijke aanpassingen aan een woning. Ook hier gaat het om wat redelijkerwijs verwacht mag worden. Er moet steeds sprake zijn van een zorgvuldige afweging.

⁴ De gemeente/ISD Bollenstreek heeft een taak in het voorlichten van de burgers op deze onderdelen. Men moet kunnen weten wat verwacht wordt als men ooit een beroep op dit resultaat binnen de Wmo wil gaan doen.

Afwegingskader

- Uitgangspunt is dat iedereen eerst zelf zorg dient te dragen voor een woning. Daarbij mag er van uit worden gegaan dat rekening wordt gehouden met bekende beperkingen, ook wat betreft de toekomst. Een eigen woning kan zowel een gekochte woning zijn als een huurwoning. Ook bij afwijkende situaties, zoals een (woon)boot of een woonwagen met vaste standplaats wordt in principe gesproken van woning.
- Het Dagelijks Bestuur beoordeelt allereerst of het resultaat: wonen in een geschikte woning, ook te bereiken is via een verhuizing.
- Als sprake is van een aanvraag van een mantelzorgwoning gaat het Dagelijks Bestuur ook daarbij uit van de eigen verantwoordelijkheid voor hebben van een woning.
- Als voor het bereiken van het resultaat noodzakelijk is dat er een aanbouw geplaatst wordt besluit het Dagelijks Bestuur vanwege financieel-economische argumenten alleen tot een aanbouw als tevoren vast staat dat de aanbouw hergebruikt kan worden, zoals bij huurwoningen van woningcorporaties. Bij eigen woningen zal de kans op hergebruik miniem zijn. Daarom kiest het Dagelijks Bestuur bij eigen woningen als het maar enigszins kan voor het plaatsen van een herbruikbare losse woonunit en heeft aandacht voor de vergunning op het terrein van de Ruimtelijke ordening.
- Als het gaat om een aanbouw bij een eigen woning zal het Dagelijks Bestuur allereerst beoordelen wat iemands mogelijkheden zijn om uit een oogpunt van kosten zelf in de compenserende voorziening te voorzien.
Als het mogelijk is deze aanbouw zelf te financieren, bijvoorbeeld door een hypotheek op de woning te vestigen waarvan niet wordt afgelost, zodat de kosten beperkt blijven tot de rentekosten, waarop bij belastingaangifte renteaftrek mogelijk is, zal eerst naar deze mogelijkheid gekeken worden.
- Als een inpandig aanpassing mogelijk is, bijvoorbeeld in de situatie van een ruime benedenverdieping, zal het Dagelijks Bestuur allereerst die situatie beoordelen, voordat uitbreiding van de woning aan de orde komt.
- Bij aanpassingen aan gemeenschappelijke ruimten zal het Dagelijks Bestuur ook beoordelen of het verantwoord is voorzieningen als trapliften op een voor eenieder bereikbare plaats te zetten. Ook kijkt het Dagelijks Bestuur naar zaken als slijtage door weer en wind.
- Bij grotere bouwkundige aanpassingen aan de woning werkt het Dagelijks Bestuur altijd eerst met een programma van eisen, waarmee zo nodig meerdere offertes opgevraagd kunnen worden.
- Het aanpassen van doelgroepen gebouwen zal gebeuren conform de afspraken zoals die door het college gemaakt zijn of worden met de (toekomstige) eigenaar van deze woningen.
- Een bouwkundige aanpassing aan een woning wordt ingevolge artikel 7 lid 2 Wmo door het Dagelijks Bestuur uitbetaald aan de eigenaar van de woning, als financiële tegemoetkoming.
- Een niet-bouwkundige aanpassing aan de woning kan door het Dagelijks Bestuur in natura en als persoonsgebonden budget worden verstrekt aan de aanvrager/belanghebbende.
- Bij het bepalen van al dan niet bouwkundige woonvoorzieningen houdt het Dagelijks Bestuur rekening met de belangen van mantelzorgers, zoals bij tilliften en andere hulpmiddelen die door mantelzorgers bediend moeten worden.
- Bij het verstrekken van een verhuiskostenvergoeding houdt het Dagelijks bestuur rekening met de mate waarin de verhuizing te verwachten of te voorspellen was. Bij een te verwachten of voorspelbare verhuizing wordt in principe geen verhuiskosten-vergoeding toegekend.

TOELICHTING AFWEGINGSPUNTEN BIJ DE RESULTATEN BEHORENDE BIJ DOMEIN 1 "HET VOEREN VAN EEN HUISHOUDEN":

Resultaten

1. Iedere burger kan wonen in een schoon en leefbaar huis.
2. Iedere burger kan beschikken over primaire levensbehoeften.
3. Iedere burger kan beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding.
4. Iedere burger kan thuis zorgen voor kinderen die tot het gezin behoren.

2.6.7 Gebruikelijke zorg

Van gebruikelijke zorg is sprake indien er een huisgenoot aanwezig is, die in staat kan worden geacht het huishoudelijk werk over te nemen. Dit principe is gebaseerd op de achterliggende gedachte dat een leefeenheid in gezamenlijkheid verantwoordelijk is voor het huishoudelijke werk. Dat betekent dat

indien degene die gewend is het huishoudelijk werk te doen hiertoe niet meer in staat is, andere leden van de leefeenheid verondersteld worden dit over te nemen. Bij gebruikelijke zorg wordt rekening gehouden met de leeftijd van de huisgenoot.

Nadere beleidsuitgangspunten zijn te vinden in de Bijlage I: Gebruikelijke Zorg

2.6.8 Categorieën van hulp bij het huishouden

De hulp bij het huishouden die toegekend kan worden is onderverdeeld in 3 categorieën, variërend van lichtere hulp tot zware en intensievere hulp.

Afhankelijk van de soort beperkingen die bij het voeren van het huishouden ondervonden worden vindt indicatie voor één van deze categorieën plaats.

Het betreft de volgende categorieën:

- Categorie 1 huishoudelijke werkzaamheden, waaronder stof afnemen, afwassen, opruimen, ramen zemen en sanitair schoonmaken, was doen en opbergen, bed opmaken/verschoneren en het verzorgen van planten en huisdieren;
- Categorie 2 categorie 1 bij cliënten met een psychogeriatrische, psychiatrische of soortgelijke aandoening;
- Categorie 3 categorie 1 aangevuld met activiteiten behorende bij de organisatie van het huishouden (bijvoorbeeld helpen bij het bereiden van de maaltijd, opvoedingsactiviteiten, administratieve werkzaamheden en het plannen en beheren van middelen met betrekking tot het huishouden) en met activiteiten behorende bij een situatie van een ontregelde huishouding (bijvoorbeeld instrueren over het omgaan met hulpmiddelen, textielverzorging, omgaan met het budget of begeleiding bij opvoeding).

2.6.9 De indicatieperiode

Bij de indicatie van hulp bij het huishouden wordt ook een indicatieperiode vastgesteld. Dit is de periode voor hoe lang de hulp bij het huishouden (vooralsnog) wordt toegekend.

Een indicatie kan gesteld worden voor bepaalde of onbepaalde tijd.

Een indicatie voor een bepaalde tijd: in die situaties waarin (logischerwijs) het kortdurende zorg betreft, de prognose over de beperkingen onbekend is en bij toepassing protocol gebruikelijke zorg. Dit zijn situaties waarin veranderingen kunnen optreden.

Afhankelijk van de individuele situatie van de klant kan de duur van de indicatieperiode variëren, maximaal 5 jaar. Indien de belanghebbende na deze periode voortzetting wenst, dan dient hiertoe opnieuw een aanvraag te worden ingediend en dient herindicatie plaats te vinden.

Een indicatie voor onbepaalde tijd: in die situaties waarin de beperkingen stabiel zijn dan wel mede gelet op de groep waartoe iemand behoort aannemelijk is dat de beperkingen toenemen bij ALS.

2.6.10 Omvang hulp bij het huishouden

Rekening houdend met de hulpvraag van de belanghebbende wordt, op grond van een zelfstandig onderzoek naar diens beperkingen en zorgbehoefte, de omvang van de voorzieningen die getroffen moeten worden, vastgesteld. Dit onderzoek wordt op een inzichtelijke en toetsbare wijze verricht, hetgeen vervolgens ook uit het daaruit voortvloeiende rapport moet blijken. Zodra is vastgesteld dat een belanghebbende in aanmerking komt voor hulp bij het huishouden, moet ook de omvang van de hulp worden beoordeeld. De omvang is onder andere afhankelijk van de taken waarvoor hulp bij het huishouden wordt toegekend en wordt uitgedrukt in een aantal uren, afgerond op halve uren. Aan de hand van het aantal geïndiceerde uren hulp bij het huishouden wordt de betreffende klasse aan de zorgvrager toegekend. Zowel het aantal geïndiceerde uren als de bijbehorende klasse worden in de beschikking aan de belanghebbende medegedeeld, waarbij het exacte aantal geïndiceerde uren wordt ingezet.

Bij het vaststellen van het aantal noodzakelijke uren hulp bij het huishouden kunnen we in beginsel uitgaan van de standaardnormeringen uit het Protocol Indicatiestelling voor Huishoudelijke Verzorging en het Protocol Gebruikelijke Zorg van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Deze normtijden zijn richtinggevend voor het bepalen van het aantal uren hulp dat men krijgt bij hulp in natura of het bedrag

wat met ontvangst bij een persoonsgebonden budget, te besteden aan een individueel in te huren hulp. Door gebruik te maken van normtijden is er sprake van een zo objectief mogelijke beoordeling. Voor de protocollen wordt verwezen naar bijlage I en II. Hierbij dient naar belanghebbende toe inzichtelijk te worden gemaakt waarop de tijdsnormering is gebaseerd (welke huishoudelijke taken, welk type huishouden, in wat voor soort woning).

Let op: De tijdsnormering is weliswaar indicatief, maar er zal altijd een individuele afweging, op grond van nader onderzoek, gemaakt moeten worden of er reden voor afwijking van de standaard normering aanwezig is.

Toekenning van de hulp bij het huishouden vindt plaats in uren binnen klassen:

Klasse 1:	0 tot en met 1,9 uur per week
Klasse 2:	2 tot en met 3,9 uur per week
Klasse 3	4 tot en met 6,9 uur per week
Klasse 4	7 tot en met 9,9 uur per week
Klasse 5	10 tot en met 12,9 uur per week
Klasse 6	13 tot en met 15,9 uur per week

2.6.11 Keuze van de zorgverlener van hulp bij het huishouden in natura

De Hulp bij het Huishouden is gebaseerd op het zorgtoewijzingsmodel. Via het zorgtoewijzingsmodel wordt met meerdere zorgaanbieders gewerkt. Door het aangaan van de overeenkomst met de ISD Bollenstreek krijgen de zorgaanbieders toegang tot de zorgtoewijzing. De individuele hulpvraag wordt verdeeld onder de zorgaanbieders. De uurprijs per individuele hulpvraag en de aanbieder die de hulp gaat leveren worden door middel van robotvariabelen bepaald op de zorgtoewijzing.

De robotvariabelen bepalen de wijze waarop een hulpvraag via de zorgtoewijzing wordt toegewezen aan een zorgaanbieder en vormen de feitelijke toekenningscriteria op de zorgtoewijzing. De robotvariabelen bestaan uit het kortingspercentage, de negatieve voorkeur, de positieve voorkeur, de gemiddelde klanttevredenheid, de snelheid van leveren en de indicatiestelling door de ISD Bollenstreek (Deze robotvariabele weegt mee, indien op grond van de indicatiestelling door de ISD Bollenstreek wordt vastgesteld, dat er bij een cliënt sprake is van een dusdanig zware problematiek, dat het zeer onwenselijk is dat hij/zij een andere hulpverlener krijgt).

Aan iedere robotvariabele wordt een wegingsfactor in de vorm van een aantal punten toegekend.

De weging van de robotvariabelen op de onderdelen van het kortingspercentage, de positieve voorkeur, de gemiddelde klanttevredenheid en de snelheid van leveren kunnen door de ISD Bollenstreek jaarlijks binnen een bandbreedte van 11 punten worden bijgesteld. De bijstelling gebeurt maximaal één keer per kalenderjaar.

Aanleiding voor de ISD Bollenstreek voor het aanpassen van de wegingsfactoren kunnen zijn:

- verlagen van de uitgaven op de Hulp bij het Huishouden,
- verhogen kwaliteit van de geleverde dienst Hulp bij het Huishouden,
- versnellen van de levertermijn van de geleverde dienst Hulp bij het Huishouden en/of
- verhogen van de invloed van de cliënt op zijn of haar uiteindelijke aanbieder.

2.6.12 Voorzieningenniveau

Een ieder moet kunnen wonen in een huis dat volgens de algemeen gebruikelijke normen schoon is. Voor het aantal ruimten in huis / vierkante meters van het huis geldt als norm dat iedereen gebruik moet kunnen maken van een schone huiskamer, slaapvertrek, keuken en douche/toilet. Een voor de bewoner geschikt huis dient zodanig functioneel te zijn ingericht dat de bewoner normaal gebruik kan maken van de genoemde ruimten.

Bovenstaande beperking is verenigbaar met de Wmo, voor zover daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de compensatieplicht. Laatstgenoemd aspect dient dus bij elke concrete situatie onderwerp van onderzoek respectievelijk besluitvorming te vormen.

Een algemene uitsluiting van hulp bij het huishouden voor het gedeelte van de woning dat een bepaalde omvang overstijgt (zoals 'een hoger niveau dan het uitrustingsniveau voor sociale woningbouw') is, wegens strijd met de compensatieplicht en dus met artikel 4 Wmo, onverbindend. Uitrustingsniveau heeft als het uitgangspunt omvang van een (nieuwe) woning binnen de sociale woningbouw dit is iets anders dan een uitsluiting.

Ook bij hulp bij het huishouden speelt de bepaling "uitrustingsniveau sociale woningbouw" een rol en wordt een duidelijke grens aangegeven. Er kan geen extra hulp bij het huishouden worden toegekend,

vanwege het feit dat men in een veel grotere of meer luxe woning woont of voor bijvoorbeeld het schoonhouden van een inwendig zwembad.

2.6.13 Ruilzorg

Ruilzorg is onder de Wmo en het thans geldende Wmo-beleid niet mogelijk.

Ruilzorg is het ruilen van persoonlijke verzorging naar HbH en vice versa. Dit was onder de AWBZ toegestaan, hoewel hiervoor geen wettelijke basis bestaat. Het ging hierbij om ontstane gedragslijnen.

Onder de AWBZ kon de werkende partner er voor kiezen om bijvoorbeeld de persoonlijke verzorging van zijn of haar partner 's avonds en in het weekeinde op zich te nemen en in plaats daarvan werd het huishouden overdag gedaan door zorgaanbieders.

Voor ruilzorg is geen basis in de AWBZ en overige relevante wet- en regelgeving.

Ruilzorg is onder de Wmo niet mogelijk.

Het is niet wenselijk om bovenwettelijk beleid te voeren door taken die vallen onder de AWBZ te gaan financieren door de Wmo.

Een praktische manier om dit probleem op te lossen is het aanvragen van een persoonsgebonden budget voor persoonlijke verzorging is. Hiermee kan dan zelf persoonlijke verzorging worden ingekocht bij bijvoorbeeld een familielid, kennis of particulier waar eigen individuele afspraken mee kunnen worden gemaakt.

Uitzondering

Hoewel bovenwettelijk kan er een uitzondering worden gemaakt voor terminale patiënten. Voor terminale patiënten is er vaak geen tijd een PGB voor persoonlijke verzorging te regelen. Het is in die gevallen wenselijk ruilzorg mogelijk te maken.

2.6.14 AWBZ indicatie zorgzwaartepakket thuis

Indien iemand in een AWBZ instelling verblijft heeft deze persoon een AWBZ- indicatie in de vorm van een 'zorgzwaartepakket' (zzp). Het is ook mogelijk dat iemand er voor kiest de noodzakelijke zorg in de eigen woonsituatie te ontvangen, in dit geval is er sprake van een 'volledig pakket thuis' (vpt) of een 'pgb-zzp'. Indien iemand een vpt of een pgb-zzp ontvangt wordt ook de eventueel noodzakelijke huishoudelijke hulp vanuit dit zzp vergoed. De Wmo hoeft dus geen huishoudelijke hulp te financieren.

2.6.15 Afstemming hulp bij het huishouden met (AWBZ)-begeleiding

Bij Hulp bij het Huishouden gaat het om het *overnemen van huishoudelijke taken* al dan niet in combinatie met het *overnemen van de organisatie van deze taken*. De belanghebbende kan deze huishoudelijke taken wel zelf uitvoeren, maar iemand anders moet toezien/stimuleren en de hulpverlener, moet tijdens het uitvoeren van deze huishoudelijke taken aanwezig zijn.

Dit is ook het geval wanneer de belanghebbende deze huishoudelijke taken soms wel of soms niet zelf kan uitvoeren.

Er is sprake van begeleiding in het geval de hulp bij de regie/structuur van het huishouden zich richt op het plannen, stimuleren en voorbespreken van deze huishoudelijke taken, waarna de belanghebbende die taken zelf uitvoert.

2.6.16 Mantelzorger

Mantelzorg is zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende, maar door personen uit diens directe omgeving waarbij de zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie. Bij mantelzorg wordt de normale (gebruikelijke) zorg in zwaarte, duur en/of intensiteit (aanmerkelijk) overschreden. Mantelzorg vindt plaats op basis van vrijwilligheid, dat wil zeggen dat de mantelzorger bereid en in staat geacht mag worden deze zorg te leveren. Het Dagelijks Bestuur zal rekening moeten houden met de belangen van de mantelzorger. In het geval van dreigende overbelasting kan een individuele voorziening aan de verzorgde worden toegekend.

Hierdoor hoeft de mantelzorger die hulp zelf niet meer te verlenen en houdt dus meer tijd over voor de persoonlijke verzorging of andere activiteiten.

Ook kan op voorhand rekening gehouden worden met eventuele periodes van afwezigheid van de mantelzorger.

Incidentele overname door professionals bij plotselinge uitval mantelzorger.

Bij plotsklaps uitval van de mantelzorger kan direct, zonder indicatie 120 minuten, hulp bij het huishouden worden ingezet gedurende 4-6 weken. Indien blijkt dat de mantelzorger langer tijd is uitgeschakeld kan er in die periode een indicatie worden gesteld.

TOELICHTING RESULTAAT:

5. Iedere burger kan wonen in een voor hem/haar geschikte woning

Als het gaat om het wonen in een geschikte woning hebben we het over de woonvoorzieningen, zowel bouwkundig als niet bouwkundig. Uitgangspunt is daarbij dat men zelf al beschikt of zal beschikken over een woning. Daarbij is uitgangspunt dat iedereen altijd zoekt naar een voor hem op dat moment meest geschikte beschikbare woning. Heeft iemand een woning, dat zal de compensatieplicht betekenen dat eventuele problemen met het normale gebruik van de woning opgelost worden. Daarbij kan veelal gekozen worden uit meerdere mogelijke oplossingen. Ook hier geldt het uitgangspunt eigen kracht.

Het gaat om woningen op het niveau sociale woningbouw. De ruimten zijn de woonkamer, slaapvertrekken, keuken en sanitaire ruimten. Er kan altijd afgeweken worden naar boven of beneden, maar omvangrijke woningen en zeer grote ruimten zullen niet als uitgangspunt voor compensatie gelden.

Allereerst wordt beoordeeld of het resultaat "wonen in een geschikte woning" ook bereikt kan worden door verhuizing danwel bereikt kan worden door het plaatsen van een losse woonunit als blijkt dat een aanbouw noodzakelijk is om het resultaat te bereiken. We hebben het hier over primaatstelling.

2.6.17 Primaat van verhuizing

Uitgangspunt in de Verordening is, voordat wordt overgegaan tot individuele woonvoorzieningen, dat eerst de mogelijkheid van verhuizen naar een geschikte woning of een gemakkelijker geschikt te maken woning, beoordeeld moet worden. Daarbij moet de verhuizing wel leiden tot het te bereiken resultaat.

Hierbij zullen de volgende aspecten worden meegewogen: intern of extern (medisch) advies, aanwezigheid van aangepaste of eenvoudig aan te passen woonruimten, toestemming huiseigenaar, vergelijking aanpassingskosten, volkshuisvestelijke afwegingen, noodzakelijkheid tot snelle keuzevorming, sociale omstandigheden, ligging woning, integrale afweging Wmo-voorzieningen, werksituatie, huurlastenconsequenties, eigen huisbezit, de wil van de belanghebbende om te verhuizen. Een zeer zorgvuldige afweging van alle argumenten zal aan het besluit ten grondslag worden gelegd.

Als er sprake is van mantelzorg vanuit de buurt, die onder druk komt als de belanghebbende naar een andere gemeente verhuist, kan niet gesteld worden dat verhuizen een adequate oplossing is. Wanneer de belanghebbende zou verhuizen zal de mantelzorg immers weg kunnen vallen.

Als sprake is van het wegvallen van mantelzorg door een verhuizing kan het aanpassen van de woning de voorkeur krijgen. Dit moet per individuele situatie bekeken worden. Als verhuisd kan worden binnen de gemeente geldt het besluit tot verhuizen boven het aanpassen van de woning, omdat de mantelzorg dan niet in gevaar komt.

2.6.18 Primaat losse woonunit

Onder een losse woonunit wordt een verplaatsbare unit verstaan die tijdelijk kan worden ingezet. De losse woonunit kan een alternatief vormen voor de duurdere woningaanpassing, veelal de gelijkvloerse uitbouw van een woning. Indien blijkt dat het plaatsen van een losse woonunit een goedkopere compenserende oplossing is dan het aanpassen van de woning en in de concrete situatie mogelijk is, wordt aan gebruik van een dergelijke unit voorrang gegeven.

Of een losse woonunit een adequate compenserende oplossing is zal afhankelijk zijn van de leeftijd van de aanvrager en het verloop van het ziektebeeld. Een losse woonunit kan bijvoorbeeld geplaatst worden in de situatie waarbij een gehandicapt kind nu nog thuis woont maar op den duur zelfstandig wil gaan wonen.

Bij de afweging welke voorzieningen als goedkoopst compenserend kan worden aangemerkt en op grond daarvan in beginsel aangeboden moet worden, is het volgende van belang bij de afweging van

een losse unit: de huur- of koopprijs; vergunningskosten; transportkosten; fundatiekosten; nutsvoorzieningen; plaatsingskosten; de bouwkundige kosten voor de sluis of aansluiting; toekomstige verwijderingskosten; kosten voor het terugbrengen van de woning in de oude staat.

Naast het directe kostenplaatje zijn relevant:

voldoende ruimte; vergunningsplicht; de te verwachten gebruiksduur van de woonunit in verband met het vooropgezette tijdelijke karakter van een dergelijke voorziening én met de tijdelijkheid van de vergunningen; de instemming van de verhuurder van de woning.

Onderdeel van het arrangement om te komen tot het te bereiken resultaat “wonen in een geschikt huis” kan een individuele voorziening zijn. De individuele woonvoorziening heeft tot doel compensatie van beperkingen op het gebied van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie en die de belanghebbende in staat stelt een huishouden te voeren (domein 1)

2.6.19 Omschrijving woonvoorziening

De Wmo bevat geen definitie van het begrip woonvoorziening. Het is dus aan gemeente zelf om te bepalen wat hieronder wordt verstaan.

De ISD Bollenstreek verstaat hieronder: elke voorziening die verband houdt met een maatregel die gericht is op het opheffen of verminderen van de beperkingen die de persoon met beperkingen in staat te stellen tot een normaal gebruik van de woning, althans tenminste van de huiskamer, het slaapvertrek, keuken en douche/toilet. Dit betreft zowel de functionaliteit van de ruimten als de bereikbaarheid er van.

Bij een woonvoorziening kan gedacht worden aan een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten; een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening; een niet-bouwkundige of niet-woontechnische woonvoorziening; het verstrekken van een financiële tegemoetkoming voor: de kosten van onderhoud, keuring en reparatie van aangebrachte aanpassingen of huurdering ofkosten van tijdelijke huisvesting;

2.6.20 Normaal gebruik van de woning

Onder het normale gebruik van de woning wordt verstaan de mogelijkheid om normale elementaire woonfuncties te kunnen verrichten, zoals slapen, eten, lichaamsreiniging, het doen van essentiële huishoudelijke werkzaamheden, koken en keukengebruik, horizontale en verticale verplaatsingen binnen de woning en toegang tot de woning. Voor kinderen komt daar bij het veilig kunnen spelen in de woonruimte. Tot het normale gebruik van de woning behoort eveneens het traplopen, meestal om essentiële gebruiksruidten te bereiken.

2.6.21 Bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woonruimte

Bij ingrepen van bouwkundige of woontechnische aard wordt een voorziening als woonvoorziening aangemerkt als de voorziening gericht is op het opheffen of verminderen van ergonomische beperkingen of als het een uitraasruimte betreft. Uit uitspraken van de CRvB kan een invulling van het begrip ergonomische beperkingen worden afgeleid. Er is sprake van dergelijke belemmeringen als er zich een, hetzij uit een lichamelijke, hetzij uit een geestelijke stoornis voortvloeiende, belemmering voordoet ten aanzien van (één van) de elementaire woonfuncties, die direct in verband staat met een lichamelijke functionele beperking.

2.6.22 Aanbouw en uitbreiding van het woonoppervlak

Als het gaat om aanbouw of uitbreiding van ruimten worden de volgende maxima aangehouden, tenzij medische noodzaak een ander maximum vergt. Uiteraard dient dat dan middels een extern medisch advies te worden vastgesteld.

Soort vertrek	Bij aanbouw (in m2)	Bij uitbreiding (in m2)
Woonkamer	30	6
Keuken	10	4
1 persoonsslaapkamer	10	4
2 persoonsslaapkamer	18	4
toilet ruimte	2	1
Badkamer		
- wastafelruimte	2	1
- doucheruimte	3	2
Entree/hal/gang	5	2

Berqing	6	4
---------	---	---

2.6.23 Niet bouwkundige (roerende) woonvoorzieningen

Het hoeft niet altijd noodzakelijk te zijn om een ondervonden beperking met een bouwkundige of woontechnische aanpassing op te lossen. Ook een roerende woonvoorziening kan in voorkomende gevallen op adequate wijze voorzien in een oplossing voor een elementaire woonfunctie. Of de belanghebbende in aanmerking komt voor een roerende of een bouwkundige (onroerende) woonvoorziening, hangt ondermeer af van de bouwkundige situatie van de woning en van de ondervonden beperkingen en belemmeringen. Dit zal per individueel geval beoordeeld moeten worden.

Een niet-bouwkundige woonvoorziening is een voorziening waarvoor geen bouwkundige of woontechnische ingreep noodzakelijk is, maar die als losse voorziening kan worden verstrekt, ook wel een roerende woonvoorziening genoemd. Voorbeelden van roerende woonvoorzieningen zijn mobiele tilliften, badliften, douche- en toiletstoelen, etc.

2.6.24 Aanpassingen aan gemeenschappelijke ruimten

Voor wat betreft aanvragen voor voorzieningen in gemeenschappelijke ruimten geldt dat alleen voorzieningen getroffen worden die betrekkingen hebben op het verbreden van toegangsdeuren, het aanbrengen van elektrische deuropeners, de aanleg van een hellingbaan van de openbare weg naar de toegang tot de woning, drempelhulpen en vlonders, het aanbrengen van een extra trapleuning, een opstelplaats voor een rolstoel of een vervoersvoorziening in de gemeenschappelijke ruimte van het woongebouw.

2.6.25 Aanpassingen in woonappartementencomplex

Vaak doet de vraag zich voor wie er moet zorgen voor bepaalde basisvoorzieningen in (senioren)woningen. Vaak gaat het daarbij om toegankelijkheid van de woningen.

Het uitgangspunt, volgens jurisprudentie, is als volgt.

Het gaat om de vraag of bepaalde voorzieningen in gebouwen met een bepaalde functie algemeen gebruikelijk zijn. Of de voorziening in een bepaald geval als algemeen gebruikelijk kan worden aangemerkt hangt af van de vraag of op grond van objectieve gegevens kan worden vastgesteld, dat:

- een sociale huurwoning
- bestemd is voor een specifieke groep bewoners (zoals ouderen)
- aangaande de voorziening overduidelijk niet voldoet aan de voor een dergelijke woning
 - a. op grond van wettelijke voorschriften;
 - b. algemeen aanvaarde regels;
 - c. of contractuele bepalingen geldende vereisten.

Ook moet worden aangetoond dat de aangevraagde voorziening bij het wel voldoen aan die vereisten niet nodig zou zijn.

Objectief moet dus worden vastgesteld dat een sociale huurwoning specifiek is bedoeld voor ouderen of mensen met beperkingen (doelgroepwoning). Dit is vaak het grootste probleem. Als niet is vastgelegd wat de doelgroep is dan is het bijna onmogelijk om te stellen dat het toch echt doelgroepwoningen zijn. Er bestaat (nog steeds) geen lijst aan welke vereisten een doelgroepwoning moet voldoen, er zijn ook geen wettelijke voorschriften. Er zijn ook geen algemeen aanvaarde regels.

2.6.26 Bezoekbaar / logeerbaar maken van een woning

Ten behoeve van bewoners van AWBZ-instellingen kan in beginsel slechts één woonruimte binnen de ISD Bollenstreek gemeenten "bezoekbaar" worden gemaakt.

Bezoekbaar maken houdt in dat de belanghebbende de woonruimte (woning), de woonkamer en een toilet kan bereiken en gebruiken. Benadrukt wordt dat het uitsluitend gaat om het bezoekbaar maken van een woning en niet het geschikt maken van de woning voor bijvoorbeeld overnachtingen of langer verblijf.

Hoewel het "bezoekbaar" maken van een woning middels de inzet van individuele woonvoorzieningen geschiedt, betreft het een compensatie van beperkingen waardoor de belanghebbende in staat wordt gesteld medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Aan de kosten van het bezoekbaar maken is een maximumbedrag verbonden. Dit bedrag is vastgelegd in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek.

Ten aanzien van het “logeerbaar” maken van een woning wordt binnen de ISD Bollenstreek gemeenten in beginsel geen gemeentelijke compensatieplicht aanwezig geacht. In beginsel, want de minderjarigen belanghebbenden die in een AWBZ-instelling verblijven kunnen in aanmerking komen voor een woonvoorziening voor het logeerbaar maken van een (andere) woonruimte binnen de ISD Bollenstreek gemeenten. Bepalend hierbij is wel dat er niet in een andere gemeente al een woning voor de gehandicapte logeerbaar is gemaakt. Onder logeerbaar maken wordt uitsluitend verstaan het middels een woonvoorziening bewerkstelligen dat de minderjarige belanghebbende een slaapkamer en de badkamer kan bereiken en gebruiken. Het betreft bovenwettelijk beleid. In de Verordening 2009 is deze mogelijkheid op verzoek van de Raden opgenomen. Het is wenselijk dat de in AWBZ verblijvende minderjarige kinderen, net als andere minderjarige kinderen, deel uit kunnen blijven maken van het gezin.

Aan de kosten van het logeerbaar maken is een maximumbedrag verbonden. Dit bedrag is vastgelegd in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek.

2.6.27 Mantelzorgwoning

Men is zelf verantwoordelijk voor een mantelzorgwoning. Dit kan door zelf een woning te bouwen of te huren die op het terrein nabij de woning van de mantelzorgers kan worden geplaatst. De gemeente/ISD Bollenstreek kan adviseren en ondersteunen als het gaat om de nodige vergunningen op het gebied van de ruimtelijke ordening.

2.7

DOMEIN 2: ZICH VERPLAATSEN IN EN OM DE WONING

Bedoelde resultaat is:

Iedere burger kan zich verplaatsen in en om de woning.

2.7.1 Resultaat 6: Verplaatsen in en om de woning

Inleiding

Met zich verplaatsen in huis bedoelen we dat de burger in staat is tenminste de huiskamer, het slaapvertrek, keuken en douche/toilet te bereiken en zich daar zodanig te kunnen redden dat normaal functioneren mogelijk is. Bij dit resultaat wordt compensatie geboden in de vorm van hulpmiddelen. Voor de compensatieplicht maakt het daarbij niet uit of het om hergebruikte of om nieuwe materialen gaat. Het gaat om het resultaat.

In sommige situaties zijn hulpmiddelen nodig die door de mantelzorger of de professionele hulp gebruikt moeten worden bij de verzorging. Daarbij moet – meer dan in het verleden – gekeken worden naar de eisen die de hulpverlener stelt.

Bij dit resultaat zal vaak sprake zijn van het eerst geformuleerde doel: de zelfredzaamheid. Men moet zich in beginsel zonder hulp van anderen in en om de woning kunnen redden.

Afwegingskader

- Het gaat om het zich verplaatsen in en om de woning. Dat betekent dat het om verplaatsingen gaat die direct vanuit de woning worden gedaan. Daarom gaat het hier om belanghebbenden die voor het dagelijks zittend verplaatsen zijn aangewezen op een rolstoel.
- Rolstoelen voor het zogenaamde 'incidentele' gebruik, waarbij de rolstoel in de auto wordt meegenomen om elders, bij het winkelen of bij uitstapjes, te gebruiken, vallen niet onder dit te bereiken resultaat maar onder resultaat 8 en zullen dan ook, indien aanwezig, ter beschikking kunnen komen via een algemene voorziening in de vorm van een rolstoelpool
- De sportrolstoel wordt niet gerekend tot een rolstoel voor het verplaatsen in en rond de woning.
- Als er noodzaak bestaat voor een rolstoel voor dagelijks zittend gebruik, wordt vastgesteld aan welke eisen de rolstoel moet voldoen.
- Een rolstoel kan door het Dagelijks Bestuur verstrekt worden in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget.
- Bij verstrekking in natura vallen alle kosten van onderhoud en verzekering onder de verstrekking.
- Bij een verstrekking als persoonsgebonden budget wordt de rolstoel die betrokkene zou hebben gekregen als voorziening in natura als uitgangspunt genomen.
- Ten aanzien van mantelzorgers zal door het Dagelijks Bestuur rekening worden gehouden met hun belangen.

Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat als de mantelzorger niet in staat is de rolstoel in alle omstandigheden te duwen, er een ondersteunende motorvoorziening verschaft kan worden.

TOELICHTING AFWEGINGSPUNTEN BIJ HET RESULTAAT BEHORENDE BIJ DOMEIN 2 "HET ZICH VERPLAATSEN IN EN OM DE WONING":

Resultaat 6

Verplaatsen in en om de woning

2.7.2 Wat wordt verstaan onder een rolstoelvoorziening?

De Wmo bevat geen definitie of omschrijving van het begrip rolstoelvoorziening. Het is dus aan de gemeente zelf om te bepalen wat hieronder wordt verstaan.

Binnen de ISD Bollenstreek gemeenten gaan we ervan uit dat een rolstoel bedoeld is voor verplaatsing binnen, dan wel binnen en buiten de woning. Men kan in aanmerking komen voor een rolstoel als men in belangrijke mate aangewezen is op zittend verplaatsen, en andere hulpmiddelen,

zoals rollators, onvoldoende uitkomst bieden. Ook individuele aanpassingen zoals anti-decubitus kussens, vallen onder de rolstoelvoorziening. Alleen die accessoires worden vergoed die functioneel zijn voor het gebruik van de verstrekking, medisch noodzakelijk zijn en niet algemeen gebruikelijk zijn. Als de belanghebbende bijvoorbeeld wel een bepaalde afstand te voet (bijvoorbeeld 100 meter) kan afleggen, maar daarna aangewezen is op zittend verplaatsen, dan kan een rolstoelvoorziening aangewezen zijn. Het moet dan wel duidelijk zijn dat andere loophulpmiddelen, zoals een rollator of een stok, geen oplossingen bieden.

2.7.3 Selectie rolstoel

Als blijkt dat een rolstoel de meest adequate voorziening is om de beperkingen die de belanghebbende ondervindt ten aanzien van het verplaatsen in en om de woning te compenseren, is de selectie van de rolstoel aan de orde. Het selecteren van een rolstoel is maatwerk; de gekozen rolstoel moet passen bij de belanghebbende. De belanghebbende moet er goed mee overweg kunnen en de rolstoel moet bruikbaar zijn in de omgeving waar de belanghebbende woont en voor de activiteiten die de belanghebbende wil ondernemen. Hoewel de selectie van een rolstoel individueel bepaald is, kan een aantal factoren worden genoemd dat bij iedere selectie een rol speelt, ook bij kinderrolstoelen:

- o het gebruik (frequentie, duur en doel);
- o het gebruiksgebied (binnen, buiten of binnen en buiten);
- o de aandrijving (d.m.v. eigen lichaam, met motor of duwend door derden);
- o de zithouding (actief/passief);
- o de meeneembaarheid (inklappen, opvouwen, demonteren);
- o antropometrische gegevens (aanmeten);
- o de voorkeur van de belanghebbende.

Aan de hand van de selectiecriteria wordt een programma van eisen opgesteld waaraan de rolstoel moet voldoen om een adequate voorziening te zijn voor de betreffende gebruiker. Op deze manier kan het goedkoopste compenserende type rolstoel geselecteerd worden.

De algemene uitgangspunten bij de selectie van een rolstoel zijn ook van toepassing op de kinderrolstoelen. Voor kinderrolstoelen geldt in nog hogere mate dan voor rolstoelen voor volwassenen dat de selectie zeer zorgvuldig moet gebeuren. Aangezien kinderen voortdurend groeien is het aan te bevelen de rolstoelen zodanig te selecteren dat deze niet jaarlijks vervangen hoeven te worden.

2.7.4 Elektrische rolstoelen

Een belanghebbende is aangewezen op een elektrische rolstoel als de loop/stafunctie slecht is, directe mechanische besturing vanwege een gebrekkige arm en handfunctie niet mogelijk is of energetisch beperkt en er meer individuele aanpassingen aan het hulpmiddel nodig zijn.

2.7.5 Levensduur

Het uitgangspunt is dat de gemiddelde (economische) levensduur van een rolstoel vijf jaar is. Dit kan echter per rolstoel verschillen. Met name de duurdere elektrische rolstoelen hebben een langere economische levensduur.

2.7.6 Wijze van verstrekking van de rolstoelvoorziening *in natura*

Indien de individuele rolstoelvoorziening *in natura* wordt toegekend dan wordt deze uitsluitend in bruikleen verstrekt. Naast de levering van de rolstoelen is de gecontracteerde leverancier eveneens verantwoordelijk voor reparaties, onderhoud en (WA)verzekering. De leverancier blijft in principe eigenaar van de rolstoel. Bij levering van de rolstoel ondertekent de gebruiker een bruikleenovereenkomst met de leverancier. In uitzonderingsgevallen kan ook de ISD Bollenstreek eigenaar van de rolstoel worden. In dat geval wordt een bruikleenovereenkomst tussen de gebruiker en de ISD Bollenstreek aangegaan.

Het persoonsgebonden budget

Op verzoek van de belanghebbende kan een rolstoelvoorziening ook in de vorm van een persoonsgebonden budget worden verstrekt.

Aan de hand van de selectieprocedure wordt een program van eisen opgesteld, waaraan de rolstoelvoorziening die door de gebruiker zelf wordt aangeschaft in ieder geval moet voldoen. Bij de vaststelling van de omvang van het persoonsgebonden budget worden de kosten van

onderhoud, reparatie en verzekering meegenomen. Het te verstrekken persoonsgebonden budget is daarom, naast de aanschaf van de rolstoelvoorziening, ook bedoeld voor onderhoud en reparatie en het verzekeren van de voorziening

2.7.7 Aanpassingen aan rolstoelen

Om het op maat te kunnen verstrekken van rolstoelen zijn soms aanpassingen noodzakelijk. Ook is het mogelijk dat een rolstoel na enige tijd moet worden aangepast, bijvoorbeeld omdat de lichamelijke situatie van de gehandicapte is veranderd. Deze aanpassingen vallen daarom onder de compensatieplicht van de gemeente en moeten vergoed worden.

2.7.8 Vergoeding oplaadkosten

De accu's van elektrische rolstoelen en scootmobielen dienen weliswaar geregeld opgeladen te worden maar vanwege de geringe kosten en de moeilijkheid deze kosten aan te tonen worden deze kosten niet vergoed. Deze kosten worden in de ISD Bollenstreek gemeenten niet tot de gemeentelijke compensatieverplichting gerekend.

2.7.9 Rolstoeltraining en proeflessen

Voor een adequaat en zorgvuldig gebruik van de rolstoel is het van belang dat de gebruiker goed met de rolstoel overweg kan. Het goed overweg kunnen met de rolstoel vergroot de zelfstandigheid en mogelijkheden van de gebruiker, alsook de levensduur van de rolstoel en voorkomt extra onderhoud en schade. Gelet hierop vergoedt de ISD Bollenstreek de kosten die verbonden zijn aan de noodzakelijke (en door de Wmo-consulent geïndiceerde) rijlessen/training, met een maximum van drie rijlessen (zie ook 2.8.9).

2.7.10 Kosten van onderhoud, reparatie, service en verzekering

Indien de rolstoelvoorziening in natura verstrekt wordt, worden (bijna) alle (elektrische) rolstoelen door de ISD Bollenstreek gehuurd. In het afgesloten contract met de leverancier zijn bepalingen over (de kosten van) onderhoud, service opgenomen, waarbij gewerkt wordt met zoveel mogelijk gestandaardiseerde prijzen. Daarnaast is de leverancier verplicht gesteld alle voorzieningen WA te verzekeren. Als de voorziening gerepareerd moet worden omdat de schade door verwijtbaar gedrag van de gebruiker of zijn gezinsleden is ontstaan, zijn de kosten voor rekening van de gebruiker.

In het geval van verstrekking van een rolstoelvoorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget zijn de kosten van onderhoud, reparatie, service en verzekering meegenomen bij de vaststelling van de omvang van het persoonsgebonden budget. De gebruiker zelf dient er daarom voor te zorgen dat de rolstoelvoorziening WA-verzekerd en, indien noodzakelijk, anderszins voldoende verzekerd is. Voor enig geleden schade, omdat de voorziening niet of onvoldoende door de gebruiker is verzekerd, kan geen aanspraak gedaan worden op de ISD Bollenstreek.

2.7.11 Verhuizing naar een andere gemeente

Bij een verhuizing van de belanghebbende naar een andere gemeente wordt door de ISD Bollenstreek de rolstoelvoorziening in natura beëindigd. Vanuit het oogpunt van dienstverlening dient wel onderzocht te worden of de gemeente waar de belanghebbende naartoe verhuist, bereid is de rolstoelvoorziening over te nemen.

2.7.12 Bewoners AWBZ-instelling

Bewoners van een AWBZ-instelling die van dezelfde instelling behandeling ontvangen, kunnen op grond van artikel 15 van het Besluit zorgaanspraken AWBZ aanspraak maken op een rolstoel in het kader van de AWBZ. In dat geval bestaat er géén aanspraak op een rolstoel in het kader van de Wmo.

Daarbij zijn twee elementen van belang:

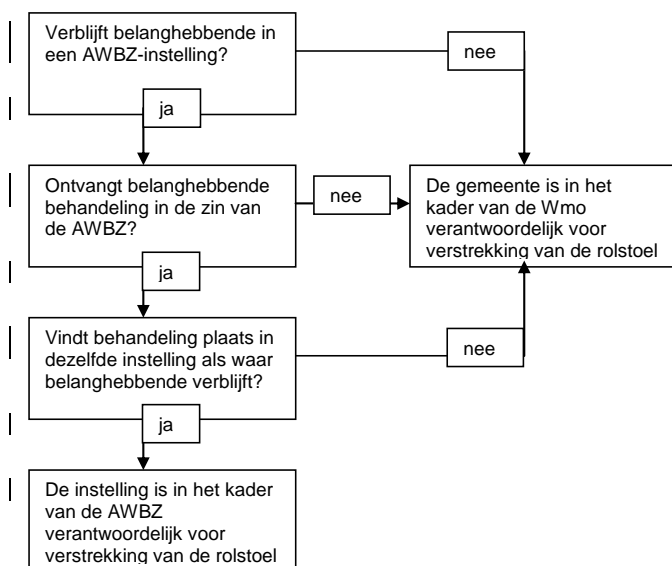
1. Is er sprake van verblijf in een AWBZ-instelling?
2. Is er sprake van behandeling en verblijf in dezelfde AWBZ-instelling?

Ad 1. Is er sprake van verblijf in een AWBZ-instelling?

Uitsluitend bij een op grond van de AWBZ bekostigd verblijf in een instelling, is sprake van verblijf in een AWBZ-instelling. Voor zo'n verblijf is in de regel een eigen bijdrage als bedoeld in het Bijdragebesluit zorg verschuldigd.

Ad 2. Is er sprake van behandeling en verblijf in dezelfde AWBZ-instelling?

Het al dan niet ontvangen van behandeling in dezelfde AWBZ-instelling als waar het verblijf plaatsvindt, is bepalend voor de vraag of de rolstoel op grond van de AWBZ dan wel op grond van de Wmo voor verstrekking in aanmerking komt. Het Besluit zorgaanpak AWBZ geeft een definitie van "behandeling". Het CIZ heeft zicht op de vraag of iemand wel of geen behandeling ontvangt in de zin van het Besluit zorgaanpak AWBZ. Hierbij is van belang dat de indicatie voor verblijf en behandeling in een AWBZ-instelling op zich onvoldoende is. Vast moet staan dat de belanghebbende de behandeling daadwerkelijk ontvangt dan wel daarop aanspraak heeft.

Ook het verblijf in een ziekenhuis en het verblijf in een revalidatiecentrum zijn redenen om een rolstoel uit de AWBZ te ontvangen. Wie in een ziekenhuis of revalidatiecentrum bezig is terug te gaan naar huis zal uiteraard wel een rolstoel in het kader van de Wmo kunnen aanvragen voor het gebruik bij thuiskomst.

Bewoners van een gezinsvervangend tehuis, een regionale instelling voor beschermd wonen (RIBW) en een verzorgingshuis ontvangen normaliter geen behandeling in de instelling. Deze bewoners kunnen dus in beginsel voor een rolstoel in het kader van de Wmo in aanmerking komen.

Bij verhuizing naar een AWBZ-instelling wordt de Wmo-rolstoelvoorziening in natura beëindigd. De betreffende instelling wordt wel in de gelegenheid gesteld de Wmo-rolstoelvoorziening over te nemen.

2.8

DOMEIN 3 ZICH LOKAAL VERPLAATSEN PER VERVOERMIDDEL

Bedoeld resultaat is:

Iedere burger kan zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel.

2.8.1 Resultaat 7: Lokaal verplaatsen per vervoermiddel

Inleiding

Dit betekent dat iedere burger binnen de eigen woonplaats/regio met een of ander vervoermiddel van A. naar B. moet kunnen gaan. Als de gebruikelijke eigen mogelijkheden zoals de fiets, al dan niet elektrisch, scooter, brommer, auto, regulier openbaar vervoer niet te gebruiken zijn komt de ISD Bollenstreek in beeld.

De compensatie kan, zoals aangegeven, op verschillende manieren vorm krijgen. Er moet gekeken worden naar de behoefte van de burger die een vervoerprobleem heeft. Waar wil betrokkene heen, en wat moet worden meegewogen. Bij lokaal verplaatsen moet men denken aan verplaatsingen in een straal van 15 tot 20 kilometer rond de woning. Buiten dit gebied kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van het boven-regionale vervoer, dat Valys in opdracht van het ministerie van VWS verricht.

Een collectief vervoersysteem kan de prioriteit hebben, zodat de keuze voor een persoonsgebonden budget beperkt kan worden, mits men rekening houdt met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager. Er wordt geen onbeperkte kostenloze vervoermogelijkheid aangeboden. Net als voor personen zonder beperkingen geldt, betaalt men voor het vervoer een bijdrage in de vorm van een tarief.

Als er na het optreden van beperkingen geen sprake is van een andere situatie op vervoersgebied dan daarvoor (men heeft al 40 jaar een auto en is gewend daar alles mee te doen) zal er geen noodzaak zijn te compenseren omdat er geen probleem is of omdat men het zelf kan oplossen. Dat kan anders zijn indien door het optreden van de beperkingen ook het inkomen daalt.

Dit resultaat staat in relatie tot het resultaat "medemensen ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aangaan".

Bijvoorbeeld als iemand vooral met behulp van een scootmobiel zijn vrienden of familie wil kunnen bezoeken, ook al kan hij gebruik maken van het cvv, moet dit uitdrukkelijk meegewogen worden. Eenvoudig afwijzen alleen omdat er geen medische belemmeringen zijn voor gebruik van het cvv kan niet meer. Dit kan betekenen dat het verlenen van een pgb de oplossing voor betrokkene is.

Bijvoorbeeld: een heel jong iemand wil niet in een scootmobiel over straat maar zou daarvoor wel in aanmerking komen gecombineerd met het cvv. Dan kan theoretisch cvv pgb met het scootmobiel pgb aan betrokkene net de kans bieden een brommobiel of iets dergelijks (tweedehands) aan te schaffen, waardoor er wel in zijn vervoersbehoefte kan worden voorzien. Uitdrukkelijk moet worden vastgelegd dat het pgb moet worden gebruikt om in de vervoersbehoefte te voorzien en dat hoeft dus niet alleen door middel van een scootmobiel te zijn!

Afwegingskader

- Om voor een individuele voorziening in aanmerking te komen zal het Dagelijks Bestuur aan de hand van het verslag van het gesprek eerst nagaan of in het gesprek alle mogelijke alternatieven al zijn beoordeeld.
Dat kunnen ook fietsen in bijzondere uitvoering zijn, zoals fietsen met trapondersteuning en dergelijke.
- Als het Dagelijks Bestuur moet compenseren zal allereerst gekeken worden waar de vervoersbehoefte van de belanghebbende uit bestaat.
- Aan de hand van deze vervoersbehoefte zal het Dagelijks bestuur beoordelen of deze behoefte bij een persoon met een maximale loopafstand van 800 meter ingevuld kan worden met een systeem

van collectief vraagafhankelijk vervoer. Hierbij houdt het Dagelijks bestuur rekening met de persoonskenmerken en behoeften van de belanghebbende.

- Met een systeem voor collectief vervoer of met een andere individuele voorziening dient tenminste een afstand van 1500 - 2000 km per jaar te kunnen worden afgelegd. Indien daar aanleiding voor is kan het Dagelijks Bestuur dit aantal ophogen.
- Bij personen met een loopafstand van minder dan 100 meter zal het Dagelijks Bestuur beoordelen of naast een voorziening als collectief vervoer ook nog een voorziening verstrekt moet worden voor de zeer korte afstand.
- Ook bij personen met een loopafstand van meer dan 100 meter, maar minder dan 800 meter, zal het Dagelijks Bestuur beoordelen of een voorziening voor de zeer korte afstand noodzakelijk is.
- Indien collectief vervoer niet mogelijk of niet beschikbaar is, kan het Dagelijks Bestuur een individuele voorziening in de vorm van een voorziening in natura of een persoonsgebonden budget te besteden aan vervoer verstrekken.
- Bij het verstrekken van voorzieningen die af te leiden zijn van de auto, beoordeelt het Dagelijks bestuur of er sprake is van meerkosten ten opzichte van de periode voordat de beperkingen ontstonden. Alleen dan komt men in aanmerking voor een individuele voorziening.
- Voorzieningen kunnen door het Dagelijks bestuur verstrekt worden in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget.
- Bij een persoonsgebonden budget is de voorziening die de belanghebbende als voorziening in natura zou ontvangen voor het Dagelijks Bestuur uitgangspunt voor de hoogte van het bedrag.
- Met de positie van mantelzorgers kan rekening worden gehouden bij het bepalen van de vervoersvoorziening.

**TOELICHTING AFWEGINGSPUNTEN BIJ HET RESULTAAT BEHORENDE BIJ DOMEIN 3
"HET ZICH LOKAAL VERPLAATSEN PER VERVOERMIDDEL":**

Resultaat 7

lokaal verplaatsen per vervoermiddel

2.8.2 Verplaatsingsgedrag

De Wmo-consulent van de ISD Bollenstreek stelt vast op welke gebieden de belanghebbende problemen ondervindt in het vervullen van zijn vervoerbehoefte. Dit kan per persoon verschillen en dient daarom individueel in kaart te worden gebracht. Vervoersproblemen met enkel een sociale of financiële achtergrond én het ontbreken van het openbaar vervoer, vallen niet onder de Wmo.

Om tot een juiste probleemstelling te komen zijn gegevens nodig over het verplaatsingsgedrag. De ISD Bollenstreek moet een afweging maken; welk deel van de verplaatsingsbehoefte door de ISD Bollenstreek gehonoreerd wordt. Daarnaast heeft de ISD Bollenstreek inzicht nodig in het verplaatsingsgedrag om te komen tot een juiste keuze van de goedkoopst compenserende oplossing voor het ondervonden vervoersprobleem.

Het verplaatsingsgedrag kan worden beschreven aan de hand van:

- Het verplaatsingsmotief (waarom);
- De verplaatsingsbestemming (waarheen);
- De frequentie van het verplaatsen (hoe vaak);
- De wijze van verplaatsen (hoe en waarmee).

Verplaatsingsmotief en verplaatsingsbestemming

Met betrekking tot het zich verplaatsen buitenshuis moet de belanghebbende in staat worden gesteld om in ieder geval datgene te doen wat mensen, normaal gesproken, van dag tot dag plegen te doen. Het gaat hierbij om de activiteiten die mensen verrichten op het gebied van leven, verzorgen, slapen, leren, werken en andere bezigheden die mensen verrichten.

Vervoervoorzieningen die voor vervoer van en naar het werk en scholing verstrekt worden, vallen onder het Uitvoeringsorgaan Werknemersverzekeringen (UWV). Ook kan een beroep worden gedaan op leerlingenvervoer op grond van de onderwijswetgeving. Wanneer een persoon met beperkingen ten behoeve van zijn werk (of scholing) een voorziening voor het verplaatsen wordt verstrekt, dient het UWV (bedrijfsverenigingen) eveneens een voorziening te treffen om het zich verplaatsen in het kader van de vrije tijd mogelijk te maken. Ook (extra) vervoersbehoefte in verband met vrijwilligerswerk is geen aanleiding voor verstrekking van een vervoersvoorziening, zo heeft de CRvB bepaald.

De frequentie van verplaatsen en de wijze van verplaatsen

Bij het bepalen van de vervoersbehoefte gaat het niet om de vraag hoe vaak de belanghebbende een bepaalde bestemming wil kunnen bereiken, maar om de vraag hoe vaak hij/zij dat moet kunnen doen om deel te nemen aan het leven van alle dag en om de daarvan deel uitmakende wezenlijke contacten te kunnen onderhouden. Daarnaast is het van belang om te onderzoeken hoe de belanghebbende zich tot nu toe heeft gered en wat hij daarbij als belemmeringen heeft ondervonden.

Leven van alle dag

Een belangrijke steun voor beantwoording van de vraag of het leven van alledag voor een individu dusdanig wordt verstoord, waardoor een vervoervoorziening getroffen moet worden, is het in beschouwing nemen van het leven van alledag van een persoon zonder beperkingen in dezelfde situatie. Met betrekking tot het zich verplaatsen buitenshuis moet de belanghebbende in staat worden gesteld in ieder geval dat te doen wat mensen (in het algemeen) van dag tot dag plegen te doen. Het kan voorkomen dat de belanghebbende aangeeft een extreem verplaatsingspatroon te hebben. Wanneer dit het gevolg is van de wens van de belanghebbende om veel te reizen hoeft dit geen aanleiding te zijn om op basis van een hardheidsclausule een hogere individuele tegemoetkoming in de vervoerskosten voor het (bovenregionale) vervoer toe te kennen. Het beleid is dat niet gekeken wordt naar het patroon dat men wil hebben, maar naar het patroon dat noodzakelijk is voor de normale contacten van het dagelijkse bestaan.

Recreatief gebruik.

Het gegeven dat een voorziening met name voor recreatief gebruik is bedoeld maakt niet dat vergoeding in het kader van de Wmo niet mogelijk is. Onderzoek moet uitwijzen of de activiteiten waarvoor de voorziening is aangevraagd, van dien aard zijn dat zij als onderdeel van het maatschappelijk leven kunnen worden aangemerkt. De vraag wanneer gezegd kan worden dat een bepaalde activiteit zo essentieel is voor het maatschappelijk leven dat er bij het wegvallen van dat element geen maatschappelijk leven meer overblijft is lastig te beantwoorden. Hiervoor zijn geen algemene criteria te formuleren. Zorgvuldig onderzoek moet antwoord geven op de vraag hoe het maatschappelijk leven van de aanvrager er uitziet en wat zijn concrete (vervoers)behoefte inhoudt. Het Dagelijks bestuur zal inzicht moeten verkrijgen in zowel de verplaatsingsbehoefte als in de recreatiebehoefte (rekeninghoudend met ondermeer de persoonskenmerken) dan ontstaat er een goed beeld van het maatschappelijke leven. Hiermee wordt overigens niet gesteld dat elke vorm van recreatie onder de Wmo valt.

2.8.3 Vervoer in verband met dagopvang/dagverzorging

Het vervoer naar bijvoorbeeld dagopvang of dagverzorging valt in principe niet onder de Wmo-compensatieplicht. Veelal zal dit door de AWBZ vergoed worden en dan geldt artikel 2 van de Wet. Medische noodzaak, het al dan niet (overwegend) therapeutische karakter van de dagopvang en de erkenning/financiering van de dagopvang op basis van de AWBZ spelen volgens de jurisprudentie een rol. Heeft de dagopvang een overwegend therapeutisch karakter, of wordt die erkend of gefinancierd in AWBZ-kader, dan is er aanleiding om het vervoer in verband daarmee niet te beschouwen als vervoer in het kader van het leven van alledag. De AWBZ zal dan verantwoordelijk zijn voor het vervoer.

2.8.4 Omvang in gebied en kilometers

In de Verordening is vastgelegd dat ten aanzien van de vervoersbehoefte van de belanghebbende uitsluitend rekening wordt gehouden met de verplaatsingen in de directe woon- en leefomgeving in het kader van het leven van alle dag. De directe woon- en leefomgeving betreft in eerste instantie de gemeente zelf en daarnaast een gebied waarin van deur tot deur een aantal bestemmingen tenminste bereikbaar moeten zijn:

- De grotere winkelketens;
- Voorziening als een sporthal of zwembad;
- Een ziekenhuis of verpleeghuis;
- Een NS-station waar dienstverlening mogelijk is, zodat een overstap gemaakt kan worden naar een landelijk ketenvervoer.

Uit de uitspraken van de CRvB valt te destilleren dat het zorggebied ongeveer vijf openbaarvervoerszones vanaf de woning van de gehandicapte bedraagt. Volgens de CRvB moet een

persoon met beperkingen in de gelegenheid worden gesteld tussen de 1500 en 2000 kilometer per jaar te kunnen reizen. Op deze manier wordt voldoende compensatie geboden. In het onderhavige Wmo-beleid is het uitgangspunt bij de verstrekking van vervoersvoorzieningen een vervoersomvang van 1750 kilometer per jaar. Bij dit aantal kilometers kan het gebruik van een andere, verstrekte, voorziening zoals een scootmobiel, meegenomen worden hetgeen invloed kan hebben op het aantal kilometers. Voor zover gehuwden of partners beiden beperkingen ondervinden en de vervoersbehoeften samenvallen dan wordt een enkele vervoerskostenvergoeding verstrekt. Dit om te voorkomen dat men een vervoerskostenvergoeding ontvangt die niet in relatie staat tot de vervoerskostenvergoeding die anderen ontvangen. Als de vervoerskostenvergoeding niet of slechts ten dele samenvallen dan kan tweemaal een vervoerskostenvergoeding worden verstrekt tot maximaal 1,5 keer het normbedrag.

Voor het bovenregionale vervoer kunnen personen met beperkingen gebruik maken van het product Valys. Valys is een landelijk dekkend vervoerssysteem, opgezet door het vervoerbedrijf Transvision. Valys heeft tot doel de drempel voor personen met beperkingen bij het gebruik maken van het openbaar vervoer te verlagen door aanvullende service te verlenen op het gebied van planning, overstaphulp en administratie. Valys valt niet onder de Wmo, maar is een afzonderlijk door het Rijk georganiseerde voorziening. Valys is aanvullend op de gemeentelijke compensatieplicht voor het vervoer van personen met beperkingen; de verantwoordelijkheid voor bovenregionaal vervoer ligt bij het Rijk. Op grond van de Wmo bestaat er voor gemeenten immers in principe slechts een compensatieplicht voor de directe woon- en leefomgeving.

Voorzieningen die worden aangevraagd om zich buiten de eigen leefomgeving te kunnen verplaatsen door voorzieningen mee te nemen, zoals aanhangers en oprijplaten voor het meenemen van scootmobielen of een meeneembare scootmobiel, vallen daardoor ook niet onder de compensatieplicht.

Een vervoersvoorziening in natura zal door de ISD Bollenstreek of in bruikleen of in eigendom worden verstrekt. Indien de voorziening in bruikleen wordt verstrekt dan blijft de leverancier in principe eigenaar van de voorziening. Bij levering van de voorziening ondertekent de gebruiker een bruikleenovereenkomst met de leverancier.

2.8.5 Primaat van het collectief vervoer

Als het openbaar vervoer vanwege de beperkingen van de belanghebbende geen adequate optie is, kan deze ten eerste in aanmerking komen voor deelname aan het collectief vervoer. In alle ISD-Bollenstreek gemeenten bestaat een collectief vervoerssysteem.

Personen die geïndiceerd worden voor het collectief vervoer kunnen tegen een gereduceerd tarief binnen de vastgestelde regio (grotweg van Leiden tot Haarlem) reizen. Sommige personen zijn vanwege fysieke en/of psychische stoornis niet in staat zelfstandig te reizen. De noodzakelijke begeleider mag in deze situaties gratis meereizen. De nadruk ligt op het niet zelfstandig kunnen reizen; personen die "slechts" hulp nodig hebben bij het in- en uitstappen komen niet in aanmerking voor een zogenaamde "begeleiderpas". In deze situaties kan de persoon met beperkingen geholpen worden door de chauffeur van de taxi. Om in aanmerking te kunnen komen voor de begeleiderpas moet de persoon tijdens de gehele rit op medische gronden noodzakelijkerwijs begeleid worden. Dit betekent eveneens dat mensen met een begeleiderpas niet zonder begeleiding mogen reizen. Een collectief vervoerssysteem biedt meestal geen oplossing voor mensen met ernstige gedragsproblemen, ernstige spasmen, ernstige incontinentie, met hulpmiddelen bij ademhalingsproblemen en mensen die liggend vervoerd moeten worden. In deze situaties moet een indicatie uitwijzen welke vorm van vervoer het goedkoopst compenserend is.

De gemeente draagt een groot deel van de kosten van het collectief vervoer. Voor de deelname aan het collectief vervoer moeten de deelnemers een bijdrage per zone betalen, die vergelijkbaar is met het tarief van het openbaar vervoer. De hoogte van de bijdrage is vastgelegd in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning.

In artikel 6 van de Wmo is bepaald dat de keuze tussen een voorziening in natura of een persoonsgebonden budget niet van toepassing is als hiertegen overwegende bezwaren bestaan. In de parlementaire behandeling van de Wmo is aangegeven dat er uitzonderingen op de keuzevrijheid mogelijk zijn. Daarnaast heeft in een Algemeen Overleg over een aan de Wmo verwante zaak, het bovenregionale vervoer Valys, de Tweede Kamer op 29 maart 2006 uitgesproken dat de

regel van keuzevrijheid niet bedoeld is om goed draaiende systemen, zoals bijvoorbeeld collectief vervoerssystemen, in gevaar te brengen. Als bijvoorbeeld in plaats van collectief vervoer, zijnde een voorziening in natura, een persoonsgebonden budget zou moeten worden verstrekt, zou de mogelijkheid bestaan dat door een leegloop van het collectief vervoer de basis onder dit vervoer uit zou vallen. Voor diegenen die afhankelijk zijn van collectief vervoer zou zo een naturavoorziening wegvallen. Daarom is in de Verordening nog steeds het primaat van het collectief vervoer opgenomen.

Let wel uit recente jurisprudentie blijkt dat het verlenen van het primaat aan het collectief vervoer mag, maar er mag niet (meer) automatisch vanuit worden gegaan dat het ook voldoende compenseert.

Er zal steeds moeten worden onderzocht of de persoon in kwestie daarmee in voldoende mate in staat wordt gesteld om te participeren. Het collectief vervoer moet hem/haar voldoende compenseren. Hiervoor moet niet alleen onderzoek gedaan worden de beperkingen, maar ook naar de persoonskenmerken, de vervoersbehoefte en de wensen en verlangens van de aanvrager. Alleen de beoordeling of de aanvrager op medische gronden in staat is gebruik te maken van het collectief vervoer is niet voldoende. Nagegaan moet worden hoe de vervoersmogelijkheden van het collectief vervoer zich verhouden tot de wensen van de aanvrager, zijn beperkingen en zijn vervoersbehoeften. Het onderzoek moet zich dus richten op de vaststelling welke voorziening in het individuele geval van de aanvrager is aan te merken als een compenserende voorziening als bedoeld in artikel 4 van de Wmo.

Het kan dus zo zijn dat in een bepaald individueel geval de algemene keuzen - het collectief vervoer - niet wordt toegepast omdat dit in strijd is met de compensatieplicht maar in een ander geval van een ander die algemene keuzen - het collectief vervoer- wel kan worden toegepast

Op grond van jurisprudentie van de CRvB is besloten de afstand die cliënten met het collectief vervoer kunnen afleggen vast te stellen op 1750 kilometer, 700 zones. Hiermee is de afstand die een cliënt kan bereizen met het collectief vervoer gelijk aan de afstand die een cliënt met een financiële tegemoetkoming kan bereizen. Indien een cliënt ook de beschikking heeft over een andere vervoersvoorziening zoals bijvoorbeeld een scootmobiel dan wordt het aantal zones vastgesteld op 500.

2.8.6 Individuele vervoersvoorzieningen

Ter compensatie van de beperkingen die een persoon ondervindt in zijn zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie kan een individuele vervoersvoorziening worden verstrekt die de persoon in staat stelt zich lokaal te verplaatsen. Hierbij kan gedacht worden aan: een open elektrische buitenwagen (scootmobiel); een tegemoetkoming in de kosten van het gebruik van een taxi of een rolstoeltaxi; een tegemoetkoming in de kosten van het gebruik van een eigen auto; een tegemoetkoming in de kosten van aanpassing van de eigen auto; een ander verplaatsingsmiddel.

2.8.7 Autoaanpassing

Indien de belanghebbende, in verband met zijn/haar beperkingen een duurdere auto nodig heeft om de noodzakelijke aanpassingen te kunnen realiseren, dan kunnen eventuele meerkosten voor vergoeding in aanmerking komen.

Normauto

Alleenstaande/echtpaar zonder kinderen € 8.500,-

Gezinnen met minder dan 3 kinderen € 12.870,-

Gezinnen met meer dan 3 kinderen € 17.000,-

2.8.8 Stalling

Voorwaarde voor de verstrekking van een vervoersvoorziening is dat er een voor de belanghebbende bereikbare, toegankelijke en bruikbare stallingmogelijkheid is. Alle door de ISD Bollenstreek verstrekte voorzieningen dienen afdoende tegen weersinvloeden beschermd, gestald te kunnen worden achter een af te sluiten toegang. Indien er geen adequate stallingmogelijkheid aanwezig is, kunnen de kosten van het realiseren hiervan, voor vergoeding in aanmerking komen.

Als de eigenaar van de woning of de verenging van eigenaren geen toestemming geeft voor het realiseren van een stalling, kan dit een reden zijn om de vervoersvoorziening niet toe te kennen. Extra aanpassingen welke noodzakelijk zijn als gevolg van de indeling van tuin/terras, afmetingen van door

belanghebbende aangebrachte toegangspaden, beplanting in de tuin, erfafscheidingen en dergelijke, verzakking van straatwerk komen niet voor vergoeding in aanmerking.

De verantwoordelijkheid ligt bij de belanghebbende om uit te zoeken of er een stalling gerealiseerd mag worden, bijvoorbeeld bij de vereniging van eigenaren.

2.8.9 Rijvaardigheid en gewenningslessen

Het goed kunnen omgaan met een verplaatsingsmiddel vereist een zekere vaardigheid die door middel van training kan worden verkregen. Indien de belanghebbende niet kan omgaan met het verplaatsingsmiddel kan niet worden gesproken van een compenserende voorziening. Daarom kan een verplaatsingsmiddel op grond van de Wmo in de vorm van training aan de orde zijn. Indien training nodig is, dan zijn er in basis twee mogelijkheden:

- training om te beoordelen of belanghebbende op basis van zijn/haar mogelijkheden en beperkingen in staat is met het verplaatsingsmiddel om te gaan; kortom of belanghebbende voldoende rijvaardig en rijgeschikt is;
- training om belanghebbende vertrouwd en gewend te laten raken met het verplaatsingsmiddel.

(Medische) rijgeschiktheid is de mate waarin een belanghebbende voldoet aan geestelijke en lichamelijke eisen om met een (al dan niet aan de beperkingen aangepast) vervoermiddel veilig aan het verkeer kunnen deelnemen. Dit is een medische beoordeling.

Rijvaardigheid is de mate waarin een persoon in staat is om zelfstandig aan het verkeer deel te nemen.

De training waarbij een belanghebbende langdurig getraind moet worden en daarna beoordeeld of belanghebbende überhaupt in staat is om adequaat van de vervoersvoorziening gebruik te maken, valt onder de deskundigheid van de ergotherapeut. Dergelijke rijlessen vallen niet onder Wmo maar onder eerstelijns ergotherapie. Vergoeding hiervan geschiedt via de ziektekostenverzekering (veelal na een verwijzing van de huisarts of specialist).

Als een belanghebbende wel geschikt geacht wordt om veilig met een vervoersvoorziening om te gaan, maar nog niet helemaal vertrouwd is met het middel, dan kan de belanghebbende gewenningslessen krijgen. Gewenningslessen kunnen plaatsvinden voorafgaand aan of direct na aflevering van de voorziening.

Voordat een vervoersvoorziening aan de belanghebbende wordt verstrekt, moet vaststaan dat belanghebbende hiervan veilig gebruik kan maken.

2.9

DOMEIN 4 MEDEMENSEN ONTMOETEN EN OP BASIS DAARVAN SOCIALE VERBANDEN AANGAAN (Participatie op sociaal vlak)

Bedoeld resultaat is:

Iedere burger heeft de mogelijkheid om contacten te hebben met medemensen en deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten.

2.9.1 Resultaat 8: Hebben van contacten en deelname recreatieve, maatschappelijke en religieuze activiteiten

Inleiding

Het laatste op grond van artikel 4 lid 1 Wmo genoemde resultaat is een heel algemene. Het gaat daarbij om de mogelijkheid deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke en religieuze activiteiten, dat wil zeggen deel te kunnen nemen aan het leven van alledag.

Hier is het doel met name op participatie op het sociale vlak gericht. Iedereen moet de kans krijgen aan activiteiten van zijn eigen keuze deel te nemen. In beginsel gaat het hierbij om activiteiten in de eigen gemeente. Als iemand in dit opzicht problemen ondervindt die hij niet zelf kan oplossen is in principe de ISD Bollenstreek aan zet. De ISD Bollenstreek hoeft hierbij niet altijd met de inzet van een individuele voorziening de helpende hand te bieden. Dit kan ook door met organisaties afspraken te maken over vervoer en toegankelijkheid. Als het alleen om financiële beletselen gaat moet gekeken worden of er gebruik gemaakt kan worden van kortingsregelingen dan is de compensatieplicht van de Wmo niet aan de orde.

Om deelname aan activiteiten mogelijk te maken moet aan een aantal voorwaarden, zoals vervoer en hulpmiddelen bij het voortbewegen, voldaan worden. Daarmee zijn de eerste drie domeinen in feite voorwaarden scheppend voor het vierde domein

Afwegingskader

- Het Dagelijks Bestuur beoordeelt aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, altijd eerst de eigen mogelijkheden
- Het Dagelijks Bestuur beoordeelt aan de hand van het verslag van het gesprek, als dat heeft plaatsgevonden, altijd eerst of andere algemeen gebruikelijke, voorliggende en andere gemakkelijk zelf te realiseren voorzieningen mogelijk zijn.
- Als het gaat om een vervoerprobleem zal het Dagelijks Bestuur eerst beoordelen of dit via het zevende resultaat opgelost kan worden.

TOELICHTING AFWEGINGSPUNTEN BIJ HET RESULTAAT BEHORENDE BIJ DOMEIN 4 "MEDEMENSEN ONTMOETEN EN OP BASIS DAARVAN SOCIALE VERBANDEN":

Resultaat 8

hebben van contacten en deelname recreatieve, maatschappelijke en religieuze activiteiten

2.9.2 Wat wordt verstaan onder een voorziening ten behoeve van participatie op het sociale vlak?

De Wmo onderscheidt zich van voorgaande wetten doordat nadrukkelijk is geformuleerd dat gemeenten ook een vorm van compensatie bieden aan burgers die beperkingen ondervinden bij hun participatie op het sociale vlak.

Het domein van participatie op het sociale vlak leent zich bij uitstek voor het tot stand brengen van een koppeling tussen de belanghebbende en de diverse vrijwilligersorganisaties. Dit vormt dus een belangrijk onderwerp voor het gesprek.

Indien inzet van individuele voorzieningen vereist is kan onder meer gedacht worden aan:

• **Vervoer:**

In de praktijk is vaak sprake van een koppeling van vervoer en een sociale activiteit. Als vervoer gevraagd wordt moet gekeken worden wat het doel is en daar zal dan - binnen redelijke grenzen – rekening mee gehouden moeten worden.

• **Sportvoorzieningen**

In de Wmo, noch in de totstandkomingsgeschiedenis daarvan, zijn aanknopingspunten te vinden voor het oordeel dat is beoogd sportvoorzieningen als geheel buiten het bereik van de Wmo te laten vallen. De Wmo is gericht op maatschappelijke participatie van personen. De deelname aan sportieve activiteiten neemt in het maatschappelijk leven een belangrijke plaats in en moet gezien worden als een manier om het zelfstandig functioneren en de deelname aan het maatschappelijk verkeer van personen met beperkingen te bevorderen⁵. Daarnaast is *“het meedoen aan activiteiten in het kader van recreatie of vrijetijdsbesteding”*, waaronder sport en fitnessprogramma's, begrepen onder hoofdstuk 9 van de ICF-classificatie dat de titel draagt 'maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven'. Sportvoorzieningen passen uitstekend binnen het hier aan de orde zijnde domein van de compensatieplicht.

Een standpunt dat de verstrekking van een sportvoorziening uitsluitend kan plaatsvinden in de vorm van een sportrolstoel strookt niet met artikel 4 Wmo.

Hoewel actief bezig zijn met sportbeoefening voor, met name jeugdige, personen met beperkingen uitermate belangrijk kan zijn, moet bij het verzoek om een sportvoorziening een oordeel worden gevormd of deze in het concrete geval daadwerkelijk een bijdrage levert aan de actieve deelname aan het maatschappelijke verkeer van de belanghebbende. Het moet gaan om een actieve sportbeoefening.

Voor topsportvoorzieningen heeft de gemeente/ISD Bollenstreek geen compensatieplicht. Belanghebbenden die speciale sportvoorzieningen nodig hebben om een sport op topniveau te bedrijven, dienen daartoe uit eigen middelen, fondswerving of door middel van sponsoring de benodigde financiën bijeen te brengen. Dit laat onverlet dat een 'topsporter' eventueel wel in aanmerking kan komen voor bijvoorbeeld een "normale" sportrolstoel, die voldoende geschikt is om sport te kunnen beoefenen op een lager niveau.

Het maximumbedrag van het te verstrekken persoonsgebonden budget voor een sportrolstoel c.q sportvoorziening is vastgelegd in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek. Na drie jaar kan een nieuwe aanvraag worden ingediend.

2.9.10 Vorm en hoogte voorziening t.b.v. sociale participatie

Afhankelijk van de specifieke soort individuele voorziening die ingezet wordt kan deze in natura dan wel in de vorm van een persoonsgebonden budget of een financiële tegemoetkoming worden verstrekt. De hoogte van de voorzieningen ten behoeve van sociale participatie is vastgesteld in het Financieel besluit ISD Bollenstreek.

⁵ Memorie van Toelichting bij artikel 1, eerste lid, onder g, onderdelen 5° en 6°, van de Wmo (TK 2004-2005, 30 131, nr. 3, p. 31-32)

HOOFDSTUK 3. VERSTREKKING IN NATURA, ALS PERSOONSVOLGEND BUDGET, ALS PERSOONSGEBONDEN BUDGET EN ALS FINANCIËLE TEGEMOETKOMING EIGEN BIJDRAGE EN EIGEN AANDEEL.

3.1 Algemeen juridisch uitgangspunt

Het Dagelijks bestuur is op grond van artikel 4 lid 1 Wmo verplicht om de beperkingen, die de genoemde personen in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie ondervinden, te compenseren door voorzieningen te treffen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning die de belanghebbende in staat stellen:

- a. een huishouden te voeren;
- b. zich te verplaatsen in en om de woning;
- c. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- d. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Op grond van artikel 6 lid 1 Wmo is het college gehouden personen die aanspraak hebben op een individuele voorziening de keuze te bieden tussen het ontvangen van een voorziening in natura of het ontvangen van een hiermee vergelijkbaar en toereikend persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een arbeidsverhouding als bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964, tenzij hiertegen overwegende bezwaren bestaan.

3.2 Keuzevrijheid

Artikel 6 van de Wmo bepaalt in lid 1 het volgende:

“Het college van burgemeester en wethouders biedt personen die aanspraak hebben op een individuele voorziening de keuze tussen het ontvangen van een voorziening in natura of het ontvangen van een hiermee vergelijkbaar en toereikend persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een arbeidsverhouding als bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964, tenzij hiertegen overwegende bezwaren bestaan.”

Door deze bepaling zijn er in de Wmo drie vormen van verstrekking mogelijk om het resultaat: het compenseren van problemen die een aanvrager ondervindt, te bereiken.

De eerste mogelijkheid is de voorziening in natura. Daarmee wordt bedoeld dat de gemeente de aanvrager een voorziening verstrekt, die hij of zij kant en klaar krijgt. En met de voorziening die betrokkene in natura krijgt moet het probleem voldoende gecompenseerd zijn.

De tweede mogelijkheid is de in artikel 6 Wmo verplicht gestelde mogelijkheid een alternatief te ontvangen in de vorm van een persoonsgebonden budget. Na een wetswijziging die sinds 1 januari 2010 van kracht is, zijn er voor het persoonsgebonden budget als het gaat om hulp bij het huishouden twee mogelijkheden om dit in te vullen. De derde mogelijkheid van verstrekking is de financiële tegemoetkoming, zo blijkt uit artikel 7, lid 2 Wmo:

‘Een persoonsgebonden budget en een financiële tegemoetkoming voor een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woonruimte wordt verleend aan de eigenaar van de woonruimte. Artikel 6 is van overeenkomstige toepassing’.

Als het gaat om bouwkundige woonvoorzieningen is de gemeente verplicht om een financiële tegemoetkoming uit te betalen aan de eigenaar van de woning. Een dergelijke financiële tegemoetkoming kan alleen al om die reden in sommige situaties geen persoonsgebonden budget zijn. Dat gaat immers rechtstreeks naar de aanvrager.

Ook is soms sprake van een financiële tegemoetkoming bij een taxi- of rolstoeltaxikostenvergoeding op declaratiebasis.

Het onderscheid tussen de begrippen financiële tegemoetkoming en persoonsgebonden budget is niet altijd even duidelijk. Dat wordt nog ingewikkelder gemaakt, doordat soms een financiële tegemoetkoming als forfaitaire financiële tegemoetkoming verstrekt wordt. De verschillen tussen een financiële tegemoetkoming, een forfaitaire financiële tegemoetkoming en een persoonsgebonden budget zijn het beste als volgt aan te geven.

Een financiële tegemoetkoming is een bedrag bedoeld om een individuele voorziening mee te realiseren. Het begrip financiële tegemoetkoming wordt in de wet gebruikt in artikel 7 lid 2 waar gesproken wordt over een financiële tegemoetkoming voor een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woonruimte.

Een *forfaitaire financiële tegemoetkoming* is een bedrag dat los van de werkelijke kosten en meestal los van het inkomen wordt vastgesteld. Het is dus geen kostendekkend bedrag en zal meestal niet op het inkomen van de aanvrager worden afgestemd. Te denken valt aan een verhuiskostenvergoeding of een auto- of taxikostenvergoeding. Ook hier kan eventueel wel rekening worden gehouden met een algemeen gebruikelijk deel, zoals bijvoorbeeld het tarief van het collectief vervoer.

Gemeenten kunnen ook andere systemen opzetten, mits die niet in plaats van maar naast het persoonsgebonden budget komen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het persoonsvolgend budget (pvb) maar ook voor vouchers of cheques.

De mogelijkheden en voorwaarden waaronder het persoonsvolgend budget kan worden verstrekt zullen nader worden uitgewerkt.

3.3 Gemeentelijke informatieplicht (geïnformeerde toestemming)

De belanghebbende moet zijn keuze niet alleen in volledige vrijheid kunnen maken, hij moet ter zake door de ISD Bollenstreek ook volledig ingelicht zijn over de gevolgen van de keuze voor een individuele voorziening in natura en een persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een alfahulp. Evenals bij het recht op compensatie gaat het bij de geïnformeerde toestemming om een dermate fundamenteel belang dat dit wettelijk is vastgelegd, namelijk in artikel 6 a Wmo. Hoe de ISD Bollenstreek uiteindelijk de informatie verschaft, is aan de ISD Bollenstreek. Wat duidelijk is dat met betrekking tot de te verschaffen informatie moet het Dagelijks Bestuur de voor- en nadelen en consequenties van de verschillende verstrekkingvormen schetsen. Vervolgens moet het Dagelijks Bestuur er redelijk zeker van zijn dat de belanghebbende de verstrekte informatie daadwerkelijk begrijpt en dat hij zich bewust is van de rechten en plichten die de keuze voor een bepaalde vorm van voorziening met zich meebrengt.

De informatie die het Dagelijks Bestuur verstrekt is géén besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en dus niet vatbaar voor bezwaar en beroep.

3.4 Overwegende bezwaren

Er is geen keuzevrijheid van de belanghebbende tussen de voorziening in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget als er hiertegen overwegende bezwaren bestaan. In elke concrete situatie overweegt het Dagelijks Bestuur of er sprake is van overwegende bezwaren, op grond waarvan het bieden van een keuzemogelijkheid voor een persoonsgebonden budget achterwege blijft. Hier mag niet te lichtzinnig mee worden omgegaan. Overwegende bezwaren kunnen individueel en algemeen van aard zijn.

Individueel van aard

Wat 'overwegende bezwaren' zijn kan per individu verschillen. Dit zal per situatie bekeken moeten worden. Hierbij gaat het om in de persoon gelegen bezwaren. Daarvan kan sprake zijn in gevallen dat het zeer twijfelachtig is dat de belanghebbende een persoonsgebonden budget besteedt aan datgene waar het voor gegeven is

Er kan gedacht worden aan:

- bestaande schuldproblemen;
- ernstige verslavingsproblematiek;
- verstandelijke beperking;
- psychische aandoening;
- oneigenlijk gebruik van een Pgb in het verleden;
- in verleden niet gehouden aan opgelegde verplichtingen ten aanzien van Pgb;
- (zwaarwegende) efficiency overwegingen;
- kortdurend (zes maanden) noodzakelijk (progressief ziektebeeld/korte indicatieduur).

Indien er 'overwegende bezwaren' zijn om geen Pgb te verstrekken, wordt deze niet verstrekt. Uitzondering hierop kan zijn een situatie waarin het Pgb weliswaar op de rekening van de belanghebbende wordt gestort, maar:

- iemand anders namens de belanghebbende optreedt om het Pgb te beheren én
- deze persoon gemachtigd is voor en toegang heeft tot de rekening van de belanghebbende én
- er geen beslag gelegd is op de rekening van belanghebbende.

Naast deze uitzonderingen komt het voor dat bij een aanvrager met een zeer progressief ziektebeeld al op voorhand vast staat dat binnen korte tijd vervanging van de voorziening nodig is, wellicht daarna weer. Het is dan ook de vraag of deze situatie zich wel leent voor een persoonsgebonden budget. Het Dagelijks Bestuur heeft hierover besloten dat in dergelijke situaties in principe een voorziening in natura wordt verstrekt.

Algemeen van aard

Dergelijke bezwaren kunnen berusten op doelmatigheidsoverwegingen, doch moeten zodanig ernstig zijn dat het voortbestaan van het in geding zijnde systeem van individuele voorzieningen gevaar loopt. Een beperking van de keuzevrijheid moet concreet en verifieerbaar onderbouwd met feitelijke gegevens over de risico's voor het voortbestaan van het systeem gemotiveerd worden.

Volgens de Centrale Raad van Beroep kan, indien bij een keuzemogelijkheid tussen het collectief vervoer en een persoonsgebonden budget naar verwachting een substantieel deel van de deelnemers aan het collectief vervoer gebruik gaat maken van het persoonsgebonden budget, waardoor het systeem van collectief vervoer wordt ondergraven, dit als overwegend bezwaar van algemene aard worden aangemerkt. Dit betekent dat het college in beginsel niet gehouden is om, indien met toekenning van deelname aan collectief vervoer voldaan is aan de compensatieplicht, aan de persoon in kwestie de keuzemogelijkheid te bieden tussen deelname aan het collectief vervoer en een persoonsgebonden budget.

De overwegende bezwaren die eraan in de weg kunnen staan om in plaats van collectief vervoer een persoonsgebonden budget aan te bieden, gaan echter niet zonder meer op voor personen die voor hun verplaatsingen afhankelijk zijn van een combinatie van vervoersvoorzieningen, waaronder collectief vervoer. De zwaarwegende reden (van doelmatigheid) gaat dan niet zonder meer op. In deze gevallen kan een persoonsgebonden budget worden verstrekt. Uit artikel 6 Wmo blijkt dat het persoonsgebonden budget besteed kan worden aan een tevoren bepaald doel of aan een tevoren bepaalde activiteit. Dit wil zeggen dat het de aanvrager tot op zekere hoogte vrij is om te bepalen hoe het persoonsgebonden budget wordt ingezet als het maar compenseert. Dus in een beschikking kan niet altijd worden gesteld: uitsluitend voor de aanschaf van een scootmobiel.

De overwegende bezwaren mogen niet te ver opgerekend worden. Het is nadrukkelijk niet zo dat bijvoorbeeld een inkoopvoordeel, dat mogelijk niet behaald wordt omdat een bepaald percentage mensen kiest voor een persoonsgebonden budget, als een overwegend bezwaar kan worden aangemerkt.

Het beperken van de keuzevrijheid bij voorzieningen die op eenvoudige wijze kunnen worden herverstrekt bijvoorbeeld bepaalde roerende woonvoorzieningen verdraagt zich niet met artikel 6 van de Wmo. Deze overweging om geen persoonsgebonden budget toe te kennen is geen grond om te stellen dat er sprake is van overwegende bezwaren als bedoeld in artikel 6 van de Wmo, die in de weg kunnen staan aan het bieden van een keuze tussen een individuele voorziening in natura of een persoonsgebonden budget. Het argument van de mogelijkheid van hergebruik gaat niet op. Daarin kan namelijk ook op andere manier worden voorzien dan door middel van uitsluiting van de keuzevrijheid. Bijvoorbeeld terugbetaling naar rato, voor het geval de noodzaak voor een voorziening voortijdig zou komen te vervallen.

3.5 Afwegingskader

1. De voorziening in natura.

Bij de verstrekking van een voorziening in natura aan de aanvrager kan de voorziening in 2 vormen door de ISD Bollenstreek geleverd worden, namelijk:

1. de voorziening in natura wordt in eigendom aan de aanvrager verstrekt, of;
2. de voorziening wordt in bruikleen aan de aanvrager verstrekt.

Bij een bruikleenverstrekking wordt de aanvrager geen eigenaar van de verleende voorziening, maar blijft de voorziening in eigendom van de ISD Bollenstreek of de leverancier. Uitzondering hierop is de traplift. Vijf jaar na de toekenning van de traplift wordt de traplift in eigendom verstrekt. Klanten kunnen wel, 1x per 2 jaar, een vergoeding aanvragen voor de kosten van onderhoud. De klant moet daarvoor zelf de liftenfabrikant verzoeken een onderhoudsbeurt uit te voeren. De kosten van onderhoud zullen rechtstreeks aan de klant worden uitbetaald. Voor vergoeding van de kosten van reparaties aan de traplift kan een aanvraag worden ingediend. De aanvraag moet uiterlijk binnen 3 maanden na reparatie worden gedaan. Reparatiekosten wegens onzorgvuldig of ondeskundig gebruik, zullen niet

worden vergoed. Als de kosten van de reparatie meer zullen bedragen dan de in het Financieel besluit genoemde maximale bedragen voor onderhoud moet de klant vooraf een vergoeding aanvragen bij de ISD Bollenstreek.

Om de wederzijdse rechten en plichten van het dagelijks bestuur van de ISD Bollenstreek en de ontvanger van de voorziening vast te leggen dient daarom een bruikleenovereenkomst te worden getekend.

Afhankelijk van de eigenaar van de betreffende in bruikleen verstrekte naturavoorziening kan er sprake zijn van een tweetal soorten bruikleenovereenkomsten:

- een bruikleenovereenkomst tussen de verkrijger en de leverancier, indien de leverancier de eigenaar van de voorziening blijft, of;
- een bruikleenovereenkomst tussen de verkrijger en de ISD Bollenstreek, indien de ISD Bollenstreek de eigenaar van de voorziening is.

Het bovenstaande geldt uiteraard niet voor de verstrekking van hulp bij het huishouden in natura, omdat hier sprake is van de verstrekking van een dienst.

Hier toe zal tussen de aanvrager en de leverancier van de hulp van het huishouden een dienstverleningsovereenkomst worden afgesloten.

Bij de toekenning van een voorziening in natura zullen in de beschikking de voorwaarden waaronder de verstrekking plaatsvindt worden opgenomen. Hiertoe behoort eveneens de verplichting van de verkrijger om de ISD Bollenstreek op de hoogte te brengen van wijzigingen in zijn of haar situatie, zoals bijvoorbeeld verhuizing buiten de gemeentegrenzen of niet langer noodzakelijk zijn van de voorzieningen, zodat de in bruikleen verstrekte voorziening weer kan worden ingenomen of de dienstverlening kan worden beëindigd.

2. Een persoonsgebonden budget.

- Een persoonsgebonden budget is een geldbedrag bedoeld om zelf hulp bij het huishouden of een voorziening mee aan te schaffen of te betalen. Het Dagelijks Bestuur bepaalt of een persoonsgebonden budget wordt toegekend. Het persoonsgebonden budget is bedoeld als alternatief voor individuele voorziening en dus niet voor algemene dan wel collectieve voorzieningen.
- Het Dagelijks Bestuur verstrekt een persoonsgebonden budget alleen ten aanzien van individuele voorzieningen. Dat betekent dat bij algemene voorzieningen geen persoonsgebonden budget verstrekt wordt. De Centrale Raad van Beroep onderschrijft dit in diverse uitspraken. Voor deze voorzieningen geldt ook de eigen bijdragen systematiek niet.
- Het Dagelijks Bestuur bepaalt de omvang van het persoonsgebonden budget.
- Wat betreft de voorzieningen maakt het Dagelijks Bestuur per toekenning een berekening. Daarbij moet het bedrag voldoende zijn om de voorziening aan te schaffen en dus de bestaande problemen voldoende te compenseren.
- De controle van het persoonsgebonden budget vindt als volgt plaats. Iedere budgethouder dient de volgende stukken te bewaren: de nota/factuur van de aangeschafte voorziening; een betalingsbewijs van aanschaf van de voorziening, een dienstverleningsovereenkomst of arbeidsovereenkomst of een overzicht van de salarisadministratie met bewijsmiddelen. Via een beperkte steekproef zal het Dagelijks Bestuur bepalen bij welke budgethouders deze stukken zullen worden opgevraagd om te controleren of het persoonsgebonden budget besteed is aan het doel waarvoor het verstrekt is.

3. De financiële tegemoetkoming en het eigen aandeel.

- Naast het persoonsgebonden budget kan ook een financiële tegemoetkoming worden toegekend. Het aantal mogelijkheden voor een financiële tegemoetkoming is beperkt: het zal gaan om een bouwkundige woonvoorziening, uit te betalen aan de eigenaar van de woning of een financiële tegemoetkoming voor gebruik van een taxi of een rolstoeltaxi. De financiële tegemoetkoming zal zo groot zijn dat de aan te schaffen voorziening hiermee aangeschaft kan worden. Bij een financiële tegemoetkoming moet verantwoording worden afgelegd over de besteding van de tegemoetkoming, tenzij het om een forfaitair bedrag gaat: een forfaitair bedrag voor een verhuizing kan vrij worden besteed, mits er daadwerkelijk verhuisd wordt.

TOELICHTING AFWEGINGSPUNTEN PGB

3.6 Persoonsgebonden budget

In het kader van de Wmo kan het persoonsgebonden budget worden omschreven als een bepaalde hoeveelheid geld om naar eigen voorkeur te besteden ten behoeve van een vooraf bepaald doel of activiteit. Met het persoonsgebonden budget kan de belanghebbende zelf de individuele voorziening aanschaffen, bij of via een leverancier of zorgaanbieder naar eigen keuze. Onder het persoonsgebonden budget valt ook de vergoeding voor een arbeidsverhouding als bedoeld in artikel 5 lid 1 Wet op de loonbelasting 1964. Dit betreft de vergoeding voor het inschakelen van een alfahulp in het kader van Hulp bij het Huishouden. Deze vergoeding is in feite een bijzondere vorm van het persoonsgebonden budget. De wetgever heeft het belangrijk geacht deze vergoeding uitdrukkelijk te noemen, omdat hij wenst dat de alfahulpconstructie behouden blijft voor de Wmo, mits de belanghebbende daar bewust voor kiest. Het persoonsgebonden budget is bedoeld als alternatief voor individuele en dus niet voor algemene dan wel collectieve voorzieningen. Een persoonsgebonden budget is géén subsidie in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Het persoonsgebonden budget vormt geen inkomsten voor de budgethouder, zodat deze hierover geen inkomstenbelasting hoeft af te dragen.

3.6.1 Hoogte persoonsgebonden budget

Het persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een alfahulp, moet toereikend en vergelijkbaar met de voorziening in natura zijn. Dit betekent dat de hoogte van het persoonsgebonden budget de belanghebbende in staat moet stellen een voorziening in te kopen die vergelijkbaar is met de voorziening in natura. Het persoonsgebonden budget wordt verstrekt aan de persoon die aanspraak heeft op de voorziening. Het is aan de ISD Bollenstreek om de hoogte van het persoonsgebonden budget te bepalen.

Met betrekking tot de hoogte van de persoonsgebonden budgetten maken we onderscheid tussen enerzijds hulp bij het huishouden en anderzijds de overige voorzieningen.

1. Hulp bij het huishouden

Het persoonsgebonden budget wordt gebaseerd op basis van werkelijk noodzakelijke uren.

De hulp bij het huishouden wordt geleverd door gecontracteerde zorgaanbieders waarbij de hulp is onderverdeeld in 3 categorieën, variërend van lichtere hulp tot zware en intensievere hulp. Uiteraard variëren dus ook de kosten van de verschillende categorieën hulp.

Voor de hoogte van het persoonsgebonden budget voor hulp bij het huishouden in het kader van de Wmo is aansluiting gezocht bij de CAO Verpleeg- en Verzorgingstehuizen en Thuiszorg.

De omvang van het persoonsgebonden is, naast het aantal uren, mede afhankelijk van het tarief van de categorie hulp die geïndiceerd is. De hoogte van een "gewoon" persoonsgebonden budget en de hoogte van een vergoeding voor een alfahulp kunnen verschillen. Bij de vergoeding voor een alfahulp is sprake van een arbeidsovereenkomst en moet de belanghebbende tenminste het minimumloon betalen. Bij een gewoon persoonsgebonden budget hoeft geen sprake te zijn van een arbeidsovereenkomst, al zal dat vaak wel het geval zijn.

Het is een vrije keuze van de belanghebbende om al dan niet zorg in te kopen bij zorgaanbieders die bij de openbare aanbesteding zijn afgevallen, dan wel bij derden, daaronder mede begrepen particulieren, die aan die aanbesteding niet hebben deelgenomen.

Ook is het wat de kwaliteit van de zorg aangaat aan de belanghebbende om te kiezen voor de door hem gewenste kwaliteit, met dien verstande dat het tot de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur behoort een zodanig persoonsgebonden budget aan te bieden dat de belanghebbende in staat is om met zorg in natura, ook in kwalitatieve zin, vergelijkbare zorg bij derden in te kopen. De door het Dagelijks Bestuur te hanteren tarieven dienen voldoende duidelijk te maken of hiervoor zorg kan worden ingekocht van vergelijkbare kwaliteit – in termen van kwaliteitswaarborgen, arbeidsvoorwaarden, scholingsfaciliteiten, continuïteit en uren waarop de gecontracteerde zorg al dan niet moet worden geleverd – als de door de gemeente gecontracteerde zorg.

In het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek zijn de hoogten van de bedragen van het persoonsgebonden budget per uur en categorie zorg vastgelegd. Wordt er gebruik gemaakt van de additionele uren boven 10 uur per week dan wordt voor de additionele uren per uur en categorie een bedrag vergoed gelijk aan het tarief per categorie.

De per uur en categorie vastgestelde omvang van het persoonsgebonden budget betreft de maximale, ofwel bruto, omvang van het te verstrekken persoonsgebonden budget. Afhankelijk van de inkomenssituatie van de hulpvrager wordt nog een eigen bijdrage van de aanvrager vastgesteld en in rekening gebracht.

De houder van een persoonsgebonden budget zal, afhankelijk van de hoogte van het budget en de wijze van het inkopen van de zorg, in meer of mindere mate belast zijn met administratieve werkzaamheden. Hier kan ondersteuning bij worden geboden. Hiertoe is door de ISD Bollenstreek een contract afgesloten met de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Degene die een persoonsgebonden budget voor hulp bij het huishouden ontvangt kunnen in het kader van dit contract kosteloos een beroep doen op het SVB voor ondersteuning. De kosten van het contract worden namelijk betaald door de ISD Bollenstreek. Degene die ondersteuning wensen vanuit een andere organisatie kunnen daartoe een bijdrage ontvangen. De hoogte van deze bijdrage is vastgelegd in het Financieel Besluit.

2. Overige voorzieningen

De prijs waarvoor de leverancier waarmee de gemeente een contract heeft de voorziening in natura kan leveren is maatgevend! Bij de verstrekking van voorzieningen in het kader van de Wmo dient immers uitgegaan te worden van de meest goedkoop compenserende voorziening.

Om dit algemene uitgangspunt ook in de concrete situatie te kunnen hanteren behoort te worden vastgesteld dat de belanghebbende het benodigde product ook voor die prijs kan aanschaffen. Er zal per toekenning een berekening gemaakt moeten worden van de omvang van het te verstrekken persoonsgebonden budget. De kosten van een onderhoudscontract zijn onderdeel van het persoonsgebonden budget en wel voor de technische levensduur van het aangeschafte product.

Als de belanghebbende liever een duurdere uitvoering van de voorziening wil dan de ISD Bollenstreek op basis van goedkoopst compenserend zal verstrekken, dan kan dat via het persoonsgebonden budget. De belanghebbende krijgt het persoonsgebonden budget op basis van de goedkoopst compenserende voorziening en betaalt de rest zelf bij. Meerkosten blijven voor rekening van de belanghebbende. De risico's die deze keuze met zich mee brengt, zijn voor de belanghebbende.

(Complexe) bouwkundige woonvoorzieningen kunnen over het algemeen niet in natura worden verstrekt. De omvang van het persoonsgebonden budget (of financiële tegemoetkoming) voor een bouwkundige woonvoorziening zal daarom op een andere wijze moeten worden vastgesteld. Dit gebeurt door uit te gaan van het bedrag van in te dienen en door de ISD Bollenstreek goed te keuren offertes van de bouwkundige woonvoorziening. Een uitzondering op deze regel betreft de verstrekking van een traplift: dit is de enige (complexe) bouwkundige woonvoorziening die zowel in natura alsook in de vorm van een persoonsgebonden budget kan worden verstrekt.

Bij het bepalen van de (hoogte van het) persoonsgebonden budget/financiële tegemoetkoming dient met de reeds verlopen afschrijvingstermijn rekening te worden gehouden.

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd

Uitgangspunten vervanging badkamers:

- Afschrijvingstermijn is 25 jaar
- Daarna is het vervangen/recoveren van een badkamer algemeen gebruikelijk
- Bij het recoveren van de badkamer zijn speciale voorzieningen niet algemeen gebruikelijk en deze worden altijd vergoed:
 - voorzieningen zoals een vaste douchebrancard, etc.
- De afschrijvingstermijn van 25 jaar wordt als volgt toegepast:
 - De eerste 5 jaar rekenen we geen afschrijving (dus volledige vergoeding bij badkamers tot 5 jaar oud).
 - In de daarop volgende 20 jaar wordt naar rato afgeschreven (dus 5% afschrijving per jaar).

- Dus:
 - Badkamer 6 jaar → afschrijving 5% → Wmo 95%
 - Badkamer 10 jaar → afschrijving 25% → Wmo 75%
 - Badkamer 12 jaar → afschrijving 35% → Wmo 65%
 - Badkamer 15 jaar → afschrijving 50% → Wmo 50%
 - Badkamer 18 jaar → afschrijving 65% → Wmo 35%
 - etc.

Uitgangspunten vervanging Keukens:

- Afschrijvingstermijn is 18 jaar (gemiddelde blijkt uit onderzoek internet).
- Daarna is het vervangen van de keuken algemeen gebruikelijk
- Een onderrijdbare keuken is in principe geen algemeen gebruikelijke voorziening, maar het maken van kosten voor vervanging van de keuken zijn wel algemeen gebruikelijke kosten. Dus kan verwacht worden dat die kosten geïnvesteerd worden in het plaatsen van een onderrijdbare keukens.
- Hierdoor komen alleen de meerkosten van een onderrijdbare keukens ten aanzien van een algemeen gebruikelijke keukens (niveau Sociale Woningbouw) voor volledige Wmo-vergoeding in aanmerking.
- Voor het overige geldt de algemeen gebruikelijke afschrijving.
- De kosten van apparatuur in de keukens is algemeen gebruikelijk, tenzij er sprake is van acute vervanging. Nibud hanteert een standaardlevensduur van 10 jaar.
- De afschrijvingstermijn van 18 jaar wordt als volgt toegepast:
 - De eerste 5 jaar rekenen we geen afschrijving (dus volledige vergoeding van onderrijdbare keukens tot 5 jaar oud).
 - In de daarop volgende 13 jaar wordt naar rato afgeschreven (dus 7,7% afschrijving per jaar).
 - Dus:
 - Keukens 6 jaar → afschrijving 7,7% → Wmo 92,3% van alg. gebruikelijk
 - Keukens 10 jaar → afschrijving 30,8% → Wmo 69,2% van alg. gebruikelijk
 - Keukens 12 jaar → afschrijving 53,8% → Wmo 46,2% van alg. gebruikelijk
 - Keukens 15 jaar → afschrijving 76,9% → Wmo 23,1% van alg. gebruikelijk
 - etc.

In de jurisprudentie is bepaald dat het vervangen van zaken past in het normale bestedingspatroon en daarom algemeen gebruikelijk zijn. Pas indien sprake is van een acute situatie waardoor zaken veel eerder dan normaal vervangen moeten worden, is deze vervanging niet algemeen gebruikelijk.

3.6.2 Looptijd van het persoonsgebonden budget (Gebruiksduur)

Iedere voorziening kent een zogenaamde gebruiksduur. Dit is de gemiddelde duur waarin adequaat gebruik gemaakt moet kunnen worden van die voorziening. Een belanghebbende wordt geacht met gebruikmaking van het persoonsgebonden budget minimaal gedurende deze periode in de aanschaf van een voorziening te kunnen voorzien. Dit wordt ook in de beschikking aangegeven. Ook wordt indien van toepassing een programma van eisen van de te verwerven voorziening opgenomen. Na afloop van de periode wordt pas een nieuw persoonsgebonden budget of een voorziening in natura verstrekt als de technische levensduur van de voorziening verstreken is. Dit wordt door middel van een technisch rapport vastgesteld. Het kan voorkomen dat de minimale gebruiksduur is verstreken maar de voorziening nog technisch in orde is. Een nieuwe voorziening wordt op dat moment nog niet verstrekt. De gebruiksduur van de voorzieningen wordt vastgesteld aan de hand van de informatie van de gecontracteerde leveranciers. Indien een belanghebbende binnen de vastgestelde gebruiksduur opnieuw een aanvraag indient voor een (soortgelijke) voorziening, zal deze aanvraag worden afgewezen **tenzij**:

- het hulpmiddel adequaat is maar dermate intensief gebruikt dat de gebruiksduur in een specifiek geval
- korter is dan de gemiddelde gebruiksduur;
- de belanghebbende kan aantonen dat er sprake is van overmacht en dat het niet meer adequaat zijn van de voorziening niet te wijten is aan opzet of nalatigheid van de belanghebbende;

- er sprake is van gewijzigde (medische) omstandigheden, waardoor de voorziening die met het persoonsgebonden budget is aangeschaft geen adequate voorziening meer is en dit niet te voorzien was ten tijde van de indicatiestelling/verstrekking van het persoonsgebonden budget.

De looptijd van het persoonsgebonden budget voor Hulp bij het huishouden is 1 kalenderjaar
De looptijd van het persoonsgebonden budget voor de overige individuele voorzieningen is 5 jaar.

3.6.3 Uitbetaling van het persoonsgebonden budget

Het persoonsgebonden budget voor hulp bij het huishouden wordt maandelijks beschikbaar gesteld. Het persoonsgebonden budget voor een roerende voorziening wordt in één bedrag uitbetaald. Het persoonsgebonden budget wordt overgemaakt op het rekeningnummer van de belanghebbende, tenzij hiertegen overwegende bezwaren bestaan. Het is niet mogelijk om het persoonsgebonden budget op rekening van iemand anders of stichting/bedrijf te storten.

Om volstrekt duidelijk te laten zijn wat met het persoonsgebonden budget dient te worden aangeschaft en meer precies aan welke vereisten de aan te schaffen voorziening dient te voldoen, wordt een zo nauwkeurig mogelijk omschreven program van eisen bij de beschikking gevoegd. Hierdoor kan voorkomen worden dat door onduidelijkheid omtrent de eisen die aan de voorziening gesteld moeten worden een verkeerde voorziening wordt aangeschaft. Dat zou tot inadequate voorzieningen kunnen leiden, hetgeen op zich weer tot nieuwe aanvragen aanleiding zou kunnen zijn. Dit is uitsluitend te voorkomen door een program van eisen onderdeel uit te laten maken van de beschikking. Wordt dan toch een voorziening aangeschaft die niet aan dat program van eisen voldoet, dan is gehandeld in strijd met de beschikking. Er kan dan geen nieuwe voorziening worden verstrekt.

Als de betaling via een serviceorganisatie gaat (de thuiszorg of een andere organisatie) zal het Dagelijks Bestuur alleen op basis van daadwerkelijke uitgaven het persoonsgebonden budget over maken.

3.6.4 Verantwoording en controle van het persoonsgebonden budget

In artikel 17 van de Verordening is vastgelegd hoe de budgethouder de besteding van het persoonsgebonden budget en de financiële tegemoetkoming dient te verantwoorden. Dit geldt niet als het om een forfaitair bedrag gaat: een forfaitair bedrag voor bijvoorbeeld een verhuizing kan vrij worden besteed, mits er daadwerkelijk verhuisd wordt.

Het persoonsgebonden budget moet besteed worden aan het doel waarvoor het is verstrekt. Dit betekent dat een persoonsgebonden budget voor een voorziening die bijvoorbeeld is verstrekt voor het compenseren van de beperkingen op het gebied van het voeren van het huishouden, ook aan dat doel besteed dient te worden. De belanghebbende moet verantwoording afleggen aan het Dagelijks Bestuur over de besteding van het persoonsgebonden budget.

Afhankelijk van de hoogte van het persoonsgebonden budget zal nagegaan worden of het persoonsgebonden budget besteed is aan het doel waarvoor het bestemd is door:

- een verplichte schriftelijke verantwoording door de budgethouder, of;
- een steekproefsgewijze controle door de ISD Bollenstreek, waarbij een bepaald gedeelte van de toegekende persoonsgebonden budgetten wordt gecontroleerd door het opvragen van gegevens bij de budgethouder.

In het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek is het bedrag van het persoonsgebonden budget vastgelegd waarboven de budgethouder uit eigen beweging te allen tijde de besteding van het persoonsgebonden budget schriftelijk dient te verantwoorden door het overleggen van de noodzakelijke bewijsstukken.

Deze verantwoording dient plaats te vinden direct na aanschaf van de voorziening waarvoor het persoonsgebonden budget is verstrekt. Indien er sprake is van een persoonsgebonden budget voor periodieke en doorlopende hulpverlening dient verantwoording plaats te vinden na afloop van de periode waarover het budget is toegekend of, indien de hulpverlening is toegekend voor een periode van langer dan een jaar, in het eerste kwartaal van elk kalenderjaar volgend op het jaar waarover het budget is verstrekt.

Bij verstrekte persoonsgebonden budgetten onder de in het Besluit financiële bijdragen

maatschappelijke ondersteuning vastgestelde bedrag zal de ISD Bollenstreek aan de hand van een aselechte steekproef de besteding van het budget controleren. De omvang van de steekproef is eveneens vastgelegd in het Besluit financiële bijdragen maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek. De controle zal in principe plaatsvinden in het eerste kwartaal van het kalenderjaar volgend op het jaar waarin het persoonsgebonden budget is verstrekt. De geselecteerde budgethouders zullen hiertoe schriftelijk worden benaderd door de ISD Bollenstreek.

Iedere ontvanger van een persoonsgebonden budget dient daarom, indien van toepassing, in ieder geval de volgende stukken te bewaren:

- de nota/factuur van de aangeschafte voorziening;
- een betalingsbewijs van aanschaf van de voorziening;
- een dienstverleningsovereenkomst of arbeidsovereenkomst;
- een overzicht van de salarisadministratie met bewijsmiddelen.

In verband met de verantwoording dient de budgethouder deze stukken ter beschikking van de ISD Bollenstreek te kunnen stellen tot en met het gehele kalenderjaar volgend op het jaar waarin of waarover het persoonsgebonden is verstrekt. Er is geen verantwoordingsvrij bedrag.

De verantwoording van het persoonsgebonden budget voor hulp bij het huishouden dient plaats te vinden over zowel het verstrekte bedrag als over de uren. De pgb-bedragen zijn bedragen inclusief kosten, zoals reiskosten. De budgethouder mag met het budget schuiven tussen de budgetperioden. Indien bij de verantwoording blijkt dat het verschil tussen het totaal aantal ingezette uren en het totaal aantal toegekende uren meer dan 10% bedraagt, kan dit aanleiding zijn om over te gaan tot een herindicatie. Ook het teveel betaalde pgb kan worden teruggevorderd.

De door belanghebbende verschuldigde eigen bijdragen kunnen niet tot de te verantwoorden kosten worden gerekend. Het specifieke van een eigen bijdrage/aandeel is immers dat dit voor eigen rekening van de belanghebbende komt en blijft.

In de toekenningsbeschikking wordt ook de wijze van verantwoording en controle opgenomen.

Blijkt uit de verantwoording dat het persoonsgebonden budget anders besteed is dan bedoeld, dan kan de ISD Bollenstreek overwegen om het persoonsgebonden budget geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Daarbij zal leidend zijn of er opzet in het spel is geweest, of dat sprake is geweest van onwetendheid. In die laatste situatie kan overlegd worden dat deze situatie in de toekomst vermeden dient te worden. Bij opzet wordt afgewogen of terugvordering in verhouding staat tot wat er bewust onjuist is gedaan.

3.6.5 Intrekking en Terugvordering

In tegenstelling tot andere sociale zekerheidswetten kent de Wmo geen eigen regels over terugvordering. De gemeente is dus wettelijk niet verplicht om ten onrechte verstrekte Wmo-voorzieningen van klanten terug te vorderen. Als de gemeente binnen de Wmo tot terugvordering zover wil gaan, dan moet de gemeente de bevoegdheid tot terugvorderen creëren in de Wmo-verordening. Terugvordering is niet toegestaan indien de Wmo-verordening daar niet in voorziet.

De gemeenten hebben van de bevoegdheid tot terugvordering gebruik gemaakt door in de verordening bepalingen over terugvordering op te nemen. De terugvordering is geregeld in artikel 26 en 27 van de Verordening.

Vereiste besluiten

Een besluit tot terugvordering dient, behoudens een paar uitzonderingen, te worden voorafgegaan door een besluit tot intrekking en herziening. Zonder een besluit tot herziening en intrekking is er geen rechtsgeldig besluit tot terugvordering. De besluiten tot intrekking, herziening en terugvordering zijn besluiten in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat de klant, als hij/zij het niet eens is met die besluiten, hiertegen de rechtsmiddelen bezwaar, beroep en hoger beroep kan instellen.

Pas als een besluit onherroepelijk is, kan worden overgegaan tot daadwerkelijke inning van de vordering.

Het besluit tot herziening van het recht op de voorziening en de daaraan gekoppelde terugvordering biedt echter geen executoriale titel, zoals bij de WWB wel het geval is bij terugvordering. Er is sprake van een civielrechtelijke vordering op grond van onverschuldigde betaling waarvoor het Burgerlijk Wetboek, boek 6 artikel 203 e.v. de wettelijke basis biedt.

Als de belanghebbende niet kan of wil betalen kan het Dagelijks bestuur er voor kiezen over te gaan tot dwanginvordering. Om dit te bereiken zijn de regels van het Burgerlijk wetboek en het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering van toepassing.

Er kan worden overgegaan tot dwanginvordering, bijvoorbeeld loonbeslag, na het verkrijgen van een executoriale titel bij de kantonrechter of rechtbank. De vordering is niet zoals bij terugvordering van bijstand preferent, maar concurrent.

Aan terugvordering zijn kosten verbonden. Deze verschillen met de te volgen procedure.

Naast de eigen uitvoeringskosten kan het gaan om de kosten van gerechtelijke procedures, externe juridische ondersteuning, deurwaarders- en incassokosten.

Uitgangspunt 1

Van de terugvorderingsmogelijkheid wordt in ieder geval gebruik gemaakt indien er aan de zijde van de aanvrager sprake is van verwijtbaarheid. Wanneer deze dus bewust verkeerde gegevens heeft verstrekt. Ook kan terugvordering na een voorziening in natura aan de orde zijn wanneer de aanvrager in gebrek blijft zijn eigen bijdrage binnen de gestelde termijn en na aanmaning te voldoen.

Uitgangspunt 2

Eerst minnelijk traject dan pas een gerechtelijke procedure.

De ISD probeert zelf tot overeenstemming met de belanghebbende te komen. Mocht dit niet lukken, dan start de ISD een gerechtelijke procedure voor het verkrijgen van een executoriale titel. De te volgen procedure en te maken kosten hangen samen met de hoogte van het terug te vorderen bedrag:

Een procedure bij de kantonrechter kan tot een bedrag van terugvordering tot en met € 5.000. De te maken kosten zijn griffierechten en eigen uitvoeringskosten

Een procedure bij de rechtbank is van toepassing voor een bedrag van terugvordering van meer dan € 5.000,-. De te maken kosten zijn griffiekosten, juridische vertegenwoordiging, eigen uitvoeringskosten en eventueel deurwaarders- en incassokosten.

Voor terugvorderingen tot € 1000,- wordt, voor de te volgen procedure, een inschatting gemaakt van de kans op succes.

Het verdient overigens aanbeveling om bij elke beslissing om over te gaan tot gerechtelijke invordering nog eens te kijken naar het procesrisico van de ISD. Immers, het heeft geen zin om met onverdedigbare zaken (bijvoorbeeld verjaarde zaken) naar de rechter te stappen. Maatwerk is ook hier geboden.

Terugvorderingsgronden

Het Dagelijks bestuur kan de op grond van de Wmo-verordening verleende voorziening van belanghebbende in ieder geval terugvorderen in de situaties:

- zoals genoemd in artikel 27 van de Wmo-verordening;
- waarin verrekening mogelijk is.

In ondermeer de volgende situatie kan worden overgegaan tot terugvordering:

- ***Onterecht verstrekt***

Het pgb is geheel of gedeeltelijk onterecht verstrekt omdat de belanghebbende (bij nader inzien) niet aan de voorwaarden voldoet om voor de individuele voorziening en/of het pgb in aanmerking te komen;

- ***Wijziging omstandigheden***

Er zijn veranderingen in de leefsituatie (bijvoorbeeld verhuizing) of de ondervonden beperkingen (bijvoorbeeld door wijziging gezondheidssituatie) van de belanghebbende waardoor deze niet langer in aanmerking komt voor een individuele voorziening of die leiden tot een lager pgb;

- *Anders besteed*

Het budget is besteed, maar de gerealiseerde ondersteuning is anders dan in de toekenning staat omschreven. Bijvoorbeeld het aantal gerealiseerde uren hulp bij het huishouden is verschillend of de specificaties van het aangeschafte hulpmiddel zijn anders. Of er zijn kosten waarvan het de vraag is of die wel/niet uit budget betaald kunnen worden. Het pgb gaat er van uit dat de budgethouder binnen kaders tot een eigen invulling kan komen om de ondervonden beperkingen te compenseren. De bestedingsmogelijkheden zijn afhankelijk van hoe strikt de besteding bij de toekenning is omschreven.

- *Verantwoording voldoet niet aan eisen*

De budgethouder kan niet de door de ISD gewenste betalingsbewijzen of administratie tonen. De ISD is daardoor niet in staat na te gaan of de besteding van het pgb adequaat is.

Overwegingen afzien van terugvordering

Of bij een mogelijke grondslag voor terugvordering daadwerkelijk daartoe wordt overgegaan, is mede afhankelijk van de beoordeling van de specifieke situatie. Daarbij spelen ook overwegingen van redelijkheid en billijkheid een rol. Redelijkheid en billijkheid behelzen de sociaal aanvaardbare normen zoals ze door het gewoonterecht, ongeschreven recht of algemene rechtsbeginselen zijn geformuleerd

Er kunnen omstandigheden zijn waardoor de ISD afziet van terugvordering. Afwegingspunten hierbij zijn:

- *Terugvorderingsbedrag tot € 100,-*

Op grond van kosten-baten kan worden afgezien van terugvordering indien het terug te vorderen bedrag niet meer bedraagt dan € 100,-

- *Verwijtbaarheid*

Heeft de budgethouder schuld aan de situatie waarin mogelijk terugvordering aan de orde is? Is zelfs sprake van opzet en mogelijk fraude of juist van overmacht: zijn er omstandigheden die niet te voorkomen waren of die door anderen dan de budgethouder zijn ontstaan?

- *Kunnen weten*

Had de budgethouder 'redelijkerwijs' kunnen weten dat een situatie ontstond die niet aan de pgb-voorwaarden voldoet? Of kon hij dat niet weten, bijvoorbeeld omdat hij daarover niet vooraf geïnformeerd was?

- *Dringende redenen*

Er kan in een de individuele situatie sprake zijn dringende redenen op grond waarvan van een terugvordering kan worden afgezien. Van dringende reden kan sprake zijn indien de consequenties van een terugvordering voor degene van wie teruggevorderd wordt, financieel, sociaal of psychisch onaanvaardbaar zijn.

- *Verhuizing*

De budgethouder heeft met een pgb een rolstoel gekocht en verhuist naar een andere gemeente. Mogelijk kan met de nieuwe woongemeente een regeling worden getroffen over de resterende toekenningsperiode.

Bijzondere situaties

- *Alleen een besluit terugvordering*

Wanneer ten onrechte een te hoge financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget is verstrekt aan de belanghebbende of per ongeluk een persoonsgebonden budget of financiële tegemoetkoming is verstrekt aan een derde (iemand die geen belanghebbende is), bijvoorbeeld omdat de tegemoetkoming is overgemaakt op een verkeerd bank- of girorekeningnummer, vindt terugvordering eveneens plaats op grond van artikel 6:203 e.v. BW (onverschuldigde betaling).

Een besluit tot herziening/intrekking dient achterwege te blijven. Er dient uitsluitend een besluit tot terugvordering te worden genomen.

- *Alleen een besluit verrekening*

Een in enige periode (bijvoorbeeld een maand of kwartaal) teveel betaalde of ten onrechte uitbetaalde financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget kan worden verrekend met de in een volgende periode te verstrekken financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget indien het een periodieke verstrekking betreft. Besluiten tot herziening/intrekking en terugvordering dienen dan achterwege te blijven. Er dient uitsluitend een besluit tot verrekening te worden genomen.

- *Geen terugvordering mogelijkheid*

Het is niet mogelijk een deel van het eenmalig toegekende (en besteed) persoonsgebonden budget, bijvoorbeeld voor de aankoop van een scootmobiel, op civielrechtelijke basis terugvorderen.

Het is namelijk niet aan te tonen dat het persoonsgebonden budget onverschuldigd is betaald. De belanghebbende heeft het volledige budget aan moeten wenden voor de aanschaf van de voorziening. De door belanghebbende aangeschafte voorziening kan het Dagelijks bestuur ook niet terugvorderen omdat belanghebbende het eigendom heeft van de voorziening. Een besluit tot herziening/intrekking en terugvordering dient achterwege te blijven.

HOOFDSTUK 4 EIGEN BIJDRAGE & EIGEN AANDEEL

4.1 Algemeen juridische uitgangspunt

Het Dagelijks Bestuur is op grond van artikel 4 lid 1 Wmo verplicht de beperkingen, die de genoemde personen in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie ondervinden, te compenseren door voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning te treffen die de belanghebbende in staat stellen:

- a. een huishouden te voeren;
- b. zich te verplaatsen in en om de woning;
- c. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel; en
- d. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

In het 2e lid van dit artikel 4 Wmo is bepaald dat het Dagelijks Bestuur bij het bepalen van de voorzieningen rekening moet houden met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager van de voorzieningen, *alsmede met de capaciteit van de aanvrager om uit een oogpunt van kosten zelf in maatregelen te voorzien*.

Het cursieve gedeelte vormt een essentiële toevoeging die het draagkrachtprincipe verankert.

Een van de draagkrachtprincipes binnen de Wmo is de eigen bijdrage of het eigen aandeel.

De Wmo biedt een wettelijk kader tot het innen van een eigen bijdrage of eigen aandeel. In de wet wordt gesproken over eigen bijdrage en eigen aandeel, de berekening van beiden is echter hetzelfde. Het verschil zit erin dat de eigen bijdrage van toepassing is bij het verlenen van voorzieningen in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget. Het eigen aandeel wordt toegepast bij een financiële tegemoetkoming (bijvoorbeeld voor een woningaanpassing).

In artikel 15 Wmo is bepaald dat een (inkomensafhankelijke) eigen bijdrage kan worden opgelegd bij het verlenen van individuele voorzieningen in natura of persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een arbeidsverhouding als bedoeld in art. 5 lid 1 van de Wet op de Loonbelasting 1964 (voorheen Alfahulp).

In artikel 19 Wmo is bepaald dat een (inkomensafhankelijk) eigen aandeel op de hoogte van de te verlenen financiële tegemoetkoming in mindering kan worden gebracht. Van een financiële tegemoetkoming is sprake indien de gemeente een inwoner een gehele of gedeeltelijke vergoeding geeft voor de in het kader van de Wmo gemaakte kosten van een verleende voorziening, dan wel deze kosten rechtstreeks namens hem betaalt.

In de Wmo zijn gemeenten verantwoordelijk voor de vormgeving van de gemeentelijke eigen bijdrageregeling. Gemeenten kunnen een eigen bijdrage heffen, maar hoeven dit niet te doen.

4.2 Wie is een eigen bijdrage/eigen aandeel verschuldigd?

Op grond van artikel 15 Wmo kan een eigen bijdrage alleen gevraagd worden aan personen van 18 jaar en ouder. Dit betekent dat bij voorzieningen die verstrekt worden aan kinderen (personen jonger dan 18 jaar) geen rekening wordt gehouden met het inkomen van de ouders en dus geen eigen bijdrage wordt gevraagd.

In tegenstelling tot de eigen bijdrage is in de Wmo **niet** geregeld dat het eigen aandeel alleen gevraagd kan worden van personen van 18 jaar en ouder

In artikel 19 Wmo waarin het eigen aandeel is opgenomen – betrekking hebbende op de financiële tegemoetkoming - staat deze bepaling namelijk niet expliciet vermeld.

De ISD hanteert net als bij de eigen bijdrage het uitgangspunt dat het eigen aandeel opgelegd wordt aan personen vanaf 18 jaar

4.3 Voor welke individuele voorzieningen?

Een **eigen bijdrage**: is verschuldigd voor een individuele voorziening in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget, waaronder de vergoeding voor een alfahulp.

Binnen de ISD Bollenstreek geldt dit in beginsel voor alle individuele voorzieningen in natura dan wel het persoonsgebonden budget.

Een **eigen aandeel**: wordt in mindering gebracht op een financiële tegemoetkoming

Binnen de ISD Bollenstreek geldt dit in beginsel voor alle (woon)voorzieningen in de vorm van een financiële tegemoetkoming. Binnen de ISD Bollenstreek wordt het eigen aandeel vastgesteld en geïnd

door het CAK. Het eigen aandeel wordt dus niet in mindering gebracht op de financiële tegemoetkoming.

Uitzondering

Ten aanzien van de financiële tegemoetkomingen, bedoeld voor bouwkundige of woontechnische aanpassingen van de woning, wordt een onderscheid gemaakt tussen de aanvrager, tevens eigenaar van de aan te passen woning en de aanvrager die de aan te passen woning huurt. Bij de aanvrager/woningeigenaar wordt wel een eigen aandeel gevraagd en bij de aanvrager/huurder van de woning niet. Dit omdat:

1. in artikel 7 lid 2 van de Wmo bepaald is dat een financiële tegemoetkoming voor een bouwkundige of woontechnische ingreep aan de eigenaar van de woonruimte verleend wordt;
2. de waardevermeerdering van de (aangepaste) woning aan de aanvrager/woningeigenaar toekomt, terwijl de huurder dit voordeel niet heeft.

Betekent dit dat alleen een eigen aandeel mag worden gevraagd in die gevallen dat aanvrager eigenaar is van de woning? Hoe verhoudt zich dat dan tot art 19 waarin staat dat een eigen aandeel mag worden gevraagd aan de degene aan wie maatschappelijke ondersteuning is verleend?

Aan een huurder kan geen eigen aandeel worden gevraagd voor een woningaanpassing, zie ook artikel 7 lid 2 Wmo. De tegemoetkoming wordt namelijk aan de eigenaar toegekend. Die kun je ook niets vragen, want die wordt niet ondersteund, tenzij hij zelf ook bewoners is en een aanpassing nodig heeft. Je zou wel kunnen zeggen dat de huurder de voorziening eigenlijk in natura krijgt, en dus een eigen bijdrage kan betalen.

Voor losse woonvoorzieningen kan gewoon een eigen bijdrage worden gevraagd aan een huurder.

4.4 Hoogte eigen bijdrage / eigen aandeel

De gemeente is vrij beperkt in het vaststellen van de hoogte van de eigen bijdrage en de criteria tot het heffen ervan. De gemeente moet zich daarbij houden aan de grenzen die door het Rijk zijn gesteld. Binnen deze grenzen heeft de gemeente de beleidsvrijheid.

De kaders die door het Rijk zijn vastgesteld zijn vastgelegd in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) waar artikel 15 en 19 Wmo naar verwijst. Deze AMvB betreft het Besluit maatschappelijke ondersteuning (hierna Bmo).

De ISD Bollenstreek heeft zich geconformeerd aan de maximale bedragen van artikel 4.1 lid 1 Bmo en maakt dus géén gebruik van de wijzigingsmogelijkheden die het 2e lid biedt. De rekenformule van artikel 4.1 lid 1 van het Bmo vormt dus het concrete beleid van de ISD Bollenstreek (gemeenten) en is van toepassing op alle doelgroepen.

4.5 Anticumulatie

Anticumulatie betekent hier dat er één maximum bedrag verschuldigd is voor zowel de eigen bijdrage en het eigen aandeel op grond van de Wmo, als de extramurale eigen bijdrage op grond van de AWBZ. Dat maximum is geregeld in artikel 4.1 lid Besluit maatschappelijke ondersteuning. De wetgever heeft tevens bepaald dat de eigen bijdrage en het eigen aandeel in het kader van de Wmo in rangorde voorgaan op de extramurale eigen bijdrage op grond van de AWBZ.

Echter, als iemand in een AWBZ-instelling verblijft (= intramuraal) en hiervoor een eigen bijdrage is verschuldigd mag er voor mogelijke Wmo-voorzieningen géén eigen bijdrage of eigen aandeel meer worden opgelegd (artikel 4.1 lid 7 Bmo)

4.6 Over welke termijn wordt de eigen bijdrage of het eigen aandeel vastgesteld?

De duur van de oplegging van een eigen bijdrage of eigen aandeel is geregeld in het Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek.

Beperkingen:

- de termijn is ook gekoppeld aan de verstrekking van de voorziening. Als er geen gebruik meer wordt gemaakt van de voorziening, mag er geen eigen bijdrage meer worden geheven. Indien bij een eenmalige verstrekking, zoals bij het verstrekken van een scootmobiel, na twee jaar geen gebruik meer gemaakt kan worden van de voorziening, mag in het derde jaar geen eigen bijdrage worden geheven.

- de eigen bijdrage of het eigen aandeel mag niet hoger zijn dan de kostprijs van de voorziening.
- in het Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning ISD Bollenstreek is bepaald wanneer er geen eigen bijdrage of eigen aandeel is verschuldigd.

Volledigheidshalve: bij verstrekking van een nieuwe individuele voorziening vangt ook een nieuwe periode aan. De oude voorziening wordt vervangen en het maakt niet uit of die in eigendom is verstrekt, want als er een vervangende voorziening wordt verstrekt, wordt geen ondersteuning meer geboden via die oude voorziening, ook al is die in eigendom verstrekt.

4.7 Inkomensbegrip bij eigen bijdrage/aandeel

Artikel 4.2 lid 1 en 2 Bmo bepalen op grond van welk inkomen de maximaal op te leggen eigen bijdrage en eigen aandeel berekend wordt. Het gaat om het verzamelinkomen volgens de Wet inkomstenbelasting 2001 als er in het peiljaar een aanslag inkomstenbelasting is of wordt vastgesteld. In de overige gevallen het belastbare loon, bedoeld in de Wet op de loonbelasting. Er is geen vermogenstoets, maar eventuele inkomens uit vermogen in box 3 worden wel in aanmerking genomen. Dit is hetzelfde inkomensbegrip als bij de extramurale bijdrage AWBZ. Niet het actuele inkomen, maar het inkomen over het peiljaar is hierbij bepalend. Dit peiljaar is het 2e kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin aan een persoon maatschappelijke ondersteuning is verleend. Dit betekent concreet dat bij de vaststelling van de eigen bijdrage / eigen aandeel in jaar t wordt uitgegaan van de inkomensgegevens uit jaar t minus 2 jaar. Deze handelwijze geldt ook indien het actueel inkomen hoger is dan het inkomen in het peiljaar. Indien redelijkerwijs te verwachten is dat het actuele inkomen aanzienlijk lager is, dan kan op verzoek van de aanvrager een voorlopige vaststelling van het inkomen plaatsvinden.

4.8 Inning en vaststelling

Op grond van artikel 16 Wmo heeft de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft het Centraal Administratie Kantoor (CAK) te Den Haag aangewezen als rechtspersoon die de eigen bijdrage Wmo vaststelt en int. De vaststelling en de inning van de extramurale eigen bijdragen AWBZ wordt ook gedaan door het CAK. Het CAK heeft als taak eigen bijdragen vast te stellen en te innen voor individuele voorzieningen die in natura worden toegekend en voor voorzieningen waarvoor een persoonsgebonden budget wordt verstrekt. Het CAK past voor zowel de voorziening in natura als in pgb de anticumulatie met de eigen bijdragen AWBZ toe.

De uitvoering van het eigen aandeel gebeurt in beginsel door de gemeente zelf. Binnen de ISD Bollenstreek is er voor gekozen ook het eigen aandeel, op dezelfde wijze als de eigen bijdrage, te laten uitvoeren door het CAK.

HOOFDSTUK 5. PROCEDURELE BEPALINGEN ROND ONDERZOEK, ADVIES, BESLUITVORMING, INTREKKING EN TERUGVORDERING

5.1 Inleiding

Bij toekenning van voorzieningen op grond van de Wvg of bij indicatiestelling ten behoeve van de functie Huishoudelijke Verzorging AWBZ was het begrip 'medische noodzaak' doorslaggevend. Uit de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep op beide terreinen blijkt dat die medische noodzaak in de ogen van de Raad aanwezig moet zijn om voorzieningen te verstrekken. Dit heeft – als dit uitgangspunt ook onder de Wmo geldt - tot gevolg dat een medisch advies van een onafhankelijk sociaal medisch adviseur, van belang is.

Onder de Wmo, waar het ook kan gaan om psychische of psychosociale problemen, kan een advies van een andere deskundige dan een medicus noodzakelijk zijn.

5.2 Onderzoek, advisering en hoogwaardige intake

Uitgangspunt bij het onderzoek moet zijn, dat alleen die informatie wordt gevraagd en die onderzoeken worden gedaan, die voor de in behandeling zijnde aanvraag relevant zijn. Het onderzoek omvat in ieder geval:

- Persoonlijk contact met de aanvrager en eventueel zijn gemachtigde waarbij deze aan de hand van een onderzoeksformulier zijn/haar beperkingen/stoornissen kan toelichten;
- Onderzoek naar de ondervonden belemmeringen en behoeften;
- Onderzoek naar relevante sociale omstandigheden en mogelijke mantelzorg;
- Onderzoek naar woonomstandigheden voorzover relevant.

Daarvoor moet worden vastgesteld of de aanvrager te maken heeft met (blijvende) beperkingen en of hij/zij als gevolg daarvan belemmeringen kent op 1 van de 4 domeinen. Wanneer dit het geval is moet een compenserende voorziening, die de belemmering vermindert dan wel opheft, worden geselecteerd. Hierbij moet ook worden overwogen of deze voorziening valt onder de verstrekking zoals bepaald in de Wmo of dat een andere regeling voorliggend is. Wanneer meerdere oplossingen voor het probleem van de aanvrager mogelijk en compenserend zijn, moet hiervan de goedkoopste worden gekozen.

Een extern medisch advies moet worden gevraagd in die gevallen waarbij:

- Het medisch beeld en de prognose van de aandoening en stoornis voor de consulent onvoldoende duidelijk zijn;
- Er mogelijk een afwijzing op medische grond moet plaatsvinden;
- De beperkingen wel duidelijk zijn, maar de consulent zich onvoldoende deskundig acht om tot een goede selectie te komen;
- In alle gevallen waarbij het verhaal van de aanvrager en de eigen waarneming van de Wmo-consulent niet met elkaar in overeenstemming is.

Binnen de ISD wordt gewerkt met een hoogwaardige intake. Een hoogwaardige intake brengt een schifting aan in de aanvragen, waardoor slechts in beperkte mate gebruik gemaakt moet worden van externe (medische) adviseurs. Door te werken met het systeem van hoogwaardige intake kunnen de meeste aanvragen binnen een korter tijdbestek afgehandeld worden en vindt een aanzienlijke besparing op de kosten van externe advisering plaats.

Het Dagelijks bestuur beoordeelt het medisch advies en besluit tot (gedeeltelijke) toekenning of afwijzing van de voorziening.

Uit de jurisprudentie blijkt dat indien een aanvrager geen medewerking verleent de aanvraag afgewezen mag worden op grond van de onmogelijkheid voldoende onderzoek te doen, mits het inderdaad zo is dat zonder dit onderzoek de medische noodzaak niet vast te stellen is. Er zal dus altijd beoordeeld moeten worden of op een andere wijze de medische noodzaak vastgesteld kan worden.

5.3 Reikwijdte van het extern advies

Bij het advies gaat het naast het inhoudelijke medisch advies, uiteraard ook om de aspecten en elementen die het advies in ieder geval moet bevatten. De zorgvuldigheid en sluitendheid van het advies moet in het kader van de bepalingen van de Awb namelijk voor de ISD Bollenstreek toetsbaar zijn. De ISD Bollenstreek zal de extern (medisch) adviseur dus duidelijk moeten maken wat voor soort advies zij verwacht, wat de reikwijdte van het advies moet zijn en welke gegevens in ieder geval in het advies opgenomen moeten worden.

- De extern (medisch) adviseur doet in het advies een gemotiveerde uitspraak of aanvrager al dan niet objectieveerbare stoornissen heeft, of deze (ergonomische) beperkingen ondervindt op het gebied van het wonen en/of het zich binnen of buiten de woning kunnen verplaatsen en of de gevraagde voorziening(en) voor onbepaalde tijd (is langdurig) noodzakelijk is/zijn of, in het geval van hulp bij het huishouden, hoe lang de voorziening noodzakelijk is.
- Als door een externe adviserende instantie advies wordt gegeven, wordt dit advies getoetst door de Wmo-consulent. De status van het advies is niet bindend; het is een instrument om de ISD Bollenstreek te helpen bij het vormen van een oordeel over de aanvraag en het motiveren van de beslissing.
- Het indicatieadvies zal voor de ISD Bollenstreek toetsbaar moeten zijn: er moet immers vastgesteld worden dat het advies het te nemen besluit kan dragen. Dit is met name van belang als de motivering van een beschikking volledig is vervat in het advies en voor de motivering naar het bij de beschikking gevoegde advies wordt verwezen. Wanneer de beschikking afwijkt van het advies zal dit uitdrukkelijk gemotiveerd moeten worden.

5.4 De inhoud van het externe advies

Conform de Verordening wordt gebruik gemaakt van de systematiek zoals neergelegd in de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF-classificatie).

De ICF is een classificatie van het menselijk functioneren. De classificatie is systematisch geordend in gezondheidsdomeinen en met de gezondheid verband houdende domeinen. Op elk niveau zijn de domeinen verder gegroepeerd op grond van gemeenschappelijke kenmerken en in een zinvolle ordening geplaatst. Van de zeer uitgebreide ICF zijn met name de lijsten met "functies" en "activiteiten en participatie" van belang.

Door de adviseur dient te worden aangegeven om welke stoornissen het bij de belanghebbende gaat (de ICF is gericht op functiestoornissen). Het gaat daarbij vooral om de zogenaamde classificatie op het tweede niveau, en dan met name in de vorm van de op het tweede niveau aangegeven functies. Een lijst van deze functies is opgenomen in Bijlage III.

Hierbij dienen alleen die functies genoemd te worden die relevant zijn voor de aanvraag, omdat een volledig overzicht geen meerwaarde heeft. Indien dat wel het geval is moeten ook niet direct relevante functies worden aangegeven. De indeling van activiteiten en participatie is als Bijlage IV opgenomen. Samengevat betekent dit dat de externe medische adviseur in het licht van de aanvraag de stoornis en de daaruit volgende beperkingen evenals de mate van beperkingen moet vermelden, gerelateerd aan de mogelijke compensatie of de te verstrekken voorzieningen, waarbij het begrippenkader van de ICF wordt gebruikt.

Het extern (medisch) advies zal in ieder geval de volgende gegevens moeten bevatten:

- Datum waarop het verzoek om advies is ontvangen;
- Cliëntnummer en/of registratienummer;
- Persoonsgegevens van de aanvrager;
- Gevraagde voorziening;
- Eventueel gebruikte (medische) dossiers;
- Eventueel nader onderzoek;
- Medische, ergonomische, sociale, technische en financiële aspecten;
- Geconstateerde beperkingen;
- Uitspraak over noodzaak van voorziening(en);
- Naam van de adviseur(s).
- Het extern (medisch) advies kan hiernaast de volgende gegevens bevatten:
- Programma van eisen waaraan de voorziening(en) moet voldoen;
- Keuzemogelijkheden inzake soort en type voorziening.

5.5 Basisbegrippen; stoornis, beperking, belemmering

Het is van belang enig inzicht te hebben over wat wordt verstaan onder de begrippen stoornis, beperking en belemmering. Bij de beschrijving van de drie basisbegrippen is aansluiting gezocht bij het ICF: de International Classification of Functioning, Disability and Health (Internationale Classificatie van het menselijk Functioneren).

Een **stoornis** is iedere afwezigheid of afwijking van een psychologische, fysiologische of anatomische structuur of functie. Een stoornis is de uitdrukking van een ziekte in het functioneren van het lichaam. De aard van de ziekte doet er niet toe; het gaat om de wijze waarop het functioneren van het lichaam door de ziekte wordt gestoord.

Een **beperking** is iedere vermindering of afwezigheid (als gevolg van een stoornis) van de mogelijkheid tot een voor de mens normale activiteit, zowel wat de wijze als wat de reikwijdte van de uitvoering betreft. Beperkingen duiden op problemen bij het uitvoeren van individuele activiteiten, waarbij vooral wordt gelet op de dagelijkse bezigheden. Daaronder vallen onder meer beperkingen in communicatie.

Een **belemmering** is een nadelige positie van een persoon als gevolg van een stoornis of beperking, dat de normale rolvervulling van de betrokkene begrenst of verhindert. Een belemmering in bovengenoemde definitie kan dus alleen ontstaan als er een beperking en een stoornis aanwezig is, die voortkomt uit een ziekte of aandoening. Dit verband geldt niet in de andere richting: een ziekte kan wel, maar hoeft niet te leiden tot een belemmering. Voorbeelden hiervan zijn: bijziendheid die volledig met een bril kan worden gecorrigeerd, diabetes of epilepsie die goed reageert op medicatie.

Beperkingen die in een persoon zijn gelegen leiden tot belemmeringen, wanneer de persoon in zijn of haar omgeving obstakels ontmoet. De omgeving kan dus bepalend zijn voor de belemmering. In een goed aangepaste (woon)omgeving ondervindt de persoon met beperkingen minder beperkingen. De mate waarin de omgeving toegankelijk is bepaalt de mate waarin de beperking als belemmering wordt ervaren en bepaalt dus ook mede de mate van de beperkt zijn.

5.6 Toetsing van het advies

Als een externe adviseur ingeschakeld wordt, moet op grond van de Awb onderzocht worden of het onderzoek zorgvuldig is geweest. In de eerste plaats zal getoetst moeten worden of het advies de gegevens bevat die tussen de ISD Bollenstreek en de adviesgevende instantie zijn afgesproken. Van een deskundig adviseur mag daarbij verwacht worden dat hij/zij in staat is de stoornis te vertalen in beperkingen en belemmeringen. Aan de hand hiervan kan getoetst worden of het programma van eisen waaraan de voorziening moet voldoen en de voorgestelde voorziening logisch voortvloeien uit de geconstateerde stoornis en de daaraan gekoppelde beperkingen. Verder moet getoetst worden of het advies voldoet aan de bepalingen in de Verordening en het Beleidsboek.

5.7 Het motiveren van het besluit

Ten eerste gelden voor het motiveren van het besluit de reguliere bepalingen van de Awb, te weten de artikelen 3:46, 3:47, 3:48, 3:49 en 3:50.

Ten tweede zijn in artikel 26 lid 1 van de Wmo ook voorschriften neergelegd voor besluiten die in het kader van de wet zijn genomen.

Hiertoe is in artikel 16, 19 en 20 van de Verordening opgenomen dat in de beschikking vermeld wordt op welke het genomen besluit bijdraagt aan het behouden en bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie van de belanghebbende.

Gaat het om een positieve beschikking, dan zal dit niet zo moeilijk zijn. Door in de beschikking aan te geven welke mogelijkheden de belanghebbende krijgt door de toegekende voorziening(en) is in feite voldaan aan deze opdracht.

Is er geen sprake van aantoonbare beperkingen of bestaat er om een andere reden geen (medische) noodzaak voor het verstrekken van de aangevraagde voorziening of de aangevraagde hulp bij het huishouden, dan moet echter ingevolge artikel 26 lid 1 Wmo ook gemotiveerd worden *op welke wijze de genomen beschikking bijdraagt aan het behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie* van de betrokkene. Dit is uiteraard niet mogelijk op de wijze zoals bij een positieve beschikking is aangegeven. Bij een afwijzing zal gedacht moeten worden aan een formulering waarbij aangegeven wordt dat compensatie niet noodzakelijk of zelfs ongewenst is, omdat betrokkene zonder de gevraagde voorzieningen ook in staat is zelfredzaamheid en/of maatschappelijke participatie te behouden of te bevorderen.

Er is derhalve een duidelijke relatie tussen het belang van een zorgvuldig onderzoek (artikel 3:2 Awb) en het motiveringsbeginsel genoemd in artikel 26 Wmo. Het is namelijk niet mogelijk om deugdelijk te motiveren of en in hoeverre het genomen besluit bijdraagt aan het bevorderen dan wel behouden van de deelname aan het maatschappelijk verkeer zonder dat er zorgvuldig onderzoek is gedaan, inclusief een inventarisatie van de beperkingen van de aanvrager in zijn zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie

5.8 Beslistermijn

De Awb regelt in artikel 4:13 dat de beschikking moet worden afgegeven binnen de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn. De Wmo kent een dergelijke termijn niet. De Awb regelt dan dat, bij gebreke daarvan, dit binnen een redelijke termijn na ontvangst van de aanvraag moet gebeuren. In het tweede lid van artikel 4:12 geeft de Awb aan dat die redelijke termijn in ieder geval verstreken is wanneer het bestuursorgaan binnen acht weken geen beschikking heeft gegeven noch een kennisgeving als bedoeld in artikel 4:14.

Wat een redelijke termijn is, is in het kader van de Wmo in zijn algemeenheid niet aan te geven. Zo zal een ingewikkelde woningaanpassing aanmerkelijk meer tijd vergen dan een betrekkelijk eenvoudige aanvraag voor collectief vervoer. Het is aan de rechter, na een bezwaarschriftenprocedure, om in een concreet geval te beoordelen of de redelijke termijn inderdaad verstreken is. De rechter zal dit dan doen op verzoek van de belanghebbende in twee situaties:

1. Wanneer de acht weken verstreken zijn van artikel 4:13 lid 2 en er geen beschikking is afgegeven;
2. Wanneer de termijn die het dagelijks bestuur volgens de regeling van artikel 4:14 heeft genoemd als redelijke termijn is verstreken, eveneens zonder dat beschikt is.

Omdat overschrijding van deze termijnen gelijkgesteld is met een uitdrukkelijk besluit kan de belanghebbende in deze gevallen de hulp inroepen van de rechter door eerst bezwaar te maken en daarna beroep in te stellen tegen het uitblijven van de beslissing.

Artikel 4:15 tenslotte bepaalt dat de termijn voor het geven van een beschikking wordt opgeschort met ingang van de dag waarop het dagelijks bestuur krachtens artikel 4:5 Awb de aanvrager uitnodigen de aanvraag aan te vullen, welke opschorting voortduurt tot de dag waarop de aanvraag is aangevuld of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken. Overigens worden alle aanvragers ook op de hoogte gesteld als er een andere vertraging in de afhandeling plaatsvindt.

Overigens gelden de in de Awb vastgelegde beslistermijnen als "termijnen van orde", waarbinnen op een aanvraag in ieder geval dient worden beslist. Dit neemt niet weg dat de ISD Bollenstreek zich ten alle tijde zal inspannen om aanvragen zo snel mogelijk af te handelen. In sommige gevallen, zoals bijvoorbeeld hulp bij het huishouden bij het verlaten van een ziekenhuis of verpleeginstelling, dient de voorziening zelfs "vrijwel direct" te kunnen worden ingezet. Hierover zijn door de ISD Bollenstreek met de gecontracteerde zorgaanbieders van hulp bij het huishouden speedprocedures ontwikkeld en nadere afspraken gemaakt.

5.9 Nazorg

Door na te gaan of de geleverde voorziening of dienst in de praktijk voldoet voor de aanvrager, kan bewerkstelligd worden dat van de voorziening een optimaal gebruik kan worden gemaakt. Als vastgesteld wordt dat de geleverde voorziening gebreken vertoont, dan kan dit tijdig gecorrigeerd worden door ofwel aanpassingen te verrichten ofwel een nieuwe voorziening te realiseren.

Het leveren van nazorg kan alleen succesvol gebeuren door hier goede uitvoeringsafspraken over te maken. Dit zal zowel gebeuren binnen de werkprocessen van de ISD Bollenstreek (heronderzoeken) als door afspraken te maken met leveranciers van voorzieningen.

Het nazorgtraject van de ISD Bollenstreek bestaat uit de volgende elementen:

Hulp bij het huishouden: Op grond van de afgesloten contracten vindt jaarlijks een extern onderzoek plaats naar de vastgelegde contractbepalingen; een klanttevredenheidsonderzoek kan hier deel van uitmaken.

Vervoervoorzieningen: bij de individuele auto/taxikostenvergoeding wordt in principe jaarlijks een hercontrole uitgevoerd, waarbij bekeken wordt of de verstrekking al dan niet gewijzigd gecontinueerd kan worden. Bij scootmobielen wordt eveneens in principe jaarlijks een hercontrole uitgevoerd of de verstrekte scootmobiel gebruikt wordt conform de indicatie.

Op grond van de afgesloten contracten vindt jaarlijks een extern onderzoek plaats naar de vastgelegde contractbepalingen; een klanttevredenheidsonderzoek kan hier deel van uitmaken.

Rolstoelen: In principe worden jaarlijks alle rolstoelgebruikers bezocht, waarbij wordt gekeken of de verstrekte voorziening wordt gebruikt en of deze nog voldoet.

Op grond van de afgesloten contracten vindt jaarlijks een extern onderzoek plaats naar de vastgelegde contractbepalingen; een klanttevredenheidsonderzoek kan hier deel van uitmaken.

Woonvoorzieningen: Binnen enkele weken nadat de woonvoorziening is aangebracht vindt steekproefsgewijs een hercontrole plaats of de toegekende voorziening op een juiste wijze door de

aannemer is aangebracht en of deze voldoet. In het door de ISD Bollenstreek met de leverancier van de eenvoudige woningaanpassingen afgesloten contract is vastgelegd dat deze zich zelf ook vergewist van de kwaliteit van de geplaatste voorzieningen. Op grond van het afgesloten contract met de trapliftenfabrikant vindt jaarlijks een extern onderzoek plaats naar de vastgelegde contractbepalingen; een klanttevredenheidsonderzoek kan hier deel van uitmaken.

BIJLAGE I PROTOCOL GEBRUIKELIJKE ZORG

Onder huisgenoot wordt verstaan: een persoon die - ofwel op basis van een familieband, ofwel op basis van een bewuste keuze - één huishouden vormt met de persoon die beperkingen ondervindt. Een huisgenoot is bijvoorbeeld een inwonend kind, maar zijn ook inwonende ouders. Of sprake van inwonendheid wordt naar de concrete feitelijke situatie beoordeeld. Daarbij staat inwonend tegenover het hebben van een volledig eigen en zelfstandige huishouding, waarbij er geen zaken zoals huisnummer, kosten nutsvoorzieningen, voordeur e.d. door elkaar lopen.

Bij het zwaar en licht huishoudelijk werk gaat het veelal om uitstelbare taken. Alleen als schoonmaken niet kan blijven liggen (regelmatig geknoeide vloeistoffen en eten) zal dat direct moeten gebeuren. Hier zal dan ondanks de gedeeltelijk gebruikelijke zorg wel voor geïndiceerd worden. Dat kan dus gaan om maximaal 40 uur, bij een 40-urige werkweek, plus de noodzakelijke reistijden.

De Verordening bepaalt dat iemand niet in aanmerking komt voor hulp bij het huishouden als "tot de leefeenheid waar deze persoon deel van uitmaakt één of meer personen en/of huisgenoten behoren die wel in staat zijn om in voldoende mate het huishoudelijk werk te verrichten". Deze beperking op de verstrekking van hulp bij het huishouden heet "gebruikelijke zorg" en is overgenomen uit de beleidsregels zoals het CIZ die hanteerde ten aanzien van de functie HV in de AWBZ tot de invoering van de Wmo.

Gebruikelijke zorg wil zeggen dat als de hulpvrager huisgenoten heeft die het huishoudelijk werk over kunnen nemen, zij verondersteld worden dit door een herverdeling van taken te doen, zodat er geen ruimte meer bestaat hulp bij het huishouden te indiceren.

Dit principe is gebaseerd op de achterliggende gedachte dat een leefeenheid in gezamenlijkheid verantwoordelijk is voor het huishoudelijke werk. Dat betekent dat indien degene die gewend is het huishoudelijk werk te doen hiertoe niet meer in staat is, andere leden van de leefeenheid verondersteld worden dit over te nemen.

Dit principe heeft een verplichtend karakter en betreft in ieder geval alle huisgenoten ouder dan 18 jaar. Vanaf 18 jaar wordt men verondersteld in verband met studie op kamers te kunnen wonen en een eenpersoonshuishouden te kunnen draaien. Vanaf 23 jaar wordt men verondersteld een volledig huishouden te kunnen draaien. Onder 18 jaar wordt men verondersteld te helpen bij het huishouden, zoals het bijhouden van de eigen kamer, het helpen dekken van de tafel, het helpen bij de afwas, stofzuigen, enz. Ook met deze activiteiten wordt rekening gehouden bij de indicatie. Kinderen tot 5 jaar worden daarentegen geacht in het geheel geen bijdrage te kunnen leveren aan het huishouden. Voor wat betreft kinderen onder de 18 jaar wordt er bij de indicatie, afhankelijk van hun leeftijd en psychosociaal functioneren, uitgegaan van de volgende bijdrage aan het huishouden:

- Kinderen tussen 5-12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, boodschap doen, kleding in de wasmand gooien.
- Kinderen vanaf 13 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken hun eigen kamer op orde houden, dat wil zeggen rommel opruimen, stofzuigen, bed verschoneren.

Er wordt geen rekening mee gehouden of men het verrichten van huishoudelijke taken al dan niet wil of al dan niet gewend is te doen. In situaties dat personen uit de leefeenheid die nog nooit huishoudelijk werk hebben gedaan, dit niet kunnen, kan via een tijdelijke indicatie hulp geboden worden bij het aanleren hiervan. De taak wordt dan niet overgenomen maar via instructies gestuurd. Ook studie of werkzaamheden vormen in principe geen reden om van de gebruikelijke zorg af te zien. Immers, iedereen die werkt zal naast zijn werk het huishouden moeten doen of hier eigen oplossingen voor zoeken (zoals het inhuren van particuliere hulp). Dat geldt ook voor tweeverdieners. Ook ouderen die in staat zijn tot het verrichten van huishoudelijk werk vallen onder de gebruikelijke zorg. Een (zeer) hoge leeftijd kan in omstandigheden aanleiding zijn niet te vragen het huishoudelijk werk aan te leren.

Bij werkenden wordt geen rekening gehouden met zeer drukke werkzaamheden en (zeer) lange werkweken. Over het algemeen kan alleen rekening worden gehouden met personen die vanwege hun werkzaamheden langdurig van huis zijn. Daardoor zijn zij immers de facto niet in staat het huishoudelijk werk over te nemen. Maar in alle situaties dat daarbij sprake is van een eigen keuze, zal daar geen rekening mee worden gehouden. De afwezigheid moet een duidelijk verplichtend karakter

hebben. Het gaat te ver chauffeurs die op het buitenland reizen, medewerkers in de off-shore of marinemensen die maanden achtereen van huis zijn, te dwingen een andere functie te zoeken.

Indien er sprake is van huisgenoten die gebruikelijke zorg leveren of kunnen leveren is het zaak dat die huisgenoten altijd persoonlijk gehoord worden in het kader van het indicatieonderzoek, zodat degene die de indicatie stelt correct kan inventariseren welke taken de huisgenoot uitvoert of kan uitvoeren en hoe belasting van deze taken ervaren wordt. Het horen van de huisgenoten in het kader van het indicatieonderzoek gebeurt tijdens een huisbezoek. Juist wanneer het gaat om min of meer gebruikelijke zorg en de inzet van de huisgenoot vereist de zorgvuldigheid namelijk dat deze wordt gehoord.

Indien het gaat om een hulpvraag waarvan door degene die de indicatie stelt objectief is vastgesteld dat die valt onder de eigen verantwoordelijkheid van het huishouden voor gebruikelijke zorg, is er in principe geen indicatie voor hulp bij het huishouden. Wanneer een dergelijke vaststelling vanuit objectief en professioneel standpunt van de indicatiesteller leidt tot kennelijke onredelijkheid en/of onbillijkheid gezien de situatie van de zorgvrager, kan en moet de indicatiesteller, onder het weergeven van de motivatie hiertoe, afwijken van deze richtlijn. Of er sprake is van gebruikelijke zorg, en in hoeverre die kan en dient worden ingezet, zal dus altijd in het individuele geval worden gezien en er zal altijd een individuele afweging plaats moeten vinden.

Onder personen die lid zijn van de leefeenheid worden niet verstaan personen die een (pension)kamer huren. Het moet dan gaan om personen die in generlei familiebetrekking staan tot elkaar en er moet daadwerkelijk een huurovereenkomst liggen. In die situaties worden overigens de werkzaamheden ten aanzien van de huurder door de verhuurder als zijnde beroepsmatig niet geïndiceerd.

Er zijn situaties die op een grensgebied liggen. Bij kloostergemeenschappen bijvoorbeeld is wel sprake van een leefeenheid, maar is over het algemeen een taakverdeling, die zich niet leent voor overname. In die situatie kan wel geïndiceerd worden voor bijvoorbeeld het schoonmaken van de eigen kamer indien men dit niet zelf meer kan. Gemeenschappelijke ruimten die kenmerkend zijn voor kloosters kunnen niet worden geïndiceerd, omdat zij het niveau sociale woningbouw te boven gaan (bibliotheken, gebedsruimten, gemeenschapsruimten, refers) en behoren tot de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenschap.

Voor AWBZ-instellingen geldt dat huishoudelijke verzorging in de functie verblijf is opgenomen en dus niet geïndiceerd kan worden.

Voor particuliere tehuizen die verzorging bieden geldt dat daar hulp bij het huishouden voor het eigen appartement of de eigen kamer geïndiceerd kan worden in zoverre de zorg niet door betrokkene wordt betaald of al eerder is ingehuurd. Dan gaat het immers om reeds aanwezige professionele zorg en is er geen tekort of probleem. Dit geldt ook voor door het tehuis verzorgde wasverzorging of maaltijdverzorging.

Is er geen sprake van gebruikelijke zorg, dan dient de omvang van de hulp bij het huishouden te worden vastgesteld.

Hiervoor moet bepaald worden welke activiteiten de hulpvrager zelf niet kan uitvoeren en welke normtijden hiervoor gelden. Er is, in navolging van de AWBZ gekozen voor normtijden, om een uitgangspunt te hebben voor de omvang van de verschillende taken die in het huishoudelijk werk verricht moeten worden.

De in de bijlage I aangegeven normtijden worden hierbij gehanteerd. Deze normtijden zijn afkomstig uit het protocol huishoudelijke verzorging van het CIZ en samengesteld in overleg met de landelijke koepel van thuiszorginstellingen. Normering is nodig om een uitgangspunt te hebben voor de benodigde tijd voor bepaalde activiteiten. Aan de hand van de normtijden zoals genoemd in de bijlage wordt voor de individuele situatie bepaald hoeveel tijd noodzakelijk is en wordt de omvang van de te verstrekken hulp bij het huishouden vastgesteld. Op basis van de hardheidsclausule kan in bijzondere situaties altijd – maar bij uitzondering – van deze regels worden afgeweken.

Tijdelijk inzetten hulp bij het huishouden bij gebruikelijke zorg

Als er feitelijk sprake is van gebruikelijke zorg binnen het gezin kan tijdelijk hulp bij het huishouden worden ingezet om het gezin de gelegenheid te geven orde op zaken te stellen.

Dit kan het geval zijn bij:

- Aanvragen in geval van acute situaties, waarbij gebruikelijke zorg wel aanwezig is, maar nog niet direct kan worden ingezet.

Afhankelijk van de situatie kan gedurende maximaal 3 maanden hulp bij het huishouden worden toegekend. De duur van toekenning en de omvang van de hulp is afhankelijk van de individuele situatie, waaronder:

- De omvang van de hulp die men ontving voor de herindicatie (redelijke afbouwregeling);
- De te verwachten redelijke termijn waarbinnen de gebruikelijke zorg geëffectueerd kan worden.

Gebruikelijk zorg in relatie tot zorg voor kinderen

Ouders hebben een zorgplicht voor hun kinderen. De ouders zorgen voor de opvoeding van hun kinderen. Dit houdt in: het zorgen voor hun geestelijk en lichamelijk welzijn en het bevorderen van de ontwikkeling van hun persoonlijkheid (en naar draagkracht voorzien in de kosten van dit alles). Deze zorgplicht strekt zich uit over opvang, verzorging, begeleiding en opvoeding die een ouder (of verzorger), onder meer afhankelijk van de leeftijd en verstandelijke ontwikkeling van het kind, normaal gesproken geeft aan een kind, inclusief de zorg bij kortdurende ziekte. Bij uitval van één van de ouders neemt de andere ouder de gebruikelijke zorg voor de kinderen over. Gebruikelijke zorg voor kinderen omvat in ieder geval de aanwezigheid van een verantwoordelijke ouder of derde persoon conform de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Voor verzorging van de kinderen kan er, zo nodig, wel een Wmo-recht op compensatie zijn.

Eigen oplossingen gaan voor

Van ouders wordt verwacht maximaal te zoeken naar eigen oplossingen. Dit geldt ook bij uitval van de ouder in een éénoudergezin- of als beide ouders beperkingen ondervinden in de opvang en verzorging van de kinderen. Indien nodig dient de ouder gebruik te maken van de relevante regeling voor zorgverlof. De indicatiesteller onderzoekt, in geval er mantelzorg aanwezig is, wat in redelijkheid met mantelzorg kan worden opgevangen. Is dit niet mogelijk, dan dient de ouder gebruik te maken van (een combinatie van) crèche, opvang op school, buitenschoolse opvang, gastouder en dergelijke (de zogenaamde algemeen gebruikelijke en/of voorliggende voorzieningen). Het verplichte gebruik van alternatieve opvangmogelijkheden voor kinderen is redelijk, onafhankelijk van de financiële omstandigheden.

Voorkomen van crisis en ontwrichting

Zijn deze mogelijkheden al maximaal gebruikt of juist afwezig, of is er slechts kortdurend overbrugging nodig in noodgevallen, dan kan Hulp bij het huishouden worden ingezet.

Structurele opvang

Structurele opvang van kinderen is geen Wmo-zorg.

Niet-structurele opvang

Niet-structurele opvang van kinderen kan alleen bij ontwrichting of calamiteiten tijdelijk tot een indicatie leiden.

Verzorging

Voor de verzorging van kinderen kan er wel recht bestaan op compensatie.

Verzorging van kinderen kan conform de leeftijd geïndiceerd worden. Bij het vaststellen van de indicatieduur wordt rekening gehouden met de leeftijdsfase van kinderen, zoals beschreven in de bijlage gebruikelijke zorg voor kinderen per levensfase.

Bij echtscheiding vervalt het samenwonen en daarmee dus ook de gebruikelijke zorg voor het huishouden, maar niet de zorgplicht van ouders voor hun kinderen. Bij het onderzoek naar opvangmogelijkheden bij de niet thuiswonende ouder wordt rekening gehouden met eventueel voor de rechtbank vastgelegde afspraken hierover.

Bijlage II Handreiking normering hulp bij het huishouden

Het doen van boodschappen voor het dagelijks leven.

Hieronder vallen het samenstellen van een boodschappenlijst en het inkopen en opbergen van boodschappen. Dit kan 1x per week worden gedaan en daar kan tot en met 4 personen 60 minuten per week voor worden toegekend.

Als het gaat om meer dan 4 personen of als er kinderen jonger dan 12 jaar aanwezig zijn, kan 2x per week boodschappen worden toegekend.

Indien de afstand tot de winkels groot is, kan 30 minuten extra worden toegekend.

Dat betekent dat voor boodschappen de marge voor toekennen bedraagt 60 tot 150 minuten. Eigen keuzen, zoals de keuze voor speciaal voedsel dat maar beperkt te koop aangeboden wordt, zodat extra gereisd moet worden, of het doen van boodschappen in een groot aantal winkels, worden in principe niet gehonoreerd.

Alleen medisch noodzakelijke afwijkingen kunnen gehonoreerd worden.

Maaltijdverzorging: broodmaaltijd, warme maaltijd.

Hieronder vallen wat betreft de broodmaaltijd: broodmaaltijd klaarzetten, tafel dekken en afruimen, koffie/thee zetten en afwassen, met de machine of handmatig.

Wat betreft de warme maaltijd vallen hieronder: eten bereiden (voorbereiden en koken) tafel dekken en afruimen, afwassen en opruimen plus opslaan en beheer levensmiddelenvoorraad.

Voor de broodmaaltijd kan per keer 15 minuten, voor de warme maaltijd per keer 30 minuten worden toegekend.

Zijn er kinderen jonger dan 12 jaar dan kan per keer 20 minuten extra worden toegekend.

Per dag kan het dus gaan om 2 broodmaaltijden en 1 warme maaltijd, waarbij de variatie kan liggen tussen 60 minuten en 120 minuten.

Licht poetswerk in huis, kamers opruimen.

Hieronder vallen de volgende activiteiten:

Indien geen maaltijdvoorziening is geïndiceerd: afwassen, handmatig 15-30 minuten per keer, machine in- en uitruimen 10 minuten per keer.

Opruimen, stof afnemen, bedden opmaken en wekelijkse beurt interieur; dit is afhankelijk van de grootte van de woning en de specifieke kenmerken van de gezinssamenstelling en bedraagt 15 tot 40 minuten per keer.

Bij kinderen onder de 12 jaar, bij allergie (alleen als het gaat om een gesaneerde woning) bij ernstige beperkingen in armen en handen die leidt tot extra rommel kan meer tijd worden toegekend. Dit geldt alleen voor de kamers die in gebruik zijn en uitgaande van een woning niveau sociale woningbouw.

Extra toegekende tijd in principe maximaal 3 maal per week 20-30 minuten.

Totaal betekent dit minimaal 60-90 minuten, maximaal 180 minuten.

Zwaar huishoudelijk werk.

Hieronder vallen: stofzuigen, schrobben, dweilen, soppen van sanitair en keuken, bedden verschoneren, opruimen huishoudelijk afval.

Omvang bij een eenpersoonshuishouden en een huis met 2 kamers 1 x 3 uur per 14 dagen, of 90 minuten per week, Bij een meerpersoonshuishouden en een huis met meer dan 3 kamers geldt de omvang van klasse 2 (aanpassen in uren!).

In grote woningen met een hoge bezettingsgraad, bij een hoge vervuilingsgraad (door de situatie, niet door verwaarlozing) bij COPD-problematiek in een gesaneerde woning, bij aanwezigheid van jonge kinderen kunnen extra uren, afhankelijk van de situatie, worden toegekend. Verzorging huisdieren wordt meegenomen en niet extra geïndiceerd.

Verzorging kleding/linnengoed.

Hier wordt onder gerekend: sorteren en wassen kleding met behulp van een wasmachine, centrifugeren, ophangen en afhalen of was drogen in droger, vouwen, strijken en opbergen, ophangen/afhalen wasgoed.

Hiervoor wordt bij 1 persoon 60 minuten per week toegekend, bij 2 personen 90 minuten per week.

Meer per week: bij kinderen onder de 16 jaar 30 minuten per week extra, bij bedlegerige personen 30 minuten per week extra, bij extra wassen door overmatige transpiratie, incontinentie, speekselverlies

(behorend bij Bijlage II: Handreiking normering hulp bij het huishouden)

etc. 30 minuten per week extra. Bij huishoudens met kleine kinderen kan tot maximaal 3x per week wassen worden toegekend, in andere situaties wordt uitgegaan van éénmaal per week.

Organisatie van het huishouden.

Hiertoe worden gerekend opvang en/of verzorging van kinderen/volwassen huisgenoten (anderen helpen met zelfverzorging) en anderen helpen bij het bereiden van maaltijden.

Het gaat hierbij om een ouder die tijdelijk niet in staat is de ouderrol op zich te nemen.

Totaal omvang tot maximaal 40 uur per week aanvullend op de eigen mogelijkheden, tge besteden aan wassen en aankleden, hulp bij eten en/of drinken, maaltijd voorbereiden, sfeer scheppen, spelen, opvoedingsactiviteiten.

Meer of minder kan worden geïndiceerd vanwege het aantal kinderen, de leeftijd van de kinderen, de gezondheidssituatie, het functioneren van kinderen/huisgenoten, aanwezigheid gedragsproblematiek, samenvallende activiteiten.

Dagelijkse organisatie van het huishouden.

Administratieve werkzaamheden, organiseren, plannen en beheren van middelen.

Indien hier aanleiding toe bestaat kan hier 30 minuten per week voor worden geïndiceerd.

Hiervan kan worden afgeweken bij communicatieproblemen, kinderen onder de 16 jaar of andere tijdvragende huisgenoten, of psychosociale of andere problematiek bij meerdere huisgenoten.

Hulp bij ontregelde huishouding in verband met psychische stoornissen.

Hieronder kan ook observeren vallen, evenals formuleren doelen met betrekking tot huishouding, helpen verkrijgen, handhaven structuur in het huishouden, helpen verkrijgen/handhaven zelfredzaamheid t.a.v. budget, begeleiden ouders bij opvoering (beperkt en in combinatie met andere onderdelen) en begeleiding kinderen.

Omvang 30 minuten per week.

Advies, instructie, voorlichting (AIV) gericht op het huishouden.

Instructie omgaan met hulpmiddelen, instructie licht huishoudelijk werk, instructie textielverzorging, instructie boodschappen doen, instructie komen.

Maximaal 30 minuten per week. In 3x per week maximaal 6 weken.

Bij communicatieproblemen kan meer tijd worden geïndiceerd.

<p>Hoofdstuk 1 Mentale functies.</p> <p><i>Algemene mentale functies.</i> Bewustzijn Oriëntatie Intellectuele functies Globale psychosociale functies Temperament en persoonlijkheid Energie en driften Slaap Algemene mentale functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Specifieke mentale functies.</i> Aandacht Geheugen Psychomotorische functies Stemming Perceptie Denken Hogere cognitieve functies Mentale functies gerelateerd aan taal Mentale functies gerelateerd aan rekenen Bepalen sequentie bij complexe bewegingen Ervaren van zelf en tijd Specifieke mentale functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Mentale functies, anders gespecificeerd Mentale functies, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 2 Sensorische functies en pijn</p> <p><i>Visuele en verwante functies.</i> Visuele functies Functies van aan oog verwante structuren Gewaarwordingen van oog en verwante structuren Visuele en verwante functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Hoofuncties en vestibulaire functies</i> Hoofuncties Vestibulaire functies Gewaarwordingen gepaard gaande met hoofuncties en vestibulaire functies Hoofuncties vestibulaire functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Andere sensorische functies</i> Smaak Reuk Proprioceptie Tast Sensorische functies verwant aan temperatuur en andere stimuli Andere sensorische functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Pijn</i> Pijngewaarwording Pijngewaarwording, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Sensorische functies en pijn, anders gespecificeerd Sensorische functies en pijn, niet gespecificeerd.</p>	<p>Hoofdstuk 3 Stem en spraak</p> <p><i>Stem</i> Articulatie Vloeiendheid en ritme van spreken Alternatieve vormen van stemgebruik Stem en spraak, anders gespecificeerd Stem en spraak, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 4 Functies van hart en bloedvatenstelsel. Hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel</p> <p><i>Functies van hart en bloedvatenstelsel</i> Hartfuncties Functies van bloedvaten Bloeddruk Functies van hart en bloedvatenstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Functies van hematologisch systeem en afweersysteem</i> Functies van hematologisch systeem Functies van afweersysteem Functies van hematologisch systeem en afweersysteem, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Functies van ademhalingsstelsel</i> Ademhaling Functies van ademhalingsspieren Functies van ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Andere functies en gewaarwordingen van hart en bloedvatenstelsel en ademhalingsstelsel</i> Andere ademhalingsfuncties Inspanningstolerantie Gewaarwordingen gepaard gaande met cardiovasculaire en respiratoire functies Andere functies en gewaarwordingen van hart en bloedvatenstelsel en ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van hart en bloedvatenstelsel, hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel, anders gespecificeerd Functies van hart en bloedvatenstelsel, hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingsstelsel, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 5 Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel</p> <p><i>Opname van voedsel</i> Vertering Assimilatie Defecatie Handhaving lichaamsgewicht Gewaarwordingen verband houdend met spijsverteringsstelsel Functies van spijsverteringsstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p>
---	--

<p><i>Functies van metabool stelsel en hormoonstelsel</i> Algemene metabole functies Water-, mineraal- en elektrolytenbalans Thermoregulatorische functies Functies van endocriene klieren Functies van metabool stelsel en hormoonstelsel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel, anders gespecificeerd Functies van spijsverteringsstelsel, metabool stelsel en hormoonstelsel, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 6 Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies</p> <p><i>Functies gerelateerd aan urine</i> Productie en opslag van urine Functies gerelateerd aan urinelozing Gewaarwordingen gepaard gaande met urinelozing Functies gerelateerd aan urine, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Genitale en reproductieve functies</i> Seksuele functies Functies gerelateerd aan menstruatie Functies gerelateerd aan voortplanting Gewaarwordingen gepaard gaande met genitale en reproductieve functies Genitale en reproductieve functies, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies, anders gespecificeerd Functies van urogenitaal stelsel en reproductieve functies, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 7 Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies</p> <p><i>Functies van gewrichten en botten</i> Mobiliteit van gewrichten Stabiliteit van gewrichten Mobiliteit van botten Functies van gewrichten en botten, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Spierfuncties</i> Spiersterkte Spiertonus Spieruithoudingsvermogen Spierfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Bewegingsfuncties</i> Motorische reflexfuncties Onwillekeurige bewegingsreacties Controle van willekeurige bewegingen Onwillekeurige bewegingen Gangpatroon Gewaarwordingen verband houdend met spieren en bewegingsfuncties Bewegingsfuncties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, anders gespecificeerd Functies van bewegingssysteem en aan beweging verwante functies, niet gespecificeerd</p>	<p>Hoofdstuk 8 Functies van huid en verwante structuren</p> <p><i>Functies van de huid</i> Beschermende functies van huid Herstelfuncties van huid Andere functies van huid Gewaarwording verband houdend met huid Functies van huid, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Functies van haren en nagels</i> Functies van haar Functies van nagels Functies van haren en nagels, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Functies van huid en verwante structuren, anders gespecificeerd Functies van huid en verwante structuren, niet gespecificeerd</p>
---	---

<p>Hoofdstuk 1 Leren en toepassen van kennis</p> <p><i>Doelbewust gebruiken van zintuigen</i> Gadeslaan Luisteren Doelbewust gebruiken van andere zintuigen Doelbewust gebruiken van zintuigen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Basaal leren</i> Nadoen Herhalen Leren lezen Leren schrijven Leren rekenen Ontwikkelen van vaardigheden Basaal leren, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Toepassen van kennis</i> Richten van aandacht Denken Lezen Schrijven Rekenen Oplossen van problemen Besluiten nemen Toepassen van kennis, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Leren en toepassen van kennis, anders gespecificeerd Leren en toepassen van kennis, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 2 Algemene taken en eisen</p> <p>Ondernemen van enkelvoudige taak Ondernemen van meervoudige taken Uitvoeren van dagelijkse routinehandelingen Omgaan met stress en andere mentale eisen Algemene taken en eisen, anders gespecificeerd Algemene taken en eisen, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 3 Communicatie</p> <p><i>Communiceren - begrijpen</i> Begrijpen van gesproken boodschappen Begrijpen van non-verbale boodschappen Begrijpen van formele gebarentaal Begrijpen van geschreven boodschappen Communiceren - begrijpen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Communiceren – zich uiten</i> Spreken Zich non-verbaal uiten Zich uiten via formele gebarentaal Schrijven van boodschappen Communiceren - zich uiten, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Conversatie en gebruik van communicatie-apparatuur en -technieken</i> Converseren Bespreken</p> <p><i>Huishoudelijke taken</i> Bereiden van maaltijden</p>	<p>Gebruiken van communicatieapparatuur en -technieken Communicatie, anders gespecificeerd Communicatie, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 4 Mobiliteit</p> <p><i>Veranderen en handhaven van lichaamshouding</i> Veranderen van basale lichaamshouding Handhaven van lichaamshouding Uitvoeren van transfers Veranderen en handhaven van lichaamshouding, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Dragen, verplaatsen en manipuleren van iets of iemand</i> Optillen en meenemen Verplaatsen van iets of iemand met onderste extremiteiten Nauwkeurig gebruiken van hand Gebruiken van hand en arm Dragen, verplaatsen en manipuleren van iets of iemand, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Lopen en zich verplaatsen</i> Lopen Zich verplaatsen Zich verplaatsen tussen verschillende locaties Zich verplaatsen met speciale middelen Lopen en zich verplaatsen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Zich verplaatsen per vervoermiddel</i> Gebruiken van vervoermiddel Besturen Rijden op dieren als vervoermiddel Zich verplaatsen per vervoermiddel, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Mobiliteit, anders gespecificeerd Mobiliteit, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 5 Zelfverzorging</p> <p>Zich wassen Verzorgen van lichaamsdelen Zorgdragen voor toiletgang Zich kleden Eten Drinken Zorgdragen voor eigen gezondheid Zelfverzorging, anders gespecificeerd Zelfverzorging, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 6 Huishouden</p> <p><i>Verwerven van benodigdheden</i> Verwerven van woonruimte Verwerven van goederen en diensten Verwerven van benodigdheden, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 9 Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven</p>
--	---

<p>Huishoudelijke taken, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Huishouden doen</p> <p><i>Verzorgen van wat bij huishouden behoort en assisteren van andere personen</i> Verzorgen van wat bij huishouden behoort Assisteren van andere personen Verzorgen van wat bij huishouden behoort en assisteren van andere personen, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Huishouden, anders gespecificeerd Huishouden, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 7 Tussenmenselijke interacties en relaties</p> <p><i>Algemene tussenmenselijke interacties</i> Basale tussenmenselijke interacties Complexe tussenmenselijke interacties Omgaan met onbekenden Formele relaties Informeel sociale relaties Familiërelaties Intieme relaties Bijzondere tussenmenselijke relaties, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Tussenmenselijke interacties en relaties, anders gespecificeerd Tussenmenselijke interacties en relaties, niet gespecificeerd</p> <p>Hoofdstuk 8 Belangrijke levensgebieden</p> <p><i>Informeel opleiding</i> Voorschoolse opleiding Schoolse opleiding Beroepsopleiding Hogere opleiding Opleiding, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Beroep en werk</i> Werkend leren Verwerven, behouden en beëindigen van werk Betaald werk Onbetaald werk Beroep en werk, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd</p> <p><i>Economisch leven</i> Basale financiële transacties Complexe financiële transacties Economische zelfstandigheid Economische leven, anders gespecificeerd en niet gespecificeerd Belangrijke levensgebieden, anders gespecificeerd Belangrijke levensgebieden, niet gespecificeerd</p>	<p><i>Maatschappelijk leven</i> Recreatie en vrije tijd Religie en spiritualiteit Mensenrechten Politiek en burgerschap Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven, anders gespecificeerd Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven, niet gespecificeerd.</p>
---	--